

Täysistunto

Torstai 16.11.2023 klo 16.00—20.49

Täysistunto alkoi klo 16.00. Täysistunto päättyi klo 20.49.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Tarja Filatov (16.00—17.59 ja 20.00—20.49) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (17.59—20.00).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Vastaamassa olivat seuraavat ministerit
pääministeri Petteri Orpo
valtiovarainministeri Riikka Purra
opetusministeri Anna-Maja Henriksson
sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen
ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen
puolustusministeri Antti Häkkänen
työministeri Arto Satonen
maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah
ulkoministeri Elina Valtonen
ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Ville Tavio
tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala
sisäministeri Mari Rantanen
kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksiä, painamaan P-painiketta ja nousemaan seisomaan.

Ministereille esitettiin seuraavat kysymykset:

2.1. Suullinen kysymys itärajan rajaturvallisuudesta (Seppo Eskelinen sd)

Suullinen kysymys SKT 56/2023 vp

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eskelinen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.01 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Kaakkois-Suomen rajanylitysasemilta itärajan yli tulevien turvapaikanhakijoiden määrä on tällä viikolla kasvanut äkillisesti: maanantaina 39, tiistaina 55 ja eilen keskiviikkona 74 henkeä. [Juho Eerola: No nyt on raja kiinni!] Venäläiset rajavartijat ovat aiemmasta poiketen ryhtyneet päästämään rajan yli kolmansista maista saapuvia henkilöitä. Näillä henkilöillä ei ole ollut rajanylitykseen oikeuttavia asiakirjoja eli käytännössä viisumia. Nyt tarvitaan juuri sitä työkalupakkia, jonka Marinin hallituksen esityksestä viime kaudella täällä salissa yhdessä säädimme. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Suomen on osoitettava selkeästi ja määrätietoisesti Venäjälle, että näiden ihmisten käyttäminen hybridivaikuttamisen välineenä on yksiselitteisesti väärin. Siksi onkin hyvä, että hallitus sai tänään tehtyä päätöksen sulkea itäiset rajanylityspaikat. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Arvoisa pääministeri Orpo, saadaanko itärajan tilanne hallituksen tänään tekemillä päätöksillä vakautettua? [Petri Huru: Onneksi ovat uudet ministerit paikalla! — Ben Zyskowicz: Marinin hallituksen esitys ei olisi tähän riittänyt, onneksi eduskunta paransi esitystä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

16.02 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos tärkeästä kysymyksestä.

Tilanne tosiaan on muuttunut itärajalla, koska Venäjä, Venäjän rajavartiolaitos, on muuttanut toimintaansa ja päästää rajalle ihmisiä ilman asiallisia matkustusasiakirjoja ja on viitteitä siitä, että heitä autetaan ja näitä tuloja järjestetään. Hallitus todellakin tänään reagoi voimakkaasti uudistetun rajavartiolain mahdollistamalla tavalla, joka yhdessä tässä salissa viime kauden loppupuolella uudistettiin. [Vasemmalta: Kyllä!] Me suljemme neljä Kaakkois-Suomen rajavartioasemaa, keskitetään turvapaikanhaku Sallan ja Vartiuksen asemille. Se on oikeasuhtainen toimenpide tässä tilanteessa, voimakas viesti, että me emme salli tällaista toimintaa.

Me seuraamme tilanteen kehittymistä. En voi luvata, että tämä tällä ratkeaa, mutta tämä on selkeä viesti: emme hyväksy, me puutumme, ja me teemme tarvittaessa lisää. Toivottavasti tilanne rauhoittuu ja silloin voitaisiin purkaa poikkeusjärjestelyt.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan ja painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan. — Edustaja Eskelinen.

16.04 Seppo Eskelinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On välttämätöntä, että meillä on viranomaisten ja hallituksen kanssa yhteinen tilannekuva, sillä kyse on sekä Suomen että koko eduskunnan yhteisestä asiasta.

Varautumiseen kuuluu lainsäädännön lisäksi varmistaa, että viranomaisten toimintaedellytykset ja resurssit ovat kunnossa. Rajavartiolaitos on toiminut tähän saakka erin-

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

omaisesti. Mutta meidän on varauduttava myös siihen, että tilanne ei todellakaan ole ohi vaan todennäköisesti siirtymässä rajallamme pohjoiseen, niin kuin olemme tänään nähneet.

Suomesta on lähdeittävä yksimielinen viesti, että ulkorajan valvonta on aukotonta ja Suomi ei antaudu painostukselle. Huolta herättää kuitenkin se, että rajavartioiden määrä on kääntymässä laskuun, ellei Rajavartiolaitoksen rahoitusta lisätä. Ministeri Rantanen, onko juuri tämä oikea hetki kääntää rajavartioiden määrä laskuun? [Ben Zyskovicz: Ei se nyt ole kääntymässä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Rantanen, olkaa hyvä.

16.05 Sisäministeri Mari Rantanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on erittäin sitoutunut Suomen turvallisuuden takaamiseen ja rajaturvallisuuden takaamiseen, ja on aivan selvä asia, että me huolehdimme niin rajavartioiden kuin muiden turvallisuusviranomaisien resursseista. Rajavartijat tekevät äärimmäisen tärkeää työtä, ja tällä hetkellä olen hyvin kiitollinen siitä, että meillä on näin osaava ja toimiva Rajavartiolaitos kuin meillä on. [Petri Huru: Sekä ministeri!] Samoin he tarvitsevat sinne tuekseen muita turvallisuusviranomaisia, kuten poliisia ja suojelupoliisia, esimerkiksi. Me emme tule sellaisia päätöksiä tekemään, joissa suomalaisten ja Suomen turvallisuus heikkenisivät yhtään.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Tuppurainen.

16.06 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Me oppositiosta pidämme hyvänä sitä, että hallitus on tässä asiassa ryhtynyt toimenpiteisiin. [Sanna Antikaisen välihuuto] Mutta valitettavasti, rouva puhemies, hallituksen esittämät toimet Rajavartiolaitoksen rahoitukseen eivät riitä alkuunkaan. Rajavartiolaitoksen perusrahoitukseen on jäämässä merkittävä vaje, joka uhkaa kasvaa vuoteen 2027 mennessä yli 25 miljoonaan euroon. Se on iso rahoitusvaje, joka tulee vaikuttamaan merkittävästi Rajavartiolaitoksen toimintakykyyn viimeistään vuodesta 25 alkaen. Tässä muuttuneessa turvallisuusympäristössä on aivan välttämätöntä, että Rajavartiolaitoksen perusrahoitusta vahvistetaan.

Viime viikonloppuna edustaja Lindtman esitti, että eduskuntapuolueet tekisivät budjetin yhteydessä yhteisen lausuman, jossa edellyttäisiin, että hallitus katsoisi kehysriihessä keväällä Rajavartiolaitoksen resurssit kuntoon. Näin asiasta saataisiin vahva kansallinen ja parlamentaarinen [Puhemies koputtaa] yhteisymmärrys. Arvoisa pääministeri Orpo, voitko te yhtyä tähän esitykseen ja turvata Rajavartiolaitoksen resurssit? [Timo Heinonen: Marin olisi ratkaissut tämän jo velkarahalla!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

16.07 Pääministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rajaturvallisuus on niitä keskeisiä elementtejä, mitä ihmiset ja isänmaa tarvitsevat turvallisuutensa takaamiseksi. Ja on aivan päivänselvää, että Rajavartiolaitoksen resurssien pitää vastata tilanteen vaatimaa tasoa.

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

Tällä hetkellä Rajavartiolaitos pystyy erinomaisella tavalla vastaamaan siihen, mitä meillä on edessä, mutta voin vakuuttaa, että jos tilanne sitä vaatii, niin hallitus toimii ja Rajavartiolaitosta resursoidaan, ja tämän täytyy olla päivänselvää. Aivan samoin me olemme yhdessä todenneet aikanaan sen, että Ukrainaa tuetaan sodassa, tai on yhdessä todettu, että koronatoimia tehdään. Katson tämän samankaltaiseksi asiaksi. Jos on välttämätöntä, niin se tehdään ja hallitus toimii, mutta ei tehdä tästäkään asiasta hallitus—oppositio—välistä asiaa, vaan todetaan yhdessä, että rajaturvallisuus ja maan turvallisuuden takaaminen on meidän yhteinen asia. Toimitaan tilanteen edellyttämällä tavalla. [Ben Zyskowitz: Juuri noin! Hyvä, pääministeri! — Välihuutoja oikealta]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Heinäluoma.

16.08 **Eveliina Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Venäjän muuttunut toiminta on kiusantekoa Suomelle ja yksi muoto vastenmielistä ihmiskauppaa. Emme saa antautua minkäänlaiselle rajavaikuttamiselle, kiusanteolle tai painostukselle. Siksi Suomen on syytä toimia nopeasti ja lähettää selkeä viesti Venäjälle ja maailmalle, että Suomen raja on valvottu eikä mikään läpikulkupaikka. Hallitukselta on tänään kuultu nopeita päätöksiä, ja on tärkeää pitää myös eduskunta ajan tasalla tapahtumista.

Olemme syksyn budjettikäsittelyn yhteydessä kuitenkin kuulleet tästä Rajavartiolaitoksen rahoitushuolesta, ja toivon kyllä vakavasti, että sisäministeri Rantanen voi täällä luvata, että tämä rahoitushuoli tullaan korjaamaan. Tässä maailmantilanteessa se ei ole oppositiokysymys vaan se on yhteinen asia. [Ben Zyskowitz: Miksi teette siitä sellaisen?]

Kysyisin hallitukselta myös: oletteko turvautuneet tässä rajaturvallisuustilanteessa Euroopan unionin tukeen? [Jani Mäkelä: Mikä se on?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Rantanen.

16.09 **Sisäministeri Mari Rantanen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan kuten tässä äsken kuultiin niin omasta suustani kuin pääministerin suusta, on aivan selvä, että me tulemme pitämään huolta siitä, että Suomen rajaturvallisuus ei heikkene, ei miesten eikä rahoituksen osalta. [Juho Eerola: Me tuettiin, kun te suljitte Uudenmaan — me suljimme Vaalimaan!] Nyt olemme pitäneet huolta siitä, että kumppanimme saavat tilanteesta tietoa, mutta emme ole tässä vaiheessa tarvinneet Euroopan unionin apua tänne, vaan me toimimme täällä ihan omilla kansallisilla resursseillamme ja omalla kansallisella, mainiolla Rajavartiolaitoksella, jolla on tällä hetkellä mahdollisuus selvitä näistä tehtävistä ilman apua, tässä hetkessä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

16.10 **Eemeli Peltonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli hyvä kuulla pääministeri Orpon ja sisäministerin vastaus tähän edustaja Lindtmanin tekemään ehdotukseen. Suomen itäraja on myös Euroopan unionin ulkoraja, ja näin ollen Euroopan unionin yhteistyöllä on suuri merkitys Suomen rajaturvallisuuden varmistamisessa. On muistettava, että EU:n jäsenvaltioilla on tarvittaessa mahdollisuus pyytää ja myös saada EU:n turvapaikkavirastolta operatiivista ja teknistä apua tilanteissa, joissa jäsenvaltion turvapaikka- ja vastaanottojärjestelmään kohdistuu suuri paine.

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

Olemme täällä eduskunnassa viime vaalikaudella hyväksyneet lainsäädäntömuutokset, jotka mahdollistavat tarvittaessa EU:n turvapaikkaviraston avun pyytämisen. Myös Euroopan raja- ja merivartiostovirasto Frontexilla on mahdollisuus antaa tarvittaessa operatiivista apua näissä tilanteissa. Kysyisinkin sisäministeri Rantaselta: millaisena näette eurooppalaisen tuen roolin Suomen rajaturvallisuuden varmistamisessa, mikäli tilanne heikkenee, mitä emme tietenkään tässä salissa toivo?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Rantanen.

16.11 Sisäministeri Mari Rantanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt on äärimmäisen tärkeää huomata tässä kohtaa, että tämä ei ole turvapaikkapoliittinen kysymys, tämä ei ole maahanmuuttopoliittinen kysymys, tämä on kansallisen turvallisuuden kysymys, jossa meitä painostetaan. Tältä osin totean, että me emme tässä kohtaa tarvitse Euroopan turvapaikkaviraston apua, sillä meidän tarkoitus on lopettaa tämä ilmiö, lopettaa tämä Suomeen tulo ja ihmisten työntäminen rajan yli. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei majoittaa!] Tältä osin emme tässä kohtaa sellaista tarvitse, vaan meidän vastaanottokapasiteettimme riittää erinomaisen hyvin tässä tilanteessa.

No sitten jos tilanne lähtisi eskaloitumaan siihen suuntaan, että apua tarvittaisiin, niin silloin meidän on mahdollisuus käyttää apuna eurooppalaisia, muun muassa Frontexia tai Euroopan turvapaikkavirastoa, tai myöskin kahdenvälisen sopimusten kautta ottaa apua rajavartiointiin, mutta tällä hetkellä siihen ei ole tarvetta. Nyt olemme lähinnä pitäneet eurooppalaiset kumppanit tässä suhteessa vain tietoisina tilanteesta.

Toistan vielä kertaalleen: Tämä ei ole turvapaikka-, [Puhemies koputtaa] ei maahanmuuttopoliittinen asia. Tässä on kysymys nyt turvallisuudesta, kansallisesta turvallisuudesta, [Puhemies koputtaa] ja Suomen suvereniteetista. [Sheikki Laakso: Ai että on hyvä sisäministeri tällä kertaa!]

2.2. Suullinen kysymys kansainvälisten sopimusten noudattamisesta ja rajaturvallisuudesta (Merja Kyllönen vas)

Suullinen kysymys SKT 57/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kyllönen.

Keskustelu

16.13 Merja Kyllönen vas: Arvoisa rouva puhemies! Suomi on aiempien kokemustensa, Nato-jäsenyyden ja viime vuosien lakimuutosten myötä varautunut juuri siihen, mitä nyt tapahtuu itärajalla. Tiedämme kaikki, että hybridivaikuttamisella pyritään lietsomaan paniikkia ja saamaan kansainväliset sopimuksetkin rakoilemaan.

Kuten Mauno Koivisto on sanonut, ei pidä provosoitua, kun provosoidaan. Suomella on oikeus ja velvollisuus valvoa rajaansa, mutta toimintaa säätelevät myös kansainväliset velvoitteet. Niin kansainvälisen oikeuden kuin rajavartiolain nojalla muun muassa tosiasiallinen oikeus hakea turvapaikkaa on varmistettava. Nyt onkin löydettävä tasapaino, jossa turvaamme ihmisoikeuksien toteutumisen samalla, kun ylläpidämme sisäistä turvallisuuttam-

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

me. Kysynkin hallitukselta: miten huolehditte siitä, että samaan aikaan rajaturvallisuuden takaamisen kanssa me kykenemme noudattamaan myös kansainvälisiä sopimuksia, joihin olemme Suomena sitoutuneet?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Rantanen.

16.14 **Sisäministeri Mari Rantanen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten äsken totesin, tässä ei ole kysymyksessä turvapaikka- eikä maahanmuuttopoliittinen kysymys suoranaisesti. Sen profiilin perusteella, mitä tällä hetkellä meille tullaan, he ovat nuoria ihmisiä, joilla on olemassaan luvat Venäjälle, lupa olla Venäjällä, ja sieltä he jatkavat erinäisin toimin Suomeen. [Ben Zyskowitz: Vainotaanko heitä siellä?] Suomi ei koskaan ole tehnyt — tai ainakaan nyt — sellaisia lainsäädäntöjä, jotka olisivat vastoin kansainvälisiä sopimuksia. Niin on nytkin. Meillä on rajavartiolaissa tehty viime kaudella, kiitos hallintovaliokunnan ja perussuomalaisen puheenjohtajan, uusi lainsäädäntö, [Perussuomalaisten ryhmästä: Erityisesti kiitos siitä! — Hallituksen esitys ei olisi riittänyt! — Se voi sattua vasemmalla!] jossa nimenomaan mahdollistetaan tällaisessa rajatilanteessa [Hälinää — Puhemies koputtaa] sen käyttö, jotta meitä ei voida painostaa. Tämä lainsäädäntö on kansainvälisten sopimusten mukainen. [Sanna Antikainen: Vasemmisto haluaa taipua painostuksen alla!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Maltetaan kuunnella ministerin vastausta. — Edustaja Saarikko.

16.15 **Annika Saarikko kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aloitan kiitoksilla. Ensinnäkin kiitoksia, maan hallitus: teitte ripeitä ja välttämättömiä päätöksiä tänään, ja keskusta tukee niitä. Toisekseen kiitos Rajavartiolaitokselle ja suomalaisille viranomaisille, jotka ovat hoitaneet tilannetta hyvin. Kiitokset siitä, pääministeri Orpo, että olette tänään kertonut, että annatte eduskunnalle asiasta pääministerin ilmoituksen, kuten toivoimme. Kiitos myös yhteistyöstä viime vaalikaudella, että laki oli nyt sellaisessa kunnossa, että se saattoi olla hyödyksi koko Suomen turvallisuudessa.

Meille tämän asian hoitaminen ei ole hallitus—oppositio-kysymys. [Kokoomuksen ryhmästä: Oikein!] Kysymys on isänmaan turvallisuudesta, ja toivon, että jaamme näkemyksen myös siitä, että mikäli tilanne pahenisi, olemme myös valmiita lisätoimiin. [Ben Zyskowitz: Kyllä ollaan!] Suomea ei voida painostaa, meitä ei horjuteta.

Mutta yksi ulottuvuus on myös tärkeä: Asuttu raja on paras osa turvallisuutta. Itäisen Suomen pärjääminen muuttuneissa olosuhteissa on meille vakava ja tärkeä asia. Nyt juuri on kysymys rajasta, [Puhemies koputtaa] mutta mikä on suhtautumisenne koko itäisen Suomen tilanteeseen? [Puhemies: Aika!] Sekin heijastelee tässä taustalla. [Sheikki Laakso: Se oli vastuullinen kysymys!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

16.16 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos edustaja Saarikolle yhteistyöhakuisesta puheenvuorosta ja kiitoksista erityisesti Rajavartiolaitoksen suuntaan. Kyllä meillä on erinomainen Rajavartiolaitos ja muut viranomaiset, jotka jälleen kerran ovat toimineet tässä ja toimivat koko ajan.

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

Nyt täytyy miettiä hetki sitäkin, että kun nämä päätökset on tehty, niitä lähdetään paneemaan toimeen. He tarvitsevat todellakin tuen siihen, nämä viranomaiset, jotka näitä asioita sitten todella siellä rajalla hoitavat. Nyt täytyy todellakin toivoa, että tämä ei laajene ja että se viesti kuuluu sinne Venäjälle ja myöskin niille kolmansien maiden kansalaisille, jotka mahdollisesti pohtivat Suomeen lähtöä, että ei kannata, että me emme tule hyväksymään tällaista toimintaa.

No, mitä tulee Itä-Suomeen, niin kyllä Itä-Suomen ääni on kuultu. Se on kuultu hallitusneuvotteluissa, ja se on kuultu täältä eduskunnasta, teiltä, ja me olemme käynnistämässä nyt Itä-Suomi-työryhmää, jossa laajasti yli hallintorajojen haetaan ratkaisuja siihen, miten Itä-Suomea voidaan auttaa vaikeassa tilanteessa, kun raja on nyt todellakin kiinni, ja siihen, kun Itä-Suomella on muitakin haasteita, [Puhemies koputtaa] miten Itä-Suomen kehitystä voidaan auttaa, koska, kuten totesitte, se elinvoimainen itäinen Suomi on osa rajan turvallisuutta. [Perussuomalaisten ryhmästä: Hyvä, juuri näin! — Erinomainen vastaus!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kymäläinen.

16.18 **Suna Kymäläinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan tilanne on ehkä surullinenkin siltä osin, että nyt tässäkin keskustelussa, jota me olemme tässä kyselytunnilla harrastaneet, täällä on harmillisen paljon naureskelua ja harmillisen paljon huuteluja tai heittoja. Mielestäni on hyvä, että viime hallituskaudella eduskunnassa valmisteltiin tämä työkalupaketti, jota te voitte hallituksena nyt käyttää. Se, että itärajan turvallisuustilanne heikkenee, on koko EU:n yhteinen kysymys, ja sen johdosta mielestäni on ollut perusteltua, että täällä on kysytty myös EU-ulottuvuudesta. Kiitän myös siitä osaltani, että on toimittu ripeästi ja näitä raja-asemia on nyt suljettu. Viestin tulikin olla selvä, jotta tilanne ei pahene ja ihmiset eivät joudu tässä huonosti kohdelluiksi.

Elokuusta alkaen Rajavartiolaitos on viestinyt tämän tulijaprofiilin ja -määrän muutoksesta. Tästä emme ole kuitenkaan eduskunnassa kuulleet aiemmin. Tähän reagoitiin vasta nyt viikonlopun aikana, kun Rajavartiolaitos tuli tämän tiedon kanssa ulos. Miksi näin? Eikö tietoa ollut ministerillä aiemmin?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Rantanen.

16.19 **Sisäministeri Mari Rantanen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä juuri äsken kysyttiin muun muassa kansainvälisistä sopimuksista, ja silloin kun tulee yksittäisiä henkilöitä, niin me puhumme normaalitilanteesta — me puhumme siitä, että silloin sovelletaan aivan normaalia ulkomaalaislainsäädäntöä ja turvapaikkapolitiikkaa.

Elokuusta alkaen tilanne on ollut hyvin normaali. On tullut joitain yksittäisiä, mutta ei kai tässäkin salissa eikä meillä ole sellaisia hartioita, että jos sieltä tulee yksi taikka kolme viikossa, niin voisimme siinä kohtaa reagoida ja todeta, että tässä on nyt kyseessä vaikkapa tällainen tilanne, kun tietoa ei ole riittävästi, jotenka me voimme toimia tämänkin lain perusteella vasta sitten kun meillä on riittävä tieto ja kun se on välttämätöntä. Ja nyt, kuten havaitaan, viimeisen kahden viikon aikana, siitä lähtien, kun Rajavartiolaitos tiedotti tilanteesta, nähtiin, että a) profiili muuttuu ja b) määrät muuttuvat ja c) saimme enemmän tietoa, mistä on kysymys. Ja sen vuoksi olemme nyt vasta tässä tilanteessa. Emmehän me suinkaan pysty toimimaan muutoinkaan, jos meille tulee yksittäisiä henkilöitä sieltä täältä.

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

— Kiitos. [Ben Zyskowicz: Hyvä, ripeästi toimittu! — Suna Kymäläinen: Niin me sanottiinkin!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Marttinen.

16.20 **Matias Marttinen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tärkeää aloittaa kiittämällä hallitusta. Hallitus on toiminut tämän erittäin vaikean, vakavan tilanteen edessä nopeasti ja määrätietoisesti. Samoin Suomen kansalle on lähetetty selkeä viesti siitä, että he voivat luottaa siihen, että maan hallitus, meidän päättäjät ja meidän viranomaiset toimivat oikea-aikaisesti ja seuraavat koko ajan tilannetta ja sen kehitystä. Tämä on varmasti hyvä meidän kaikkien yhdessä lähettää myös kotikatsomoihin.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä viime päivien kehitys itärajalla on ollut hyvin huolestuttavaa. Tässä on tuotu esille jo eduskunnassa tehty yhteinen työ viime kaudella, jolloin siis kaikki puolueet yhdessä muuttivat lainsäädäntöä, jolla tuotiin uudet toimivaltuudet lakiin, ja sen myötä nyt siis käytännössä koko Kaakkois-Suomen raja laitetaan kiinni.

Nyt oikeastaan kysyisin, sisäministeri, teiltä teidän arviotanne: miten merkittäviä teidän näkökulmastanne ovat nämä muutokset lainsäädäntöön, mitä puolueet yhdessä tekivät ja joita nyt taas päästään sitten käyttämään?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Rantanen.

16.21 **Sisäministeri Mari Rantanen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä lainsäädäntö, jota viime kaudella muutettiin, on täysin korvaamaton. Se on täysin korvaamaton, ja ilman sitä muutosta emme pystyisi nyt toimimaan, joten siinä mielessä se tuli sellaiseen kohtaan, että siitä nyt voimme olla tänä päivänä hyvin kiitollisia. Erinomaista oli myös se, että siellä kyettiin jo tunnistamaan tällainen mahdollinen vaikuttaminen ja painostamisyritys, mikä mahdollistaa sen, että nyt meidän ei tarvitse eikä pidä toljottaa tulijoiden määriä vaan ilmiötä siellä taustalla. Tämä on todella merkityksellistä niin meille kuin esimerkiksi koko Euroopalle, että meillä on keinot tässä kohtaa toimia. Se, riittävätkö nämä, jää nähtäväksi, mutta viesti on selvä: Suomi toimii, Suomi turvaa Suomen suvereniteetin sekä oman rajansa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltokangas.

16.22 **Mauri Peltokangas ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Nyt on kiitoksen paikka. Me olemme nähneet ministereiden nopeaa toimintaa. Koko valtioneuvosto on toiminut loistavasti. Kiitän pääministeriä ja kiitän sisäministeriä, kiitän koko ministeriryhmää.

Meidän on hyvä tänä päivänä olla tässä tilanteessa, koska viime kaudella, niin kuin tässä on tullut esiin, jumpattiin eduskunnassa lait kuntoon. Muistan hyvin sen päivän, kun hallintovaliokunnassa istuimme. Silloin istui valiokunnan puheenjohtajana nykyinen ministeri Purra ja sisäministeri Rantanen oli jäsenenä. Jumppasimme valiokunnassa Marinin esityksestä sellaisen työkalupakin, mikä tänä päivänä on ollut käytössä, ja tulokset ovat hyviä. [Ben Zyskowicz: Just näin!] Kysyn kuitenkin sisäministeriltä tässä kohtaa, koska uutisointi jatkuu totta kai tästä asiasta, ja nyt on ollut lieviä uutisia, että yhä pohjoisempana nähdään jo hieman liikehdintää: onhan niin, että sisäministerillä ja valtioneuvostolla on

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

tarvittavat työkalut myöskin tulevaisuudessa? [Eveliina Heinäluoma: Oliko siellä hallintovaliokunnassa muitakin jäseniä?] — 17.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Sisäministeri Rantanen.

16.24 **Sisäministeri Mari Rantanen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on helppo yhtyä kiitoksiin ensinnäkin siitä, että tämä laki on olemassa, mutta myös koko valtioneuvostolle siitä, että tilannekuva ja toimintakyky ovat koko hallituksena kunnossa. Tämä on erinomainen asia, että pystymme yhdessä turvallisuuden takaamaan.

Mitä tulee sitten lisätoimiin, on aivan selvä asia, kuten tässä on todettu, että hallitus tulee turvaamaan rajaturvallisuuden. Me emme taivu painostukseen. Meitä ei voi horjuttaa tämänkaltaisilla aseilla. Ja se tarkoittaa myös sitä, että me olemme tarvittaessa valmiita myös lisätoimiin. [Timo Heinonen: Kyllä tämä nyt on selvä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

16.24 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kysyn valtiovarainministeri Purralta seuraavaa:

Minulla on kädessäni JTS, julkisen talouden suunnitelma. Sen kohdassa ”Sisäministeriön hallinnonala” ensimmäinen virke kuuluu näin: ”Sisäministeriön pääluokan määrärahaso vuonna 2024 on 2,5 miljardia euroa, josta se alenee 1,9 miljardiin euroon vuonna 2027.” Alenema on siis 600 miljoonaa euroa. Olen tietoinen siitä, että sisäasiainministeriössä on kuusi kokonaisuutta: pelastustoimi, maahanmuutto, Rajavartiolaitos ja poliisi. Vaikka sieltä poistuisi kokonaan 500 miljoonan euron suuruinen maahanmuuton osuus, jää silti muille aleneva trendi. Tämä voi varmasti vaikuttaa myös Rajavartiolaitokseen, kuten nähdään myös ensi vuoden talousarvioehdotuksesta, jossa SM:n pääluokan hallintomenot kasvavat enemmän kuin Rajavartiolaitoksen menot. Olen tästä erittäin huolissani. Oletteko te, rouva valtiovarainministeri? [Eduskunnasta: Hyvä kysymys! — Keskustan ryhmästä: Onko perussuomalaiset huomannut tätä? — Perussuomalaisten ryhmästä: Joillakin on muita huolia tällä hetkellä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Purra.

16.25 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä olen erittäin vakuuttunut siitä, että tämä hallitus, joka nostaa Suomen sisäisen turvallisuuden ja ulkoisen turvallisuuden prioriteettilistansa kärkeen, hoitaa tämän maan turvallisuutta niin meidän rajoillamme kuin meidän kaduillamme, joka puolella tässä maassa. Tämä tulee hyvin esille hallitusohjelman tärkeistä kirjauksista, puhutaan sitten poliiseista tai muusta sisäiseen turvallisuuteen liittyvästä. [Keskustan ryhmästä: Ei sinne ole rahoja!] Resurssit ovat tärkeitä. Me olemme sopeuttaneet koko julkisen talouden tulevaisuutta siihen, että me pystyisimme jatkossakin huolehtimaan valtion tärkeistä tehtävistä, liittyivät ne sitten hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitoon tai siihen kaikkein tärkeimpään eli meidän turvallisuuteen. Ja aivan yhtä tärkeää on se, että meidän viranomaisilla on toimivaltuudet toimia. Pelkillä resursseilla näitä asioita ei hoideta. [Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Miksi rajalta leikataan?]

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joonas.

16.26 **Joonas Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella tärkeää, että tästä salista lähtee yhtenäinen viesti Venäjälle, että tällainen peli ei vetele, ja tästä täytyy kiittää hallitusta, että ripeästi on myös ryhdytty toimiin, jotka tänä päivänä meidän lainsäädäntömme mahdollistaa.

Mutta, arvoisa puhemies, hieman jäi itseäni vielä tässä vakavassa tilanteessa vaivaamaan hallituksen suhtautuminen nyt siihen ihan oikeutettuun huoleen näistä tulevista resursseista. Niin kuin me tiedämme, kun me luemme tätä teidän keltaista kirjaanne ja katsomme varsinkin niitä tulevia vuosia vuodesta 25 eteenpäin — ja niin kuin Rajavartiolaitos on kertonut — heillä rahoitusvaje kasvaa 25 miljoonaan euroon, mikä tarkoittaa sitten rajavartioiden määrän vähentämistä. Sen takia, ihan oikeutetusti, edustaja Lindtman on pyytänyt, emmekö me voisi yhdessä nyt tänä syksynä todeta tässä salissa, että tämän asian me laitamme kuntoon ja huolehdimme, että rajavartioiden määrä ei laske myöskään tulevaisuudessa. Voisinko vielä pyytää, arvoisa pääministeri, että tähän asiaan ottaisitte kantaa: olisiko mahdollinen tällainen yhteinen päätös koko tältä salilta? [Ben Zyskowitz: Pelko pois, hallitus hoitaa tämänkin asian! — Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Oliko se lupaus?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

16.28 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten viimeksi valtiovarainministeri totesi tästä vierestä, voitte luottaa siihen, että hallitus huolehtii maan turvallisuudesta, maanpuolustuksesta, rajaturvallisuudesta ja sisäisestä turvallisuudesta. Rajavartiolaitos saa ne resurssit, mitkä se tehtävänsä menestyksekkääseen toteuttamiseen tarvitsee tilanteen vaatimalla tavalla. Me seuraamme myöskin tätä tilannetta ja sitä, mitä Rajavartiosto tarvitsee, ja toimimme tarvittaessa. [Ben Zyskowitz: Hyvä, pelko pois!]

2.3. Suullinen kysymys itärajaa koskevien somekampanjoiden vastatoimista (Peter Östman kd)

Suullinen kysymys SKT 58/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Östman.

Keskustelu

16.28 **Peter Östman kd:** Arvoisa puhemies! Sekä Rajavartiolaitos että hallitus ansaitsevat kyllä kiitoksen nopeasta reagoinnista. On hyvä, että tänään tehdyn päätöksen sisältöä ja laajuutta arvioidaan säännöllisesti tilanteen kehittymisen perusteella. Rajavartiolaitoksen toiminnan jatkuva kehittäminenhan perustuu hallitusohjelmaan ja selontekoihin ja lisäksi Rajavartiolaitoksen strategiaan. Näin on yhdessä sovittu.

Selvää on, että käsillä oleva tilanne on Venäjän suunnalta käynnistetty hybridioperaatio, joka masinoi arabiankielisiä turvapaikanhakijoita Suomeen. TikTokissa on levitetty videoita, joissa jaetaan häpeilemättömästi vinkkejä itärajan ylittämiseksi ja jaetaan tietoja ra-

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

jatilanteesta. Kysynkin asianomaiselta ministeriltä: mihin vastatoimiin on ryhdytty tai ryhdytään some-kampanjoiden suhteen? Ja toisena kysymyksenä: onko maastorajoilla havaittu liikehdintää?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Rantanen.

16.29 **Sisäministeri Mari Rantanen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustajalle erinomaisesta kysymyksestä. Aivan kuten kuvaatte, näin on todella ollut. Sosiaalinen media toimii hyvin nopeasti, ja siellä tällaista vinkkiä levitetään, kuinka Suomeen tullaan, ja mitä kautta kannattaa tulla.

Sen lisäksi, että me teemme näitä toimia rajavartiolain perusteella hallituksessa, tähän liittyy luonnollisesti viestintä, ja se viesti on selvä: Älkää tulko tänne. Suomen rajat menevät kiinni. Tämä some-kampanja on itse asiassa käynnistymässä juurikin, ja sitä laitetaan monikielisesti eteenpäin. Että siinä mielessä olemme huomioineet myöskin tämän puolen ja teemme vastakampanjan tähän kyseiseen asiaan. [Juho Eerola: Hienoa! Hieno juttu! — Perussuomalaisen ryhmästä: Sekin asia on hoidossa!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Linnell.

16.30 **Jarno Linnell kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos vielä hallitukselle jämeristä toimista.

Kun täällä puhutaan turvallisuudesta ja vielä kansallisesta turvallisuudesta, on luonnollisesti hyvä, että meillä on mahdollisimman realistinen tilannekuva. Nyt tällä hetkellä enusmerkit näyttävät siltä, että tämänkaltaiset tapahtumat, mitä nyt on koettu, ovat myös tälle salille vasta eräänlainen koetinkivi tulevaisuudelle. Ja kun me puhumme nyt erilaisista ilkeyksistä isänmaata kohtaan, perimmäisenä tarkoituksena on tuottaa epäyhtenäisyyttä, levottomuutta ja turvattomuutta. Tässä hetkessä on kyllä erittäin tärkeää — ja uskon, että kaikki siihen yhtyvät —, että tästä salista Suomen sisälle ja Suomen ulkopuolelle lähtee yhteinen viesti. [Timo Heinonen: Kuunnelkaa, demarit, nyt!]

Arvoisa pääministeri, kysyisin kuitenkin: kun olemme osa Euroopan unionia ja Natoa ja Norjalla on oma rajansa Venäjän kanssa, [Puhemies koputtaa] millaista yhteydenpitoa tässä raja-asiassa on nyt pidetty keskeisiin kumppanimaihin?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

16.32 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitos kysymyksestä. Tämä on oikeasti aivan oleellista. Me olemme osa Euroopan unionia, raja on Euroopan unionin raja. Me ollaan osa Natoa, tämä on Nato-raja. Meillä on naapureita, joihin meidän päätöksemme vaikuttavat. Tämän vuoksi me ollaan järjestelmällisesti nyt ihan tämän päivän aikana informoitu eri tasoille meidän tekemästämme päätöksestä. Itse olen informoinut kollegoita Viroon, Latviaan, Liettuaan, Ruotsiin ja Norjaan ja myöskin Euroopan unionin komission puheenjohtajan ja Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan. Ulkoministeri ja puolustusministeri hoitavat omia kanaviaan, ja tieto menee. Tämä yhteinen tilannekuva myöskin Eurooppaan ja meidän naapureille on aivan kaikki kaikessa. On nimittäin täysin mahdollista esimerkiksi, että kun me suljemme meidän raja-asemia, se näkyykin sitten Viron tai Norjan raja-asemilla. Siksi meidän täytyy tehdä hyvää yhteistyö-

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

tä, ja voi sanoa, että yhteistyön lähtökohdat aikaisemmin tehdyllä työllä ja nyt tämän hallituksen tekemällä työllä ovat kyllä kunnossa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kokko.

16.33 **Jani Kokko sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On yksi asia, jota Venäjä kunnioittaa, ja se on voima. Siksi ehkä nyt tässä tilanteessa voimaa on osoitettava, ja täytyy kiittää hallitusta, että te ja viranomaiset olette toimineet päättäväisesti tämän rajatilanteen hallitsemiseksi ja luottamuksen herättämiseksi suomalaisissa. Kuitenkin olemme nähneet muun muassa Puolassa Valko-Venäjän vastaisella rajalla, miten siellä on järjestelmällisesti käytetty turvapaikanhakijoita tietynlaisena puskurina ja epävakauden luomisessa nimenomaan sinne rajavyöhykkeelle. Ja tähän jo vähän sisäministeri Rantanenkin viittasi haastattelussaan, että mitäpä sitten, kun talvi on tulossa, jos sinne rajavyöhykkeelle jää näitä paperittomia ihmisiä jumiin. Onko hallituksella suunnitelmaa, mikä on sitten se toimintamalli, jotta rajaturvallisuus pystytään ylläpitämään, vakaus säilyttämään mutta myös perusoikeuksista pitämään kiinni?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Rantanen.

16.34 **Sisäministeri Mari Rantanen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt näillä toimilla on tarkoitus aiheuttaa se, että ei tulla sinne rajavyöhykkeelle, että tämä koko ilmiö loppuu ja että toimijat, jotka tätä mahdollistavat ja jopa mainostavat, lopettavat sen. Se on tämä meidän selkeä viestimme ja tavoitteemme. Ainakin tällä profiililla, josta nyt puhutaan, he eivät ole välttämättä ilman papereita, vaan heillä on laillinen oleskeluoikeus naapuriin, jolloin he voivat kyllä kääntää kelkkansa toiseenkin suuntaan [Perussuomalaisten ryhmästä: Tai pyörän!] ja auttaa myös itse itseänsä siinä. Toisaalta on niinkin, että jos on laillinen oikeus olla Venäjällä, niin silloin myös Venäjällä on vastuu tässä näistä ihmisistä. Kyllä me lähdemme siitä, että meidän linjamme on selkeä: toimmme ovat voimakkaat niin, että sinne rajavyöhykkeelle ei ihmisiä ajeta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ohisalo.

16.35 **Maria Ohisalo vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Rajaturvallisuudesta huolehtiminen on äärimmäisen tärkeää, ja on välttämätöntä, että hallitus on nyt ryhtynyt toimiin tilanteen edellyttämällä tavalla sen luottamuksellisen tiedon perusteella, mitä te olette saaneet. Samalla kun rajaturvallisuudesta huolehditaan, on huolehdittava myös niistä arvoista, joita Suomenkin rajoilla vartioidaan. Asia on juuri niin kuten edustaja Kyllönen täällä sanoi, että tosiasiallinen oikeus hakea turvapaikkaa on turvattava. Kansainvälisen oikeuden mukaiset palautuskielto ja joukkokarkotusten kielto ovat ehdottomia.

Viime kaudella todellakin teimme paljon lainsäädäntötyötä yhdessä niin rajaturvallisuuden kuin laajasti hybridivaikuttamisen keinovalikoimaan varautumiseksi, ja hyvä näin, koska nyt Suomella on työkaluja paitsi tähän välineellistettyyn ihmisten hyväksikäyttöön myös muuhun hybridivaikuttamiseen. [Ben Zyskowicz: Työkaluja, joita vihreät vastusti!] Hybridivaikuttamisen muita muotojahan voivat olla laajalla kirjolla erilaiset informaatio-, poliittiset, taloudelliset tai jopa sotilaalliset toimet. Kysynkin pääministeri Orpolta: [Puhe-

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

mies koputtaa] miten hallitus on varautunut Venäjän Suomeen kohdistamaan erityyppiseen hybridivaikuttamiseen?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

16.36 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyjällä on varmasti hyvää kokemusta edellisen hallituksen työskentelystä ja, niin kuin meillä kaikilla, näkemystä siitä, että Suomi on edelleenkin varautumisen suhteen yksi maailman parhaita maita. Meillä on kokonaisvarautumisen ja kokonaisturvallisuuden malli, missä koko yhteiskunta on valjastettu tekemään yhteistyötä, varautumaan erilaisiin uhkiin. Nyt varsinkin viimeisten vuosien aikana ja viimeisen parin vuoden aikana, minkä ajan Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on kestänyt, nämä kaikki asiat on käyty vielä moneen kertaan läpi. On sitten kyse kriittisestä infrastruktuurista, rajaturvallisuudesta tai huoltovarmuudesta ja niin edelleen, niin kaikki on käyty läpi, ja sitä työtä ei lopeteta vaan sitä tehdään koko ajan. Koko ajan käydään läpi, mitä mahdollisia uusia skenaarioita voisi olla, joilla voitaisiin yrittää horjuttaa Suomea ja vahingoittaa suomalaista yhteiskuntaa. Siinä suhteessa olen luotavainen, mutta aina on niin, että kaikkeen ei voida varautua. Kaikkeen ei voi varautua, ja siksi meidän yhtenäisyys näissä asioissa on aivan kaikki kaikessa. Se viesti, mikä tänään täältä lähtee, on ollut erinomainen: Kaikki tukee sitä, mitä olemme tänään päättäneet. Me seisomme kaikki sen takana ja me kerromme, että me olemme tässä vakaasti sitä mieltä, että Suomi ei taivu, Suomea ei horjuteta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tähän aihepiiriin viimeinen kysymys, edustaja Lindtman.

16.38 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Siinä, mitä nyt näemme, että Venäjä tekee, kyse on selvästi pyrkimyksestä painostaa Suomea ja vaikuttaa, ja tällaisessa tilanteessa on tärkeää, että reagointi on riittävän päättäväistä, nopeaa. Ei saa antaa kuvaa, että se on heikkoa. Se on paitsi Suomen turvallisuuden kannalta olennaista, niin se on myös näiden ihmisten, joita pyritään tässä välineellisesti käyttämään hyödyksi Suomen painostamiseen, kannalta olennaista, että tämä saadaan nopeasti katki, ettei tule yhä useampia ihmisiä, joita ryhdytään käyttämään tällaisen vaikuttamisen välineenä. Ja sen vuoksi näille hallituksen päätöksille, joita on tänään tehty, täysi tuki. Ne osoittavat ja lähettävät Suomesta selkeän viestin, että Suomi reagoi päättäväisesti ja nopeasti tähän tilanteeseen. [Kokoomuksen ryhmästä: Hyvä! Juuri näin! — Juho Eerola: Jatka tällä linjalla!]

Arvoisa puhemies! On tärkeää, että työkalut ovat kunnossa. Tässä on käynyt ilmi, että viime eduskuntakaudella tämän salin yksimielisesti hyväksymä laki [Ben Zyskowitz: Paitsi vihreät ja vassarit! — Välihuutoja vasemmalta] on nyt käytettävissä. Toiseksi ovat nämä Rajavartion resurssit, joista kyllä pistin merkille pääministerin kommentin siitä, että ne turvataan. [Puhemies koputtaa] Se on erinomaista. Ja kolmanneksi on tärkeätä, että myös EU-kumppaneiden kanssa on kuuma linja ja myös EU:ssa löydetään tarvittaessa tilanteet auttaa toinen toisiaan. Nämä ennaltaehkäisevät kaikenlaisia pyrkimyksiä yrittää painostaa [Puhemies koputtaa] Suomea. — Eikö niin? [Naurua]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

16.39 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näin on. [Naurua]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: No niin, tämä kysymys on tällä erää loppuun käsitelty mutta varmasti saattaa vielä jatkua myöhemmin.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys ammattidieselin käyttöön otosta (Hannu Hoskonen kesk)

Suullinen kysymys SKT 59/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt mennään seuraavaan kysymykseen. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.40 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Suomen talouden tilanne heikenee nopeasti. Varsinkin viime kuukausien aikana tämä on havaittu. Teollisuuden tilauskirjat ohenevat, rakennusala on vaikeuksissa, elikkä olemme hyvin vaikeassa tilanteessa. Edellisen vaalikauden lopulla hallitus ehti valmistelemaan lausuntokierrosta vaille valmiiksi kuljetusalan ammattidieselin. Tällä esityksellä olisi voitu keventää raskaan ammattimaisen liikenteen verorasitusta niin, että se olisi parantanut Suomen vientiteollisuuden kustannuskilpailukykyä merkittävästi. Olen odottanut kesän, syksyinkin — saman ovat tehneet kuljetusalan yrittäjät sekä suomalainen vientiteollisuus. Kello käy, mutta hallituksen esitystä vaan ei näy. [Keskustan ryhmästä: Ei näy!] Talvea en enää odota, mittani on tullut täyteen. Suomella ei ole aikaa enää vetelehtiä. [Välihuutoja oikealta]

Olen tänään jättänyt lakialoitteen ammattidieselin käyttöön ottamiseksi. Tämä on keskustan esitys, ja se pohjautuu valtiovarainministeriön aiempaan, osaavaan valmisteluun ja on toteutettavissa vaikka heti. Kustannuksia ei synny, koska paketti on valmiina. Aiotteko panna tämän lausuntokierrokselle, arvoisa valtiovarainministeri? [Perussuomalaisten ryhmästä: Neljä vuotta oli aikaa toteuttaa se!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Purra, olkaa hyvä.

16.41 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tunnistan edustajan nostaman huolen. Ylipäätänsä tämä suhdanne, jossa me tällä hetkellä olemme, ei tarjoa tälle hallitukselle myöskään hirvittävän paljon vetoapua — se, että me tällaisessa tilanteessa teemme julkisen talouden kannalta toimia ja samaan aikaan kasvu on hyvin hidasta —, jopa näyttää siltä, että se hidastuu edellisistä arvioista. Samaan aikaan meidän verotuotto on vähentynyt [Antti Kurvinen: Mitä aiotte asialle?] ja meillä on paljon muita ongelmia, esimerkiksi geopolitiikkaan ja turvallisuuteen liittyviä, jotka eivät tee tästä tilanteesta helppoa.

Mitä tulee sitten itse ammattidieseliin, niin kuten muistamme jo viime kaudelta, tästä asiasta vallitsee monenlaista yhteisymmärrystä, mutta se, mikä siinä on sitten ongelmana

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

niin, että sitä ei edellinen hallitus saanut edistettyä eikä se ole tämänkään hallituksen listalla tällä hetkellä, [Antti Kurvinen: Miksei?] liittyy tietenkin yleisesti tähän fiskaalipuoleen. Sen sijaan tämä hallitus huolehtii autoilijan asioista, huolehtii logistiikasta muun muassa tekemällä täysin historiallisen polttoaineveron laskun. [Vasemmalta: Koska näkyy?] Me laskemme myös CO₂-komponenttia ja huolehdimme muutenkin siitä, että tämä tilanne helpottuu. Onneksi näemme, [Puhemies koputtaa] että inflaatioluvuissa on tapahtumassa kuitenkin selvää muutosta, ja se vaikuttaa tietenkin yleiseen kustannuskehitykseen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ja nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

16.42 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen suhtautuminen ammattidieseliin oli allekirjoittaneelle ja koko keskustan ryhmälle valtava pettymys. Kokoomus, perussuomalaiset ja RKP lupasivat ennen vaaleja, että tämä ammattidiesel-asia hoidetaan kuntoon. [Antti Kurvinen: Tämäkin vaalilupaus!] Tämäkin asia nyt on mennyt siis mönkään.

Keskusta lisätalousarviossaan on esittänyt perustellusti ja myös kattavasti, että teemme noin 300 miljoonan euron lisärahoituksen laajakaistarakentamiseen, alemman tieverkon kunnostamiseen ja homekoulujen korjaamiseen sekä taloyhtiöiden perusparannuksiin ja remontteihin. Rakennusmiehillä on työstä pulaa lähiaikoina, se tiedetään. Näillä toimilla saataisiin luotua työpaikkoja, tuettaisiin samalla aluelouden tasapainoista kehittämistä, erikoisesti tällä laajakaistaratkaisulla. Rakennusteollisuus arvioi tällä viikolla, että valtiovarainministeriön ennusteet rakentamisen tilanteesta ovat liian positiivisia. Väärä tilannekuva rakentamisesta tarkoittaisi väärää tilannekuvaa koko taloudesta. Keskusta on esittänyt suhdannepakettia tukemaan tätä vaikeaa tilannetta.

Kysynpä teiltä, arvoisa pääministeri: Teettekö te töitä rakennusalan auttamiseksi? Tardtutteko keskustan erinomaiseen esitykseen? [Antti Kurvinen: Hyvä kysymys! — Juho Eerola: Olisimmepa kuulleet tuon hallitusneuvotteluissa!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri, vai kuka ministereistä vastaa? [Antti Kurvinen: Hommaa hoitaa, mutta ei löydy vastaajaakaan!] — Ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

16.44 **Ympäristö- ja ilmastonministeri Kai Mykkänen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tärkein teko, jolla tämä hallitus edistää rakennusalan pääsemistä yli tästä suhdannekuopasta, on se, että ihmisten ostovoima kääntyy ensi vuonna nousuun, osittain hallituksen budjettiehdotukseen sisältyvien veroja kohtuullistavien elementtien ja työllisyystoimien ansiosta. Suurimmalla osalla suomalaisista ostovoima kasvaa ensi vuonna, tietysti edellyttäen, että inflaatio saadaan kuriin, kuten nyt näyttää. Tämä tapa on ainoa kestävä tie päästä siihen, että ihmiset pystyvät suunnittelemaan myöskin asunnon vaihtamista. Se tyhjillään olevien asuntojen määrä, joka tällä hetkellä on pysäyttänyt työmaat, poistuu sitä kautta. Samalla teemme täsmätoimia, kyllä, joilla käytännössä valtion tukeman asumisen osuus kaikissa asuntorakentamisen aloituksissa nousee yli 40 prosenttiin, kun se oli vielä viime vuonna noin 15 prosenttia. Eli kyllä tätä suhdannetta oikeasuhtaisesti autetaan mutta ei kaatamalla ämpärillä veronmaksajilta rahaa.

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

Keskusta luetteli kohteita 300 miljoonan euron edestä. Tässä ette edes maininneet, mistä se raha sitten otettaisiin pois. [Antti Kurvinen: Turun tunnin juna! — Naurua] Ja jos se otetaan joistain muista infrahankkeista, [Puhemies koputtaa] niin sillä ei kyllä sitten infrahankkeita tekeviä työllistetä enempää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kurvinen.

16.45 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Saimme jälleen eilen huonoja uutisia Suomen talouden kehittämisestä. Rakennusala kertoi, että heidän tilanteensa on paljon huonompi kuin vaikkapa valtiovarainministeriö on arvioinut. Ja rakennusalan ekonomistit kertoivat, että tälle vuodelle ja ensi vuodelle valtiovarainministeriön arvioima kasvu ei toteudu, ja ne kasvuennusteet ovat jo tähän mennessä todella surkeita: tavoite tai arvio on ollut, että tälle vuodelle saadaan nolla prosenttia kasvua ja ensi vuodelle yksi prosentti. Eliikkä nyt näyttää siltä, että jo tänä vuonna Suomen talouskasvu painuu miinukselle, siirrymme siis taantumaan, ja ensi vuodelle emme saa edes yhden prosentin talouskasvua. Kuunnelkaa, ministeri Mykkänen — tämä on reaalitilanne tällä hetkellä. [Oikealta: Kenen jäljiltä?]

Arvoisa pääministeri Petteri Orpo, te olette puhunut polleita puheita velkalaivasta, ja nyt näyttää, että teidän velkalaivan kääntämisenne on sitä, että ensi vuodelle otetaan lähes 12 miljardia velkaa [Perussuomalaisten ryhmästä: Kiitos teidän! — Vasemmalta: Tehän sitä otatte!] ja koko vaalikaudelle 50 miljardia velkaa. Voi sanoa, että velkalaiva on mennyt ympäri ja teillä on velkasukellusvene, arvoisa pääministeri. Miksi, arvoisa pääministeri, olette rikkonut vaalilupauksenne paremmasta taloudenpidosta [Puhemies koputtaa] ja ajatte Suomen syvempään velkaantumiseen ja nollakasvuun ja taantumisen tilanteeseen tällä talouspolitiikallanne? [Timo Heinonen: Kepun perintö oli niin surkea!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Pääministeri Orpo.

16.46 **Pääministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositio-politiikan ymmärrän, mutta en minä sitä ymmärrä, että se on nimenomaan keskusta, joka kauhistelee tässä nyt velkaantumista. Mikäs puolue se olikaan, joka hoiti sitä valtiovarainministerin tehtävää edelliset neljä vuotta? Me teemme rakenteellisia uudistuksia, joilla me halutaan Suomi kasvuun, satatuhatta ihmistä työllistettyä. Me laskemme ansiotuloverotusta, että työtä kannattaa ottaa vastaan. [Keskustan ryhmästä: Ja velkaa lisää!] Me panostetaan tutkimukseen, tuotekehitykseen, innovaatioihin ja infraan, jotta me saadaan tämä Suomi-laiva kääntymään. Mutta kun se vain ui niin syvällä, niin syvällä, vielä syvemmällä kuin osattiin ajatella, ja siihen päälle tulee se kuvaamanne suhdanne, [Annika Saarikko: Miten niin ei osattu ajatella?] joka ei varmaan ole hallituksen aikaansaannos, niin tämä ottaa aikansa nyt. Mutta yhtään päätöstä ei voi perua. Eteenpäin mennään ja uudistukset tehdään. [Perussuomalaisten ryhmästä: Erinomainen vastaus!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkkinen.

16.47 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talous todella horjuu taantumisen partaalla, ja rakennusalan tilanne on vaikea erityisesti korkojen nousun vuoksi. Rakennusalan ahdinko uhkaa jättää monia työttömäksi ja vetää muita aloja muka-

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

naan ahdinkoon. Hallituksen vastaus tilanteeseen on ollut vaisu ja oikeastaan ristiriitainenkin. Valtion asuntorahasto ARAn tukemaa asuntotuotantoa ja ARAn erilaisia korjausavustuksia supistetaan.

Arvoisa puhemies! Haluaisinkin kysyä hallitukselta, eikö nyt pitäisi pikemminkin pistää ARA töihin, lisätä ja nopeuttaa uusia rakennushankkeita [Perussuomalaisten ryhmästä: Entisetkin on myytävä!] ja lisätä erilaisia korjausavustuksia, keksiä kenties jopa uusia mekanismeja, joilla voitaisiin tilanteeseen puuttua?

Arvoisa puhemies! Näin saataisiin työtä rakentajille, tarvittavia remontteja tehtyä ja kohtuuhintaista vuokra-asumista suomalaisille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Mykkänen.

16.48 Ympäristö- ja ilmastonministeri Kai Mykkänen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Sarkkinen sanoi, tällaisessa rakennusalan suhdannetilanteessa oikeasuhtaisesti on järkevää, että silloin valtion tukeman eli ARAn korkotukilainoittaman asuntotuotannon osuutta nostetaan. Tänä vuonna, ensi vuonna se tulee ARAn uusien arvioiden perusteella olemaan noin 7 000—8 000 asuntoa, jotka käynnistetään, kun viime vuonna oltiin 5 600 asunnon määrässä. Ja ARAn tukemien aloitusten osuus itse asiassa kerrostaloasunnoissa nousee noin kahteen kolmasosaan, kun se vielä viime vuonna oli vain 15 prosenttia.

Mutta se, että me kaataisimme sitten lisää veronmaksajien tai velasta vastuussa olevien suomalaisten sukupolvien rahaa sadoissa miljoonissa esimerkiksi investointiavustuksiin, korjausavustuksiin: tämän tyyppisiä tarpeita löytyy vähän jokaiselta hallinnonalalta, ja silloin tilanne olisi se, että meillä tämä velkaantuminen entisestään kiihtyisi. Meidän täytyy olla tarkkoina tässä, koska se juurisyy tähän aloitusten vähäisyyteen on kuitenkin se, että isoilla rakennusyhtiöillä on käsissä tuhansia asuntoja ja se ostovoima täytyy saada liikkeelle. Silloin se ostovoima alkaa purra siihen tarjontapuoleen ja homma lähtee. Oikeasuhtaisilla toimilla pehmenetään, [Puhemies koputtaa] mutta ei kannata ylimäärin kaataa sitä rahavettä, kun sitä ei ole.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kulmuni.

16.50 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Niin, tämä taloudellinen tilanne ei varmasti tullut nykyisellekään hallitukselle täytenä yllätyksenä, vaan kyllähän tosiasia oli se, että teidän puheenne ennen vaaleja olivat liian suuria. [Antti Kurvinen: Te lupasitte liikaa!] Te ette saa velkalahvaa kääntymään, koska ensi vuonnakin otetaan velkaa 11 miljardia euroa. [Oikealta: Te ette edes yrittäneet!] Totta kai siihen vaikuttaa korkojen nousu — siihen vaikuttivat muuten viime vaalikaudella aika vaikeat tilanteet, ei hirvittävästi koronasta ollut vetoapua — mutta ne veropoliittiset ja fiskaalipäätökset, mitä te teette hallituksessa, ovat olleet poliittisia päätöksiä. Te kevennätte myös veroja velaksi. Se, että te olette päättäneet keventää vaikkapa solidaarisuusveroa niin, että eivät ainoastaan 80 000 tienaa vaan myös 150 000 tienaa ihmiset saavat kevyemmin verotettua rahaa, tai se, että te kevennätte vaikkapa oluen verotusta sen sijaan, että te olisitte vaikkapa laittaneet eduskuntaan eteenpäin sen ammattidieselin esityksen, mikä siellä kuitenkin on jo valmiina, nämä kaikki ovat olleet poliittisia päätöksiä. [Puhemies koputtaa]

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

Miksi priorisointte solidaarisuusveron alarajaa [Puhemies koputtaa] ja vaikkapa olutveroa ammattidieselin edelle?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Purra.

16.51 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minun pitää hieman hämmästellä tätä keskustan lähestymistapaa tähän kysymykseen. Ensin te aloitatte kuvaamalla suhdannetta ja esittämällä, miksi hallitus ei tarjoa tähän jonkinlaista tukipolitiikkaa. Sen jälkeen te arvostelette sitä, että me otamme lisää lainaa ja meidän alijäämämme on ensi vuonna liian suuri. Kyllä, se on yli 11 miljardia. Siitä yli kolme miljardia selittyy esimerkiksi näillä valtionlainan koroilla. Meidän valtionlainan määrä on yli 150 miljardia, siinä todella on maksettavaa niin nykyisille sukupolville kuin seuraaville. Samaan aikaan valtion muut takausvastuut, joita on eri suuntiin, vaikkapa Euroopan unionin suuntaan, ovat merkittäviä. [Annika Saarikko: Vastatkaa kysymykseen!] Samaan aikaan edellisen hallituksen tekemä sote-uudistus, sen rahoituslaki ja hyvinvointialueiden tilanne, [Antti Kurvinen: Vastatkaa kysymykseen!] vaikuttaa alijäämään, vaikuttaa vielä neljän vuoden päästä.

Mutta kun katsotaan näitä rahasummia, joita edustaja kysymyksessään nosti esille, niin valitettavasti solidaarisuusveron alarajan nostaminen, puhumattakaan olutveron laskemisesta, [Puhemies koputtaa] ei ole lainkaan samassa mittakaavassa tämän lainan kanssa, jota te esitätte meidän kritiikiksemme. [Anne Kalmari: Teitte ne silti! — Välihuutoja keskustan ryhmästä] Kannattaa katsoa sieltä hallitusohjelmasta tai budjettikirjasta, minkälaisista summista puhutaan, [Puhemies koputtaa] puhutaanko kymmenistä miljoonista ja kuinka monta nolaa on sitten miljardissa. [Välihuutoja]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tämä kysymys ei varmaankaan ole kokonaisuudessaan loppuun käsitelty mutta tällä erää on.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.5. Suullinen kysymys lapsiin kohdistuvien leikkausten perumisesta (Sofia Virta vihr)

Suullinen kysymys SKT 60/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Siirrymme seuraavaan kysymykseen. — Edustaja Virta.

Keskustelu

16.53 **Sofia Virta vihr:** Arvoisa puhemies! Haluan uskoa, että jokainen tässä salissa on samaa mieltä siitä, että yhdenkään lapsen ei pitäisi kasvaa köyhyydessä. Me tiedämme, miten lapsena koettu köyhyys voi näyttäytyä arjen turvattomuutena, toteutumattomina harrastuksina, kaveriporukan ulkopuolelle jäämisestä tai esimerkiksi siinä, että joutuu kantamaan vastuuta vanhemmistaan ja perheensä tilanteesta. Suomi on ollut ylpeydellä ja yh-

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

dessä maa, jossa heikoimmista pidetään aina huolta. [Ben Zyskowicz: Ja on edelleen!] On huolestuttava kehitys, että nyt tuntuu olevan ok lisätä lapsiperheköyhyyttä.

Tällä viikolla SOSTEn uudet laskelmat osoittivat, että hallituksen kaavailemien päätösten myötä 68 000 suomalaista putoaa pienituloisuuteen ja 17 000 lasta köyhyysrajan alapuolelle. Nämä eivät ole vain lukuja — jokaisen luvun takana on lapsi ja jonkun lapsuus. Lapset ja nuoret eivät voi vaikuttaa omaan tilanteeseensa, ja on aivan turhaa hallituksen kertoa leikkaavansa vain aktiiviväestöltä. Te leikkaatte lapsilta, te syvennätte lapsiköyhyyttä. Nämä päätökset heijastuvat myös pitkälle eteenpäin. Vetoankin hallitukseen, että perukaa nämä sosiaaliturvaleikkaukset, jotka osuvat lapsiin.

Ja kysyisin arvon ministeri Grahn-Laasoselta: aikooko hallitus muuttaa toimiaan [Puhemies koputtaa] nyt jälleen, kun on saatu uusia laskelmia, miten kovat nämä vaikutukset lapsille tulevat olemaan?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Grahn-Laasonen.

16.54 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitän myös tästä kysymyksestä. Tänään on puhuttu tärkeimmistä asioista: ensin turvallisuudesta, sitten taloudesta, jolla ylläpidetään turvaverkkoja, ja nyt tulevaisuudesta eli meidän lapsistamme.

Hallituksen tavoitteena on torjua lapsiperheköyhyyttä ja vahvistaa perheiden taloutta ja toimeentuloa vahvistamalla työllisyyttä eli sitä, että yhä useampi äiti ja isä työllistyisi [Välihuutoja vasemmalta] ja perheet nousisivat lapsiperheköyhyydestä. Se on hallituksen työn linja ja meidän vahva tavoitteemme. [Suna Kymäläinen: Keinot väärät, jos lisääntyy köyhyys!]

Yksistään näiden voimaan astuvien budjettilakien, joita nyt eduskunnan käsissä on, vaikutusten arvioidaan olevan lähivuosille jopa 65 000 uutta työllistä. Siellä on joukossa paljon äitejä ja isiä. [Ben Zyskowicz: Oliko ne SOSTEn laskelmissa?] — SOSTEn eli järjestöjen laskelmiin on tutustuttu. Ne ovat hyvin lähellä yhteisvaikutusarvioita, jotka hallitus on toimittanut virkavastuulla valmisteltuina eduskunnalle, mutta näiden laskelmien kohdalla on tärkeää huomioida, että näissä ei ole huomioitu työllisyysvaikutuksia, ja se on oleellinen asia. Eli kun meillä on tiedossa virka-arviolla 65 000 uutta työllistä, siellä on joukossa paljon työllistyviä äitejä ja isiä. Näitä ei huomioida näissä laskelmissa, jotka siinänsä muuten ovat kyllä ansiokkaasti laaditut.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksen, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan. — Edustaja Virta.

16.55 Sofia Virta vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En voi malttaa olla esittämättä huoltani siitä, että kaikki vanhemmat eivät tule työllistymään ja osa heistä, joilta te leikkaatte, on jo töissä, joten toivottavasti kannatte sen riskin, että nämä lapset todellisuudessa putoavat köyhyyteen. [Ben Zyskowicz: Entäs ne kymmenentuhannet, jotka työllistyvät?]

Mutta on hyvä, että hallitus pyrkii nostamaan oppimistasoa. On todella tärkeää, että hallitus haluaa panostaa esimerkiksi koulutukseen ja linjaa, että kaikilla pitäisi olla taustaan riippumatta tasa-arvoiset mahdollisuudet opiskella ja tavoitella unelmiaan — niin pitääkin olla. Valitettavasti olen huolissani, että kaikki keinot eivät vie tähän suuntaan. Suo-

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

malaiset pitkittäistutkimukset nimittäin osoittavat, että nimenomaan se lapsuudessa koettu köyhyys on juuri yhteydessä heikkoon koulumenestykseen. Tutkimukset osoittavat, että esimerkiksi perheen saama pitkäaikainen toimeentulotuki yhdistyy viisinkertaiseen riskiin jäädä ilman toisen asteen tutkintoa, kolminkertaiseen riskiin jäädä työelämän ja koulutuksen ulkopuolelle. Toivon, että olette myös perehtyneet esimerkiksi Pelastakaa Lapset ry:n hiljattain julkaistuun Lapsen ääni -tutkimukseen, jossa osoitetaan, että näillä lapsilla, joilla on perheessä köyhyyttä, on nimenomaan haasteita jaksaa ja pärjätä siellä koulussa. Kysynkin asiasta vastaavalta ministeriltä: Miksi te ette ota näitä suomalaisia tutkimuksia tosisanne? Miksi te nojaatte oletukseen, että oppimistulokset voisivat nousta [Puhemies koputtaa] tilanteessa, jossa samalla lisätään lapsiperheköyhyyttä?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Grahn-Laasonen.

16.57 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Me tässä totesimme opetusministerin kanssa vähän yhdestä suusta, että hallituksella on keinovalikoimaa, jolla pyritään vahvistamaan sitä, että jokaisella lapsella on vahvat oppimisen edellytykset, tasa-arvoiset mahdollisuudet ihan lähtien varhaiskasvatuksesta, peruskouluun tehtävistä erittäin mittavista pysyvistä menolisäyksistä, siis 200 miljoonalla eurolla. [Ben Zyskowiec: Koulutuksen kunnianpalautus!] Pyrimme vahvistamaan niitä.

Minä uskon hyvin vahvasti siihen, että, samalla tavalla kuin turvallisuudesta, josta aiemmin puhuttiin, tässä salissa on vahva tahto ja ymmärrys sille, että me haluamme rakentaa meidän lapsille kestävästä tulevaisuutta. Se on myös meidän talousohjelma. Hallituksen talousohjelman ja tämän velkaantumisen torjumisen tärkeimpiä päämääriä on se, että me pelastamme hyvinvointiyhteiskunnan huomisen ja ne palvelut, joita pidämme arvokkaina, koulutus tärkeimpänä. Meillä on lastensuojelulain kokonaisuudistus hallituksen työllistämällä ja monia muita uudistuksia, joilla pyritään vahvistamaan työllisyyden vahvistumisen ohella, mikä vaikuttaa perheiden talouteen, myös palveluja, joilla pystytään näiden kaikkein heikoimpien tilanteissa tulemaan avuksi ja auttamaan näissä tilanteissa. Se on vahva tahotila, jonka uskon yhdistävän tätä salia. [Oikealta: Näin se menee!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu.

16.58 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus tosiaan sanoo yrittävänsä nostaa Suomen osaamistasoa ja linjaa ohjelmassaan, että jokaisella tulee olla taustasta ja varallisuudesta riippumatta tasa-arvoiset mahdollisuudet kouluttautua ja saavuttaa omia unelmiaan. Mutta kuten tässä jo edellä todettiin, tutkimukset kertovat toista. Lapsuudessa perheen saama pitkäaikainen toimeentulotuki yhdistyy tutkimuksessa viisinkertaiseen riskiin jäädä ilman toisen asteen tutkintoa ja kolminkertaiseen riskiin jäädä työelämän ja koulutuksen ulkopuolelle. Tänään Yle kertoi postinumeroselvityksistä, että meidän postinumerot kertovat itse asiassa enemmän tietoa kuin meidän kuntien vertailu. Tästä oikeastaan haluaisin kysyä: mitä hallitus aikoo tehdä kuntien sisäiselle segregaatiolle, joka etenkin kaupungeissa vahvistuu tällä hetkellä? Tämä olisi erityisesti kuntaministerille suunnattu kysymys. [Eveliina Heinäluoma: Hyvä kysymys, segregatio pahenee!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Ikonen.

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

16.59 **Kunta- ja alueministeri Anna-Kaisa Ikonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on erittäin tärkeä kysymys. Segregaatio on asia, joka nousee varmasti erityisesti kaupungeissa tällä hetkellä esille. On selvää, että ensinnäkin kaupunkisuunnittelu on sellainen väline, jolla siihen voi vaikuttaa. Esimerkiksi MAL-sopimuksia ollaan tällä hetkellä neuvottelemassa kaupunkien kanssa. On todella tärkeätä, että haetaan sellaisia kaupunkisuunnittelun keinoja, joilla pidetään huoli, että mikään alue ei muutu heikommaksi kuin toinen. [Eveliina Heinäluoman välihuuto]

Toinen ulottuvuus tässä asiassa on varmasti myöskin ihan tällainen kasvuympäristö: varhaiskasvatus, perusopetus. Meillä on perusopetukseen ja varhaiskasvatukseen tasa-arvoraha, jolla tasataan myöskin niin, että jokaisen koulun pitäisi olla hyvä koulu käydä. Haemme monenlaisilla tavoilla tähän segregaatioon niitä keinoja, joilla voimme viedä asiaa eteenpäin, ja tästä käymme myöskin kaupunkien kanssa erilaisilla sopimusmenetelyillä neuvotteluja, että saamme tuettua heidän työtään.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.6. Suullinen kysymys nuorten syrjäytymisen ehkäisystä (Laura Huhtasaari ps)

Suullinen kysymys SKT 61/2023 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Huhtasaari.

Keskustelu

17.00 **Laura Huhtasaari ps:** Arvoisa puhemies! Yksi surullisimmista asioista meidän yhteiskunnassamme on nuorten syrjäytyminen. Syrjäytyminen on moninaisempi ongelma kuin pelkästään koulutuksen tai työelämän ulkopuolelle jääminen. Nuori on saattanut jo pitkään kokea olevansa ulkopuolinen esimerkiksi omassa koululuokassaan, mikä on omiaan heikentämään lapsen kykyä uskoa omaan itseensä. Yksinäisyys aiheuttaa myös masennusta. Ensisijainen vastuu nuorista on tietysti vanhemmilla. Rajaton lapsi on turvaton lapsi. Sitoutuminen, rajojen asettaminen ja rakkaus ovat vanhemmuuden tärkeimpiä taitoja. Myös koulussa tarvitaan rajoja, joiden kautta opitaan kunnioittamaan toisia ja yhteisiä pelisääntöjä. Kysyisinkin ministeri Henrikssonilta: mitä hallitus aikoo tehdä tueksi niille nuorille, jotka syystä ja toisesta tarvitsevat enemmän tukea?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ministeri Henriksson.

17.01 **Opetusministeri Anna-Maja Henriksson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä, että me keskustelemme lapsista ja nuorista, heidän tilanteestaan. He ovat meidän tulevaisuutemme, ja he ovat tärkeitä meille kaikille, myös tälle hyvälle maalle.

Hallitushan panostaa, niin kuin tässä on tullut esille, perusopetukseen tällä hallituskaudella noin 200 miljoonaa lisää. Yksi tärkeä, tärkeä osa siitä on juuri se, että uudistetaan oppimisen tukea ja uudistetaan se sillä tavalla, että jokainen oppilas, jokainen lapsi saisi sen avun riittävän varhain niin, että häntä voidaan auttaa juuri silloin, kun hän sitä tukea tarvit-

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

see. Tämä uudistus on lähtenyt nyt valmisteluun, ja tässä kuullaan nyt laajasti myös opettajia, kuullaan OAJ:ta, kuullaan laajasti kaikkia asiantuntijatahoja, ja opetus- ja kulttuuriministeriössä virkamiehet tekevät tämän asian osalta paljon, paljon työtä. Minun tavoitteeni on se, että tämä esitys tulee tänne eduskuntaan ensi vuonna ja että tämä uusi oppimisen tuki saataisiin voimaan 1.8.2025.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tunti hurahtaa nopeasti. Siirrymme muihin päivän asioihin.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain 5 luvun 8 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 57/2023 vp

Valiokunnan mietintö StVM 8/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 8/2023 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Edustaja Kiuru, esittelypuheenvuoro, olkaa hyvä.

Keskustelu

17.03 **Krista Kiuru sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys sairausvakuutuslain 5 luvun 8 §:n muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan, että sairausvakuutuslain mukaisen lääkekorvausjärjestelmän lääkekustannusten vuosiomavastuuseen tehdään pysyvä tasomuutos vuoden 24 alusta lukien. Esityksen taustalla on itse asiassa tällä hetkellä voimassa oleva vuoden 23 alusta tehty muutos, jolla jäädettiin vuoden 23 varsinainen vuosiomavastuu vuoden 22 tasolle osana tätä viime hallituskauden inflaationestopakettia. Määräaikaisen muutoksen voimassaolon päättyessä vuoden 23 lopussa voimassa olevan vuosiomavastuun tarkistamista koskevan lainsäädännön mukaan vuosiomavastuun määrään olisi tehtävä vuodelle 24 itse asiassa kahden edellisen vuoden indeksikorotukset. Ehdotetun tasomuutoksen seurauksena vuoden 24 indeksitarkistuksessa otetaan huomioon nyt hallituksen esityksestä vain kansaneläkeindeksin muutos vuodesta 23 vuoteen 24 eli vain yksi indeksikorotus.

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta pitää kannatettavana esityksen tavoitetta välttää lääkekorvausten vuosiomavastuun määrän nousu kahdella indeksitarkistuksella ja siten tukea tekeillä vain yksi indeksitarkistus paljon lääkkeitä käyttävien asemaa ja puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Esityksen vaikutusarviointien mukaan vuosiomavastuun alentamisesta hyötyvät ne vakuutetut, jotka maksavat lääkkeitä nykylainsäädännön perusteella yli ehdotetun uuden

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

lääkekaton eli yli 626,94 euroa vuodessa. Kaiken kaikkiaan muutoksesta hyöttyy simuloinnin mukaan noin seitsemän prosenttia kaikista lääkekorvauksia saaneista eli 258 300 henkilöä.

Valiokunta toteaa, että Suomen terveydenhuollon maksut ja lääkkeet omavastuuosuuksineen ovat Pohjoismaihin ja moniin muihin eurooppalaisiin maihin verrattuna verrattain korkeat. Pienituloiset kotitaloudet käyttävät suhteellisesti suuremman osan tuloistaan sosiaali- ja terveyspalveluihin ja lääkkeisiin kuin suurituloiset. Tästä näkökulmasta tämä esitetty reilun 30 euron suuruinen korotus lääkkeiden vuosiomavastuuseen on korkeahko etenkin, kun ottaa huomioon paljon lääkkeitä käyttävien henkilöiden toimeentuloon vaikuttavat muut sosiaaliturvaan samanaikaisesti tehtävät etuuksia pienentävät sopeutustoimet, asiakasmaksujen ja asiakasmaksukaton nostamisen vuoden 24 alusta sekä lääkkeiden arvonlisäverokannan nousemisen.

Valiokunta toteaa, että esityksen vaikutusten arviointia vaikeuttaa se, ettei vaikutusarvioinneissa ole huomioitu edellä mainittuja samanaikaisesti voimaan tulevia muita muutoksia, jotka vaikuttavat paljon lääkkeitä käyttävien toimeentuloon. Lääkkeiden vuosiomavastuun nousu ja asiakasmaksumuutokset eivät myöskään sisälly sosiaali- ja terveysministeriön erikseen julkaisemaan muistioon vuoden 24 ehdotettujen sosiaaliturvamuu-
tosten yhteisvaikutuksista.

Valiokunta kiinnittää myös huomiota siihen, että nykyinen vuosiomavastuu kohdistaa maksurasituksen alkuvuoteen. Siksi valiokunta pitää tärkeänä, että pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaisesti lääkekorvausten vuosiomavastuun jakaminen osiin toteutetaan mahdollisimman pikaisesti hallituskaudella.

Arvoisa puhemies! Koska on ollut erimielisyyttä siitä, pitäisikö tämä indeksikorotus tehdä tämän yhden korotuksen osalta vai ei lainkaan ja pitää tämä jäädytettynä, valiokunnan mietintöön sisältyy myös vastalause. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitoksia esittelystä. — Sitten mennään muihin puheenvuoroihin. — Edustaja Päivi Räsänen, olkaa hyvä.

17.08 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys on kannatettava. Ilman tätä esitettyä muutosta, jonka puheenjohtaja Kiuru tuossa hyvin kuvasi, lääkekorvausten vuosiomavastuu nousisi noin 676 euroon. Tästä hallituksen esityksestä vuosiomavastuun kohtuullistamisesta hyötyvät nimenomaan ne vakuutetut, jotka maksavat lääkkeitä tämän nykylainsäädännön perusteella yli tuon ehdotetun lääkekaton, ja näitä henkilöitä on yli 250 000. Korkeat lääkekustannukset ovat yleisimpiä vanhemmissa ikäluokissa, joten tästä muutoksesta hyötyvät painottuvat nimenomaan sinne eläkeikäisiin ja toisaalta myös matalampiin tuloryhmiin.

Valiokunta kiinnitti huomiota myös siihen ongelmaan, että tämä nykyinen vuosiomavastuu kohdistaa maksurasituksen alkuvuoteen, ja sen vuoksi onkin tärkeää, että pääministeri Orpon hallitusohjelman mukaisesti lääkekorvausten vuosiomavastuun jakaminen osiin toteutetaan mahdollisimman pian hallituskaudella ja että sitä valmistellaan.

Sosiaali- ja terveysvaliokuntahan on jo aiemmin myös ilmaissut näkemyksen, että paljon lääkkeitä ja palveluita käyttävien asiakkaiden aseman helpottamiseksi tulisi selvittää terveydenhuollon maksukaton sekä sairausvakuutuslain mukaisen lääkekaton ja matkakaton yhdistämistä, ja nyt edelleen tämä sama kanta uudistettiin. Mutta todellakin hallitusohjelman mukaan maksukattoja koskevia selvitystarpeita tulee edelleen arvioida lääkekor-

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

vausten vuosiomavastuun jaksottamista koskevasta uudistuksesta saatavien kokemusten pohjalta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

17.10 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelemme ehkä tutummin lääkekattoon liittyvää lainsäädäntömuutosta ja lääkekaton vuosiomavastuuosuutta. Ehkä lyhyesti historiaa: Kun katsoo viime hallituskautta Marinin aikana, niin teimme poliittisen päätöksen, että lääkekatto jäädettiin silloiselle tasolle, koska tiedettiin, mitä koronapandemia teki, ja haluttiin tukea ihmisten ostovoimaa ja nähtiin, että jo nyt paljon palveluita käyttävien ja paljon lääkkeitä käyttävien taakka on hyvin korkea, ja päätimme viime kaudella jäädättää sitä.

No nyt hallitus esittää, että lääkekaton omavastuuosuutta nostettaisiin 30 eurolla vuosittain, ja olemme tätä sosiaalidemokraatteina vastustaneet sosiaali- ja terveystaloudessa ja esittäneet, että tämä lääkekatto pysyisi nykyisellä tasolla eikä tätä korotusta tehtäisi. Perustelemme tätä sillä, että lääkekaton nosto voi johtaa lääkehoidon aloitusten viivästymisiin, hoitotaukoihin ja tilanteisiin, joissa lääkkeitä tarvitseva henkilö joutuu valitsemaan lääkkeiden ja muiden välttämättömien päivittäisten hyödykkeiden välillä. Pienituloiset kotitaloudet käyttävät suhteellisesti suuremman osan tuloistaan sosiaali- ja terveystalouteen ja lääkkeisiin kuin suurituloiset, ja valiokunnan saamien selvitysten mukaan joka viides aikuinen joutuu jo nyt tinkimään ruuasta, lääkkeistä tai lääkärikäynneistä rahanpuutteen vuoksi. Suomessa myös arviolta 3,8 prosenttia väestöstä kokee erittäin suuria terveysmenojen maksutaakkoja, ja tämä osuus on korkea, kun sitä verrataan muihin Pohjoismaihin ja Länsi-Euroopan maihin.

Lisäksi haluamme tuoda esille myös tässä vastalauseessamme sen, että monet terveydenhuollon maksut menevät jo nykyisellään ulosottoon ja ihmisillä on vaikeuksia selvitä näistä maksuista. Pidetään perusteettomana tätä esitystä, jolla lääkekaton omavastuuosuutta edelleen nyt sitten korotetaan 30 eurolla, koska se jo nyt on hyvin korkea, noin 600 eurossa.

Arvoisa puhemies! Näillä perusteiden teen 8 §:ään vastalauseemme mukaisen muutosehdotuksen.

Haluan vielä jatkaa tätä tematiikkaa sillä, että nyt hallitus ei ainoastaan nosta lääkekattoa 30 eurolla, vaan he myös muussa lainsäädännössä nostavat asiakasmaksukattoja yhteensä kymmenellä prosentilla, koska muihinkin asiakasmaksukattoihin on tulossa korotuksia. Voidaan puhua, että näitten asiakasmaksukattojen ja tämän lääkekaton nousu on noin 100 euroa vuodessa, eli tämä on kokonaisuutena hyvin korkea.

Pidetään myös tärkeänä, että hallitus aloittaisi näitten erilaisten lääke-, asiakasmaksu- ja matkakattojen yhdistämisestä selvityksen, kuitenkin niin, etteivät ne kohdistu yksittäisille ihmisille kuitenkaan heikennykseksi. Koska tiedetään aikaisemmasta valmistelusta, että välttämättä ihminen, joka käyttää paljon vaikka Kela-matkoihin matkakattoa, ei käytä näitä muita maksukattoja, tätä yhdistämistä on hyvä selvittää ja on hyvä pohtia ehkä myös vuosittaista jaksottamista, sitä, miten tämä voisi osissa sitten täytyä niin, että tämä helpottaisi ja parantaisi paremmin pienituloisten ihmisten arkea ja myös näistä välttämättömistä elämän peruselementeistä selviytymistä.

Arvoisa puhemies! Vastustamme hallituksen esityksiä lääkekaton korotuksiin mutta myös näihin muihin asiakasmaksujen korotuksiin, koska nämä yhdessä aiheuttavat vielä

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

isompia heikennyksiä erityisesti paljon palveluita ja paljon lääkkeitä käyttävien ja paljon sairauksia omaavien ihmisten arkeen ja toimeentuloon. Lisäksi kun katsotaan hallituksen muita leikkauksia, jotka kohdistuvat pääosin ja oikeastaan valtaosin sosiaaliturvaleikkauksiin ja terveydenhuollon palvelujen leikkauksiin, niin nähdään, että tämänkaltaiset korotukset ovat kohtuuttomia, kun ne vielä yhdistetään näihin valtaviin leikkauksiin. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Aittakumpu.

17.16 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän sosiaali- ja terveysvaliokuntaa tästä mietinnöstä ja kannatan edustaja Nurmisen esittämää vastalauseetta ja muutosehdotusta. Keskustan valiokuntaryhmä on tässä vastalauseessa mukana.

Keskusta on erityisen huolissaan siitä, että suomalaisilla paljon sairastavilla ja lääkkeitä käyttävillä ihmisillä on jo nykyisellään hyvin tiukkaa. Elämisen kustannukset ovat nousseet. Raha on todella monella tiukassa.

Vuonna 2023 lääkkeiden vuosiomavastuuseen eli niin sanottuun lääkekattoon ei tehty indeksikorotusta, kuten edustaja Nurminen tuossa kertoi. Ajatuksena oli tukea kansalaisten ostovoimaa vaikeassa tilanteessa, ja vuosiomavastuu on jäädytetty vuoden 22 tasolle. Vuoden 24 osalta hallitus taas nyt ei aio jäädyttää lääkekattoa, vaan se nousisi yli kolmelakymmenellä eurolla. Keskusta ei tätä korotusta vastalauseen mukaisesti hyväksy. Kuten vastalauseessa todetaan, lääkekaton nosto voi johtaa lääkehoidon aloitusten viivästymisiin, hoitotaukoihin ja tilanteisiin, joissa lääkkeitä tarvitseva henkilö joutuu valitsemaan lääkkeiden ja muiden välttämättömien päivittäisten hyödykkeiden välillä. Tällaista tilannetta ei varmasti kukaan toivo, vaan on tärkeää, että ihmiset saavat ne lääkkeensä, joita he tarvitsevat.

Vastalauseessa, arvoisa puhemies, tuodaan myös esille, että pienituloiset kotitaloudet käyttävät suhteellisesti suuremman osan tuloistaan sosiaali- ja terveyspalveluihin ja lääkkeisiin kuin suurituloiset. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan joka viides aikuinen joutuu jo nyt tinkimään ruuasta, lääkkeistä tai lääkärikäynneistä rahanpuutteen takia. Tilanne on vakava.

Vastalauseessa todetaan myös, että hallitus on tosiaan nyt kohdistamassa useita leikkauksia pienituloisten sosiaaliturvaetuuksiin samaan aikaan. Lisäksi useiden etuuksien indeksikorotukset aiotaan jäädyttää koko hallituskauden ajaksi. Leikkausten lisäksi hallitus aikoo nostaa lääkkeiden alennetun arvonlisäverokannan 14 prosenttiin. Verokannan nosto korottaa lääkkeiden hintaa, mikä entisestään vaikeuttaa pienituloisten ihmisten tilannetta etenkin tietysti sellaisessa tilanteessa, jos lääkkeitä tarvitsee paljon mutta lääkekatto ei vuoden aikana täyty. Vastalauseessa katsomme, että lääkkeiden vuosiomavastuu tulisi jäädyttää edelleen eli jättää se vuoden 23 tasolle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

17.19 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Tätä hallituksen esitystä lääkekaton korottamisesta voi osin kyllä kannattaa, koska siinä tosiaan ehdotetaan käytännössä, että lääkekattoon jätettäisiin pysyvästi tekemättä vuoden 23 indeksikorotus. Tämä on hyvä asia, sillä korkean inflaation aikana muutos olisi ollut erittäin suuri.

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

Kuitenkin se, minkä takia vastalauseen esitykseen jätimme, on vuoden 24 osalta tehtävä korotus. Tämä on erityisesti kaikkien elinkustannusten kallistumisen aikana huono asia. Lääkekatto nousee tällöinkin yli 30 eurolla, 625,30 euroon.

Orpon hallitus on tekemässä suuret leikkaukset pienituloisten ihmisten elämään muun muassa asumistukea ja työttömyysturvaa pienentämällä. Lääkekaton nostaminen vaikuttaa erityisesti juuri näihin pienituloisiin ihmisiin, sillä suhteellisesti he käyttävät suuremman osan tuloistaan lääkkeisiin kuin suurituloiset. Sosiaaliturvaleikkausten lisäksi hallituksella on suunnitelmissa nostaa lääkkeiden arvonlisäverokantaa yhdeksästä kymmeneen prosenttiin, mikä kasvattaa lääkkeiden hintaa. Sen lisäksi ihmisiin, joilla on terveyshuolia ja sairauksia, vaikuttaa myös sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksujen nosto.

Kokonaisuus on suoraan sanottuna kylmäävä. Tulemme hyvin todennäköisesti näkemään sitä, että ihmiset viivytävät hoitoon hakeutumista ja ylipäätään sairauksiensa hoitoa, koska heillä ei yksinkertaisesti ole varaa siihen ja jostain on säästettävä. Suunta ei ole tosiaan oikea, sillä hoitoonpääsyä pitäisi pikemminkin parantaa. Se olisi inhimillisesti ja myös taloudellisesti kaikkein paras ratkaisu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Meriluoto.

17.21 **Laura Meriluoto vas:** Arvoisa puhemies! Edellinen hallitus jäädettiin lääkkeiden vuosiomavastuun eli niin sanotun lääkekaton vuodelle 2023 osana laajaa toimenpidekokonaisuutta, jolla haluttiin turvata kansalaisten ja erityisesti pienituloisten ostovoima. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan saaman selvityksen mukaan joka viides aikuinen joutuu tinkimään ruuasta, lääkkeitä tai lääkärikäynneistä rahanpuutteen vuoksi, eli tämänkaltaisille toimille olisi edelleen tarvetta. Sen sijaan hallitus on nyt monella tapaa nostamassa arjen kustannuksia etenkin paljon sairastavilla henkilöillä. Soten asiakasmaksuja korotetaan, lääkkeiden arvonlisäverokantaa nostetaan ja lääkekaton indeksijäädystä ei tämän esityksen myötä jatketa, joten lääkekatto nousee yli 30 eurolla.

Kun samalla sosiaaliturvaan ja hyvinvointialueiden rahoitukseen tehdään rajuja leikkauksia, uhkaa eriarvoisuus suomalaisessa yhteiskunnassa kärjistyä entistä enemmän. On syytä muistaa, että terveyden ja terveydenhuollon osalta eriarvoisuus on Suomessa jo ennestään suurta kansainvälisestikin vertaillen. Sairastamisen ja lääkkeiden kustannuksien nostaminen on huonoa sosiaalipolitiikkaa niin inhimillisessä kuin taloudellisessa mielessä. Rahan puutteesta johtuva lääkehoidon aloituksen viivästyminen ja hoitotauot heijastuvat myöhemmin palvelujärjestelmään kasvavina kuluina. Hyvinvointivaltiossa kenenkään ei myöskään pitäisi joutua miettimään, ostaako tänään lääkkeitä vai ruokaa.

Tästä syystä lääkkeiden vuosiomavastuuta ei tulisi korottaa vuonna 2024, ja kannatan siksi edustaja Nurmisen tekemää esitystä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

17.23 **Oskari Valtola kok:** Arvoisa rouva puhemies! Kannatan hallituksen esitystä lääkekorvauksen vuosiomavastuun kohtuullistamisesta.

2023 oli vuosi, jolloin inflaatio oli hyvin, hyvin nopeaa. Tämä vuosi 2024 jatkaa hieman maltillisemmalla linjalla mutta edelleen korkealla tasolla. Hallituksen esityksen myötä nyt olisi tullut voimaan lääkeomavastuu 676 euroa, mutta hallituksen esityksessä tämä pienennetään 625 euroon. Eli 80 euron korotuksen sijasta korotus on 30 euroa, mikä on tässä kor-

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

keassa inflaatiotilanteessa erittäin hyvä muutos. Meidän on muistettava se valtiontalouden todella vaikea tilanne, missä me nyt olemme. Kyselytunnilla puhuimme valtionvelan tasosta, ja ensi vuonna joudumme ottamaan velkaa yli 11 miljardia euroa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

17.25 Pia Sillanpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain 5 luvun 8 §:n muuttamisesta. Tämän vuoden alusta voimaan tullut lakimuutos jähdytti lääkekorvausjärjestelmän lääkekustannusten vuosiomavastuun vuoden 2022 tasolle eli 592 euroon. Lakimuutos oli määräaikainen, ja sen voimassaolo päättyy tämän vuoden viimeisenä päivänä. Mikäli muutoksia ei nyt tehtäisi, voimassa olevan vuosiomavastuun tarkistamista koskevan lainsäädännön mukaan vuosiomavastuun määrään olisi tehtävä vuodelle 2024 kahden edellisen vuoden indeksikorotukset.

Nyt esityksen mukaan vuoden 2024 indeksitarkistuksessa otetaan huomioon vain kansaneläkeindeksin muutos vuodesta 2023 vuoteen 2024. Käytännössä tämä siis tarkoittaa sitä, että indeksikorotuksissa huomioidaan vain yhden vuoden muutos eikä kahden. Tämä estää sen, ettei lääkekustannusten vuosiomavastuu nouse noin 676 euroon, vaan nousu on paljon maltillisempi, ja vuonna 2024 vuosiomavastuu olisi 626 euroa. Euroissa nousua aiempaan olisi siis noin 35 euroa. Näin voimme tukea heitä, jotka joutuvat käyttämään terveydentilansa vuoksi paljon lääkkeitä. Kaiken kaikkiaan tästä muutoksesta tulee hyötymään simuloinnin mukaan noin seitsemän prosenttia kaikista lääkekorvauksia saaneista eli 258 000 henkilöä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on kiinnittänyt erityistä huomiota myös siihen, että nykyinen vuosiomavastuu kohdistaa maksurasituksen alkuvuoteen. Hallitusohjelman mukainen lääkekorvausten vuosiomavastuun jakaminen osiin tulisikin toteuttaa hallituskaudella mahdollisimman pikaisesti. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

17.27 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan indeksikorotuksen pitämistä maltillisena tähän lääkemaksukattoon liittyen eli tällä esityksellä estetään se, että lääkekustannukset eivät nousisi liian paljon. Tässä vuoden 2014 tasoista vuosiomavastuuta ehdotetaan alennettavaksi noin 41 eurolla.

Valiokunta piti kannatettavana tätä esitystä, koska tällä voidaan välttää lääkekorvausten vuosiomavastuun määrän nousu kahdella indeksitarkistuksella ja siten tukea paljon lääkkeitä käyttävien asemaa. Sen takia tämä on tärkeä esitys. Erityisesti tästä hyötävät ne vakuutetut, jotka maksavat lääkkeitä nykyisin yli ehdotetun uuden lääkekaton eli yli 627 euroa vuodessa, ja kaiken kaikkiaan tästä muutoksesta hyöttyy noin seitsemän prosenttia kaikista lääkekorvauksia saaneista eli vajaa 260 000 henkilöä.

Arvoisa puhemies! Suomessa terveydenhuollon maksut ja lääkkeiden omavastuuosuudet ovat Pohjoismaihin ja moniin muihin Euroopan maihin verrattuna korkeat. Pienituloiset kotitaloudet joutuvat suhteellisesti käyttämään paljon lääkkeisiin, ja erityisesti tämä tuntuu esimerkiksi eläkeläisillä.

Yksi ongelma tässä maksukatossa on se, että se tulee aina vuoden alusta, se pitää niin kuin uudestaan kerätä, ja sen jälkeen vasta sitten rupeaa saamaan ilmaisia lääkkeitä, jol-

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

loinka se rasitus kohdistuu nimenomaan alkuvuoteen. Tämä voi aiheuttaa sen, että moni jättää hakematta lääkkeitä, ja jos ei lääkettä ole käyttänyt, se ei tietenkään voi auttaa.

Hyvä asia kuitenkin on se, että Petteri Orpon hallitusohjelmassa on kirjaus siitä, että tämän maksukatton jakamista osiin selvitetään tämän hallituskauden aikana, jotta pystyttäisiin helpottamaan paljon lääkkeitä käyttävien ihmisten asemaa. Tämä on myös erittäin tärkeää siinä mielessä, että meillä on tullut paljon uusia lääkkeitä, jotka ovat kalliita, ja se voi nousta esteeksi muuten sen lääkkeen käyttämiselle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

17.30 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Meillä on täällä salissa paikalla edustajia, jotka tunnistan terveydenhuollon asioista kiinnostuneiksi ja jopa niille omistautuneiksi. Tässä puheenvuoroni alussa kehotankin kaikkia, jotka eivät ole vielä tutustuneet, tutustumaan Kuntaliiton 30. syyskuuta vuonna 23 — siis runsas kuukausi sitten — julkaisemaan OECD Health Statistics 2022 -tilastoon eli tähän vuosittaiseen kansainväliseen vertailuun terveydenhuollon rahoituksesta ja esimerkiksi siitä, kuinka suuri osa terveydenhuollosta katetaan julkisin varoin eri maissa ja kuinka suuri osa sitten omavastuilla eli, niin kuin sanotaan, out of pocket -maksuina.

Ensin kuitenkin ihan lyhyt kommentti tähän itse ehdotukseen. Olen aivan samaa mieltä siitä, että totta kai yhden vuoden indeksin huomioiminen on parempi asia kuin se, että ei otettaisi lainkaan indeksiä tässä huomioon, ja tietysti kaikkein huonoin asia olisi se, että jos tässä olisi kahden vuoden korotus. Eli ei minusta nyt kannata kiistellä siitä, onko tämä parempi kuin se, että olisi vielä suurempi nousu näissä omavastuissa. Kaikkein parasta olisi tietenkin se, jos olisi voitu määräraikaista lakia jatkaa niin, että indeksijäädytys näiltä osin olisi voimassa. Mutta tämä on kuitenkin yksi osa, toki tärkeä osa, näitä omavastuita, ja tässä puheenvuoroissa onkin jo mainittu eräitä muita omavastuita. Eli meillä nyt voimassa oleva lääkkeiden omavastuu on tämä 592 euroa, sitten meillä on matkakorvausten omavastuu 750 euroa, ja sitten meillä on terveydenhuollon ja julkisten asiakasmaksujen omavastuu 692 euroa, eli yhteensä nämä tulevat olemaan vähän yli 2 000 euroa. Harvalle kuitenkaan kaikki nämä tulevat yhtä aikaa.

Mutta laajennan tätä siihen, mistä aloitin, eli mikä on tämä terveydenhuollon rahoitusjärjestelmä Suomessa verrattuna muihin maihin. Juuri tuossa OECD-tilastossa todetaan hyvin selkeästi, että Suomessa nimenomaan kansalaisten itse suoraan maksama osuus terveysmenoista on selvästi suurempi kuin meihin verrattavissa maissa eli lähinnä Pohjoismaissa ja Keski-Euroopan läntisissä maissa. Suomessa siis 79 prosenttia terveysmenoista katetaan julkisin varoin. Norjassa se osuus on 86 prosenttia, Ruotsissa 86 prosenttia, Tanskassa 85 prosenttia ja Islannissa 83 prosenttia. Tämä on siis se osuus, joka joko lakisääteisellä sosiaalivakuutuksella tai sitten verovaroin katetaan terveysmenoista, ja vastaavasti se, mikä jää tämän ulkopuolelle, eli Suomessa 21 prosenttia, on suoraan tätä asiakkaiden itse maksamaa osuutta. Sehän tulee lähinnä kolmesta eri syystä. Se tulee siitä, että kun me käytämme yksityisiä palveluja, niin siinä on omavastuu, sitten näistä edellä mainituista omavastuista ja sitten myös näistä julkisen terveydenhuollon asiakasmaksuista. Näistä kaikista tämä kertyy yhteensä. Suomessahan terveysmenot kansantaloudessa ovat kaiken kaikkiaan tuollaiset 22 miljardia euroa. Sitä ei pidä nyt sekoittaa näihin hyvinvointialueiden budjetteihin — koska se on se hyvinvointialueiden rahoitus, valtion rahoitus, jossa on sosiaalipalvelut ja ikäihmisten palvelut mukana — vaan tämä terveydenhuollon 22 miljardia

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

tarkoittaa tietysti sitä merkittävää osaa, joka on siellä hyvinvointialueiden rahoituksessa. Mutta tässä ovat mukana myös Kela-rahast, ja tässä on mukana ihan yksityinen kulutus, koska tämä tulee suoraan kansantalouden kirjanpidosta. Eli se on joka kansalaiselle vuodessa noin 4 000 euroa, mitä meillä täällä Suomen kansantaloudessa käytetään rahaa terveysmenoihin, ja siitä sitten se 21 prosenttia on vähän yli 800 euroa, joka on se keskimääräinen määrä, minkä suomalaiset maksavat — siis kaikki suomalaiset keskimäärin maksavat — näitä terveysmenoja itse.

Vielä semmoinen luku, jota hyvin usein julkisuudessa käytetään, on tämä terveysmenojen osuus bruttokansantuotteesta. Siinäkin Suomi on hyvin erilaisella luvulla verrattuna muihin Pohjoismaihin. Suomessa se oli tässä tuoreimmassa tilastossa 9,5 prosenttia, Ruotsissa 11,5, Norjassa 11,3 ja Tanskassa 10,5. USA:ssahan se on peräti 18,8, siis terveysmenojen osuus koko bruttokansantuotteesta. Se on tietysti suhdeluku, joka prosentteina nousee silloin, jos esimerkiksi kansantalous sakkaa ja terveysmenot eivät vähene. Tai sitten jos kansantaloudessa on hyvin voimakas noususuhdanne meneillään ja terveysmenot kasvavat maltillisesti, niin silloin se suhdeluku pienenee.

Mutta ehkä tässä tärkein viesti, minkä halusin nyt sitten jättää kuulijoille ja pöytäkirjaan, on se, että Suomessa kansalaiset itse maksavat terveysmenoista suhteellisesti enemmän kuin meihin verrattavissa muissa maissa, ja siinä mielessä pienikin tällainen omavastuiden korotus on huono asia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Krista Kiuru.

17.36 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Muutama sana vielä tämän esityksen sisällöstä.

Nyt on varmasti tullut selväksi, että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa kaikki kannattavat indeksileikkauksen tekemättä jättämistä kahdesti. Tämä indeksileikkauksen tekemättä jättäminen kahdesti on tietenkin todella tärkeä juttu, se, että se saadaan vältettyä. Näin ollen voidaan ajatella, että hallituksen esitys siitä, että lääkekatto ei nyt nouse indeksin kautta nopeasti, on tärkeä, mutta samaan aikaan on sanottava, että yksikin indeksi nostaa nyt käytännössä tätä kuluja, joka syntyy tämän esityksen johdosta, reilusti 30 euroa. Samaan aikaan meillä on käsittelyssä monia eri sosiaaliturvaan ja toimeentuloon tehtäviä muutoksia, jotka kohdistuvat mahdollisesti samoille henkilöille.

Sosiaali- ja terveysministeriö selvitti näitä sosiaali- ja terveysalalla tapahtuvia sosiaaliturvan ja toimeentulon muutoksia sekä maksumuutoksia ja näitä palvelujärjestelmän muutoksia, mutta tosiasiassa tästä kokonaisuudesta paperille yhteisvaikutukseksi päätyivät vain muutamat etuudet, joiden yhteisvaikutuksia tarkasteltiin. Ja tämä kyseessä oleva esitys, jota tänään tarkastellaan, tämä lääkekaton korotus tämän indeksin kokoisella suuruudella, ei ole ollut mukana yhteisvaikutusten arvioinnissa, edes taloudellisessa arvioinnissa.

Itse olen SDP:n linjalla tässä kysymyksessä. Tässä tilanteessa olisi ollut järkevää jatkaa jäädytystä. Kysymyksessä on siis se, että indeksileikkaukset tehdään lähes kaikkiin perusetuuksiin. Nyt kysymys kuuluu, miksi tähän sitten voidaan tehdä tämä korotus, kun näitä indeksikorotuksia ei tehty ihmisille etuuksiin. Tämä on aika iso oikeudenmukaisuuskysymys, että samaan aikaan, kun ihmisten etuuksia pitäisi nostaa indeksin verran, niihin ei ole varaa, mutta tähän lääkekaton indeksin korottamiseen onkin varaa. Siis tämä on leikkaus niille ihmisille, ja sen vuoksi, kun näitä leikkauksia tehdään nyt laajasti, olisi pitänyt hallituksen tulla vastaan siinä, että näitä leikkauksia ei olisi tehty lainkaan. Tässä esityksessä

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

tehdään nyt kuitenkin yksi indeksikorotus samaan aikaan, kun näitä indeksileikkauksia tehdään lähes kaikkiin perusetuuksiin.

Olen kyllä suruissani siitä, että tämän parempaan ei pystytty. Tämän taloudellinen vaikutus on noin 10 miljoonaa, ja se kertoo siitä, että siihen ei ollut tässä tilanteessa varaa, vaikka etuuksien indeksileikkauksiin oli.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

17.39 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Ehkä itsekin kiinnitin samaan huomiota kuin edustaja Kiuru, ja täällä on useita meidän sosiaali- ja terveysvaliokunnan hallituspuolueenkin jäseniä paikalla. Kun puhutaan tästä velkaantumisesta, niin jotenkin itseäni harmittaa hirveästi, että tämä koko talouden tasapainotus, jota hallitus toteuttaa, vyörytetään pienituloisten, paljon palveluita käyttävien, sairaiden, heikoimmassa asemassa olevien ihmisten taakaksi, kun samaan aikaan hallituksella on varaa keventää huomattavasti veroja kaikkein hyvätuloisimpien ihmisten toimeentulon parantamiseksi. Samaan aikaan, kun puhutaan, että nyt pitää leikata, leikkaukset kohdistetaan usein vielä samoihin pienituloisiin ihmisiin.

Meille on tulossa lukuisia esityksiä, joista me täällä salissa tullaan vielä paljon keskustelemaan ja joissa tavoitellaan indeksiin koko vaalikaudelle yli 10 prosentin leikkausta. Siellä on perheisiin, lapsiperheisiin, kohdistuneita leikkauksia, niin työttömyysturvan, asumisen tuen kuin jopa toimeentulotuen leikkauksia, pakkomuuttoja — siis huomattavia heikennyksiä. Nyt me ollaan aloitettu tästä, mutta tämä kertoo hallituksen politiikasta: kun säästöjä haetaan, niin niitä kohdistetaan näihin ihmisiin, joilla ennestään ei ole mitään tai on hyvin vähän. Sen takia en pidä millään tavalla perusteltuna, että nyt tässä tilanteessa, kun hinnat nousevat ja paljon palveluita käyttävillä ihmisillä, usein ikäänntyneillä, on jo nyt todella iso kynnys saada tämä maksukatto täyteen ja he joutuvat hyvin pitkälti säästämään ja miettimään sitä omaa lääkkeiden käyttöä, että he pääsevät tämän katon piiriin, hallitus korottaa sitä 30:llä. Ja kun tähän lisätään nämä muutkin kattojen korotukset, niin me puhutaan jo satasesta. Tämä on oikeasti pienituloisten ihmisten näkökulmasta iso heikennys, erityisesti näille paljon palveluita käyttäville ihmisille.

Muistan, kun 2015 tänne tulin ja oli Sipilän kausi ja itse asiassa perussuomalaisilta oli silloin sosiaali- ja terveysministeri, että ensimmäisenä tuli muistaakseni lääkkeisiin tämä viidenkymppin omavastuu, ja nyt taas tulee lääkkeisiin kolmenkymppin omavastuuosuuden korotus. Jollain tavalla nyt tuntuu siltä, että aina lääkkeistä on varaa ensimmäisenä leikata, kun taloutta lähdetään tasapainottamaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

17.42 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! Käsittelemme nyt lääkkeiden maksukaton omavastuuta. Ja niin kuin tässä äsken kuulimme, oli pelkona, että lääkkeiden omavastuumaksukatto korottuu jopa 80 eurolla. Tällä kertaa se ei kuitenkaan mennyt niin paljon. Se muuttuu nyt vain 30 eurolla, ja sehän on oikeastaan hyvä asia, että se ei siihen 80 euroon mene.

Itse olen lääkkeiden kanssa, ihmisten kanssa ammatikseni ollut tekemisissä ja seurannut näitä maksukattoasioita ja muita, ja aika monasti on tullut ongelma just vuoden alkuun, koska vuoden alkuun ihmisillä on tämä maksukatto. Sitä aloitetaan alusta kerryttämään, ja

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

se on useita satoja, mikä pitää kerryttää ennen kuin saa edullisemmin niitä lääkkeitä. Tämä hallitus onneksi nyt aikoo puuttua tähän, niin että ei välttämättä tarvitse kerralla sitä summaa jatkossa sitten saada. Se on todellakin monelle ollut ongelmallista, että kerralla täytyy se satoja, satoja euroja saada täytettyä ennen kuin vasta rupeaa edullisemmin saamaan niitä lääkkeitä. Jos vaikka jossakin vaiheessa saisi sen muutettua sillä tavalla, että voisi vaikka osittain kerryttää tätä, että vaikka satasen tai pari ja vähän kerrassaan kerryttäisi, niin olisi se varmasti monelle paljon helpompi. Tämä on ollut se ongelma siellä tammikuun alussa, kun ihmiset alkavat niitä lääkkeitä ostamaan, ja paljon lääkkeitä käyttäville. Tämä esityshän nimenomaan tulee helpottamaan silloin paljon lääkkeitä käyttäviä. Ja toivon, että tämäkin asia etenee täällä, että sitä voisi osissa maksaa. Se on hyvin järkevä muutos, mitä nyt on suunniteltukin. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

17.44 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Ehkä vielä tartun tähän edustaja Reijosen puheenvuoroon ja toivoisin vähän tarkennusta. Ymmärsinkö oikein, että tämä esitys, jossa lääkekatto nostetaan 30 eurolla, tulee helpottamaan siellä apteekin tiskillä, kun näitä lääkkeitä yritetään maksaa ja kerryttää tätä lääkekattoa? Että jollain tavalla ehkä vähän jäi epäselväksi, kun omasta mielestäni, mitä itse tunnen tätä alaa, monilla ihmisillä on hankaluuksia päästä tähän, että lääkekatto ensinnäkin täyttyy ja että heillä on varaa maksaa niitä lääkkeitä sinne asti. Ja itse näen, että ennemmin pitäisi pystyä madaltamaan tätä lääkekattoa kuin korottamaan. Mutta toivoisin vielä tarkennuksia tähän, mitä ajoitte takaa. — Kiitos, puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

17.45 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Tuo, minkä edustaja Reijonen tuossa totesi, että jaksotetaan tämä omavastuun kertyminen, on hyvä asia. En löydä sitä hallitusohjelman talousarvioliitteestä. Yritin äsken sen nopeasti silmäillä, ja olen toki lukenut aikaisemminkin ne liitteet, ja... [Krista Kiurun välihuuto — Ilmari Nurminen: Ei löydy!] Eli haluaisin täsmennystä, mistä kohtaa löydän ne sieltä, koska sehän käytännössä tuo etuutta lääkkeiden käyttäjille, mikä taas tarkoittaa, että se on julkiselle taloudelle lisäys.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Krista Kiuru.

17.45 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Minusta on tärkeätä, että tämä hallituksen esitys on täällä käsittelyssä, koska realismia on nyt se, että eduskunnan enemmistöllä voidaan tehdä paljon pahaakin ihmisille. Tässä tapauksessa kysymys on kuitenkin siitä, että reilun 30 euron verran, vain, nousee lääkekatto, ja jotta ihmiset saisivat lääkkeitään korvaukset, niin aika moni toivoisi paljon lääkkeitä käyttävänä, että tuo maksukatto tulisi lopulta vastaan. Nyt se tulee noin 30 euroa myöhemmin kuin tällä hetkellä.

Me olisimme toivoneet SDP:ssä, että tämä indeksijääditys olisi jätetty tekemättä. Syy on yksinkertaisesti se, että ei tunnu reilulta. Jos hallitus kerran jäädyttää lähes kaikki keskeiset sosiaaliturvaan ja toimeentuloon liittyvät indeksit, jotka takaavat normaalisti etuuskien saajille myöskin toimeentulon muutoksen parannukset silloin, kun selkeästi kuluttajahinnat ovat nousussa, niin silloin olisi voinut ajatella, että yhtäläisesti olisi ollut oikein teh-

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

dä tähänkin indeksijäädytys eli käytännössä varmistaa, että tämä ei olisi nostanut lääkekaton hintaa. Nyt me ollaan tilanteessa, jossa hallitus ratkaisi tämän niin, että kuitenkin katsottiin, että olisi oikeudenmukaista jäädyttää pienituloisten ihmisten etuudet, ja samaan aikaan todetaan, että on reilua nostaa jälleen enemmän lääkekattoa, jotta tulee sitten vaikeuksia päästä tuon lääkekaton piiriin. Siksi minusta on reilua käydä oikeudenmukaisuuskeskustelu siitä, onko tämä järkevää.

Tämän todellinen taloudellinen vaikutus on kuitenkin suhteellisen pieni. Samaan aikaan nämä isot satojen miljoonien etuuksien jäädytykset tarkoittavat käytännössä sitä, että hallituksella ei ollut kymmentä miljoonaa euroa vastaantulon paikkaa. Eli puolitoista miljardia tullaan leikkaamaan sosiaaliturvasta ja toimeentulosta, ja kymmenen miljoonaa vastaantuloa jäi uupumaan. Kyllä tämä suhteutus kertoo siitä, että tähän ei kerta kaikkiaan ollut varaa, että tämä indeksi olisi pysynyt jäädytettynä. Haluan vielä muistuttaa teitä siitä, että kun inflaatio alkoi nousta ja ihmisten toimeentulon ongelmat olivat selvästi näkyvissä, koska energian hinnat nousivat, niin viime hallituksessa tähän tilanteeseen ja ostovoiman kehitykseen reagoitiin heti ja lähdettiin siitä liikkeelle, että kaikin keinoin pyritään auttamaan ihmisiä näissä kuluissa. Nyt valitettavasti nämä samat ihmiset, joiden etuudet jäädytetään, eivät saa valtiolta tätä kädenojennusta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

17.48 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu on siinä mielessä tosi tärkeää, koska vaikka toimme tosiaan esille sen, että oli hienoa, että tämän vuoden osalta ei näitä indeksikorotuksia lääkekattoon tehty, niin olisi ollut vielä tärkeämpää, että niitä ei olisi myöskään ensi vuoden osalta tehty. Tässä taustalla nyt on se, että me ollaan tuolla sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käyty todella paljon keskustelua siitä, että kun näitä sosiaaliturvaan esitettyjä leikkauksia on hyvin monia, pitkä lista, jotka heikentävät varsinkin niitä pienituloisia, heikoimmassa asemassa olevia, niin tässä olisi ollut nyt mahdollisuus vähän tulla vastaan ja jättää tekemättä se indeksikorotus myös ensi vuoden osalta.

Ehkä tätä keskustelua nyt avaa myös se, minkä takia tästä on paljon puhuttu. Tällaista laajaa kokonaisarviointia olisi nyt tarvittu varsinkin näitten sosiaaliturvaleikkausten osalta, että oltaisiin aidosti nähty se tilanne, miten nämä leikkaukset vaikuttavat varsinkin näitten heikompiosaiten toimeentuloon jatkossa. Tällaista kokonaisarviointia on pyydetty, mutta me emme tällaista kattavaa kokonaisarviointia valitettavasti ehdi saamaan ainakaan tämän vuoden puolella, kun näitä lakiesityksiä tuolla valiokunnassa käsitellään.

Ehkä se kertoo vähän tästä tilanteesta, jos käydään nyt läpi meidän sosiaali- ja terveysvaliokunnan pelkästään tällä viikolla valiokunnassa olevia esityksiä siitä, minkälaisesta kokonaisuudesta tässä on kyse. Tällä viikolla meillä on ollut valiokunnassa pelkästään käsitellyssä hoitotakuun jäädytys, kuntoutusetuuden leikkaus, jälkihuollon ikärajan leikkaus, toimeentulotuen leikkaus asumisosuuden osalta, työttömyysturvan leikkaukset, asumistuen leikkaukset ja nämä laajat indeksijäädytykset. Tämä kertoo vähän tästä kokonaisuudesta ja vähän ehkä siitä meidän tuskasta myös siellä valiokunnassa, että on vaikea tehdä paloittain näitä päätöksiä, kun me emme ole saaneet emmekä tule saamaan sellaista laajaa kokonaisvaikutusten arviointia siitä, miten nämä leikkaukset ja lakiesitykset tulevat vaikuttamaan aidosti näitten heikompiosaiten, pienituloisten, toimeentuloon jatkossa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

17.51 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Jatkan samasta aiheesta, mistä edustaja Berg. Jotenkin itse olen ollut ihan oikeastaan päivä päivältä järkyttyneempi, kun me ollaan nyt tutustuttu näihin hallituksen sosiaaliturvaleikkauksiin, siitä, miten nämä kaikki leikkaukset kohdistuvat samoihin ihmisiin. Ne kohdistuvat eniten työttömiin, ne kohdistuvat eniten nuoriin, etenkin lapsiperheisiin ja näihin ihmisiin, jotka ovat nyt jo hyvin pienituloisia sosiaaliturvan, osin työelämän takia ja muutenkin heikommassa työmarkkina-asemassa ja elämänvaiheessa ylipäättänsä.

Se, miksi halusin sanoa tämän, on se, että hallituksen esitysten vaikutusarviot ovat oikeastaan aika luokattomia. Niitä ei ole, ja meillä ei ole kokonaiskuvaa näistä vaikutusten arvioinneista. Meillä on osittain jonkinlainen STM:n vaikutusarvio näistä leikkauksista, mutta esimerkiksi tätä meillä nyt käsittelyssä olevaa lääkekaton nostoa ei ole huomioitu missään sosiaali- ja terveysministeriön vaikutusarvioinneissa. [Krista Kiuru: Näin on!] Tämänkaltaisia esityksiä tuodaan tänne eduskuntaan, hallitus enemmistöllä runnoo näitä eteenpäin, meillä ei ole mitään vaikutusarvioiteja, ja tämäkin leikkaus kohdistuu hyvin pitkälti samoihin ihmisiin, joihin te tuotte tämän 1,5 miljardin leikkauksen nyt sitten paloitellusti seuraavien viikkojen aikana. Sen takia nyt kun tätäkin esitystä käsitellään, muistetaan, kun me käsittelemme näitä muita esityksiä, että otetaan huomioon myös nämä heikennykset, joita nyt jo viedään eteenpäin, kun näitä vaikutusarvioiteja tehdään. Mielestäni se on ihan keskeinen asia.

Arvoisa puhemies! Ehkä tässä oli se, mutta lähinnä tämä vaikutusarviointien puute on asia, johon hallituksen pitää kiinnittää huomiota, kun se tuo näitä heikennyksiä.

Sen verran ehkä sanon vielä nyt, kun muistin, ja edustaja Kiurukin toi esille sen, että tässä on kyse hyvin pienestä rahasummasta valtiontaloudellisesti mutta tämä on näille ihmisille hyvin iso ja merkittävä. Esimerkiksi meillä valiokunnassa muun muassa vanhusasiainvaltuutettu piti tästä hyvän puheenvuoron, jossa hän kertoi, että erityisesti ikääntyneet ja paljon palveluita käyttävät sairaat, usein ikääntyneet ihmiset tarvitsevat tätä maksukattoa ja tämä on suora heikennys heidän toimeentuloonsa.

Jos miettii, niin vaihtoehtoja aina on. Edustaja Räsänen, esimerkiksi tämä oluen verotuksen keventäminen, 35 miljoonaa muistaakseni — tämä oli 10 miljoonaa. Kyllä tässä kyse on arvoalinnoista. [Krista Kiuru: Räsänen ei kyllä vissiin kannatakaan sitä veroa!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

17.54 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Puhumme siis maksukatosta. Nyt tällä hallituksen esityksellä estetään se, että maksukatto nousisi kahden indeksin verran, edellinen hallitus kun jätti sen edellisen hoitamatta. [Krista Kiuru: Eikö ollutkin hyvä?] Nyt sitten nykyinen hallitus kohtuullistaa tätä indeksikorotusta niin, että se ei olisi liian suuri kenellekään hallittavaksi.

Nyt vähän paluuna tähän realiteettiin, itse tähän lakiesitykseen, tässä on kyse maksukatosta. Ja nythän kaikki ihmiset, jotka Suomessa lääkkeitä käyttävät, ovat maksukaton piirissä sitten, kun täytyy se tietty summa. Eli nyt annetaan vähän väärää kuvaa, että tämä kohdistuisi vain tietyille ja samoille ihmisille.

On totta tietenkin se, että jos on vähän tuloja ja on pienituloinen, niin silloin tämä maksukatto heti alkuvuodesta on kohtuuttoman suuri, ja siihen sosiaali- ja terveysvaliokunta on jo aikaisemmin kiinnittänyt huomiota, että pitäisi selvittää tätä maksukaton jakamista

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

osiin. Edellinen, Marinin hallitus ei tätä tehnyt, ja maksukatolle ei silloin tehty käytännössä mitään.

No, nyt Orpon hallitus on ryhtynyt toimeen, ja tämä asia selvitetään. Selvitetään, millä tavalla se voitaisiin tehdä niin, että se olisi hallittavissa, esimerkiksi muutama osaan vuodessa. Ja senhän takia, edustaja Lindén, sitä ei voi olla myöskään budjettikirjassa, koska vasta nyt selvitetään sitä, millä tavalla se olisi järkevää tehdä. Ja jos se sitten tuottaa joitain kustannuksia, sitten pitää arvioida, missä kohtaa on sitä rahaa siihen laittaa. Mutta ennen kaikkeahan tässä on kyse siitä, että se maksukatto heti alkuvuodesta, se yli 600, on niin suuri summa, että se on monelle liian suuri. [Krista Kiuru: Ja nyt sitä lisätään kolmellakymppillä!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

17.57 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa puhemies! Voidaan varmasti tässä pian päättää, mutta oli pakko vielä edustajakollega Laihon puheenvuoroon puuttua. Tosiaan sanoitte jotenkin niin — voidaan pöytäkirjoista sitten vielä tarkistaa — että nyt piti tämänkin viime hallituskauden asia korjata. Eli olisiko viime kaudella meidän vain pitänyt nostaa tätä lääkekattoa teidän mielestänne? Ja kun me emme niin tehneet, niin teimmekö teidän mielestänne väärin siinä? Juuri kerroin tässä, että meidän arvovalintamme oli, että me emme halunneet nostaa sitä, koska halusimme tukea ihmisten ostovoimaa ja huolehtia siitä, ettei tästä aiheudu liian isoja kustannuksia paljon palveluita ja lääkkeitä käyttävien ihmisten näkökulmasta. Mutta ymmärrän, että teidän mielestänne näitä voi nostaa ja on teidän mielestänne hyväkin vain, että sairastaminen olisi kalliimpaa. Tämä on ihan selkeä eroavaisuus meidän välillämme, ja halusin sen korjata: emme hyväksy tätä.

Vähän olen skeptinen näistä hallituksen selvityksistä. Kuten aloituspuheenvuorossani kerroin, toivomme tietenkin, että tätä uudistetaan ja näitä maksukattoja yhdistetään niin, etteivät ne aiheuta kohtuuttomuuksia kenellekään ja yhä useampi pääsisi varhain maksukaton piiriin. Mutta kun te selvitätte, niin onko teillä minkälainen budjetti siihen ja millä tavalla se toteutetaan? Usein, kun näitä uudistuksia tehdään — jos niille ei ole varattu minäkäänköisiä rahallisia resursseja — siellä saatetaan tehdä heikennyksiä.

Esimerkiksi nyt tämä lastensuojelun jälkihuollon tiputus vuosilla alaspäin: sekin oli teidän mukaanne jonkinlainen uudistus, mutta siinä vain heikennetään palveluita. [Mia Laiho: Miten se liittyy tähän?] Toivottavasti, kun te nyt uudistatte tätä, teille se uudistaminen ei tarkoita heikennyksiä, koska sitä me emme halua. Mutta jos teillä on varattu tähän rahaa [Mia Laiho: Selvitämme nämä!] ja te haluatte panostaa tähän, niin sen jälkeen varmasti on hyvä edetä. [Vasemmalta: Kyllä me ymmärrämme, ettei ole rahaa! — Mia Laiho: Me selvitämme!]

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain sekä Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 59/2023 vp

Valiokunnan mietintö StVM 9/2023 vp

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 9/2023 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Mietinnön esittelyn tekee valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kiuru.

Keskustelu

18.00 **Krista Kiuru sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tervetuloa tähän soiteiltaan! Tänään meillä on monta ehdotusta käsiteltävänä, ja puhemiesneuvostollekin terveisiä, että on tosi hienoa, että ollaan tänään ihan tämmöiseen asialliseen aikaan näitä täällä käsittelemässä, päivä kun on ollut jo pitkä. [Aki Lindén: Vähän niin kuin perhepiirissä!] Kun täällä on jo lähemmäs kuuden tunnin työpäivä takana valiokunnassa, niin näin tässä illan ratoksi keskustelemme nyt siitä, mitä päivisin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa on saatu aikaan. Me olemme tänään tuoneet saliin valiokunnan mietinnön koskien korkeakouluopiskelijoiden opiskelijaterveydenhuoltoa koskevia muutoksia. Tulevassa uudessa opiskelijaterveydenhuoltolaissa on kolme keskeistä muutosta.

Ensimmäinen liittyy sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamiseen, nimenomaan EU-parlamentin ja neuvoston asetustulkintaa koskien — tästä kohta lisää. Ja toisena esityksenä on se, että selkeytetään ja täsmennetään korkeakouluopiskelijoiden opiskelijaterveydenhuollon rahoitusta ja kustannusten korvaamista koskevia säännöksiä. Kolmantena esityksenä on se, että opiskelijoiden terveydenhuoltomaksun eräpäiviä muutetaan ja opiskelijoille voidaan lähettää muistutus, että eräpäivä lähestyy. Nämä siis ne keskeisimmät muutokset, ja on paljon rahoitusta koskevia muutoksia ja tarkennuksia tässä esityksessä.

Joitakin sanoja näistä yksittäisistä toimista.

Ensinnäkin, arvoisa puhemies, käytännössä tällä hetkellä Suomi on pitänyt kiinni siitä, että opiskelijaterveydenhuollon palveluita tulkittaisiin niin sanotusti ennaltaehkäisevinä palveluina, mutta nyt tämän esityksen mukaan ja uuden tulkintakäytännön mukaan ajatellaankin, että EU-tutkinto-opiskelijoiden vapauttaminen opiskelijaterveydenhuollon terveydenhoitomaksun maksamisesta on nyt tehtävä. Tämä uusi tulkinta perustuu EU-komission lain voimaantulon jälkeen antamaan epäviralliseen kannanottoon, jonka mukaan opiskelijaterveydenhuollon palvelut olisivat EU-koordinaatioasetuksen mukaisia sairausetuksia ja siten niitä jouduttaisiin soveltamaan tämän asetuksen pohjalta niin sanottuina palveluina, jotka eivät sitten enää ole ennaltaehkäiseviä. Näin eduskunta olisi velvollinen säätämään laista, jossa EU-opiskelijat vapautettaisiin terveydenhoitomaksusta. Näiden opiskelijoiden oma maksu tulisi korvattavaksi nimenomaan tältä valtiolta, josta nuori opiskelemaan tulee.

On todettu, että terveydenhoitomaksusta vapautuminen ei kuitenkaan vaikuta EU-tutkinto-opiskelijoiden oikeuteen saada näitä YTHS:n palveluita. Käytännössä nämä kustannukset tulisi perittyä nimenomaan sitten niin, että Kansaneläkelaitos korvaisi YTHS:lle näiden palveluiden antamisesta niiden todelliset kustannukset. Kysymys on noin 1,4 miljoonan euron suuruudesta.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on kiinnitetty huomiota siihen, että EU-tutkinto-opiskelijoiden arvioitun rahoitusmäärän vähentäminen kokonaisrahoituksesta ei voi vähentää YTHS:n käytettävissä olevaa rahoitusta. Käytännössä YTHS katsoo, että EU-tut-

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

kinto-opiskelijoiden rahoitusta vähentävä määrä tulisi tarkistaa vuosittain palvelukäytön mukaan. Valiokunta toteaa, että arvion EU-tutkinto-opiskelijoiden määrästä on tarkoituksenmukaista perustua ensisijaisesti olemassa olevaan tilastotietoon, ja käytännössä sairaanhoitokortilla, joka on myönnetty toisen valtion toimesta opiskelijalle, voisi silloin saada nämä YTHS:n palvelut, ja näin ollen ne tulisivat korvattavaksi tässä Kelan antamassa osuudessa.

Valiokunnan sosiaali- ja terveysministeriöltä saaman selvityksen mukaan rahoituksen mahdollisesti aiheuttama alijäämä on huomioitu hallituksen esityksen mukaisessa rahoitusmallissa niin, että lopullista korvausta määriteltäessä rahoitusosuuksien täsmäyttämisessä nimenomaisesti vähennetään vain YTHS:n Kansaneläkelaitokselta hakemat ja saamat korvaukset EU-tutkinto-opiskelijoiden terveydenhuollosta aiheutuvista todellisista kustannuksista, eikä rahoitusvajetta muodostu. Tätä on toki myös epäilty.

Koska asia on aika suuri, yritän olla todella nopea, arvoisa puhemies, tässä seuraavassa asiassa. Kysymys on korkeakouluopiskelijoiden opiskelijaterveydenhuollon rahoitussäännön täsmentämisestä.

Tosiasiasahan tänä päivänä Kansaneläkelaitos on korvannut YTHS:lle opiskelijaterveydenhuollon palveluiden tuottamisesta aiheutuvat kustannukset perustuen opiskelija-kohtaiseen hyväksyttävään kustannukseen ja arvioon opiskelijamäärästä. Korvauksen määrä on tarkistettu lopullisen opiskelijamäärän mukaisesti, mikä on kevät- ja syysluku-kauden opiskelijoiden keskiarvo. Nyt esityksen perusteluiden mukaan tehdään muutos, jossa lähtökohtaisesti valtion talousarviossa määritellään jatkossa YTHS:n toimintaan kohdentuva enimmäisrahoitus, jonka voi ylittää vain lisätalousarviomenettelyllä. Tätä menettelyä on myös kritisoitu valiokunnan kuulemisissa ja pelätty, että rahoitus jäisi alimääräiseksi. Näin ollen valiokunnan kuulemisissa on esitetty huolia nimenomaan siitä, että opiskelijamäärän arvioinnissa on haasteita ja enimmäisrahoituksessa käytetty opiskelijamäärä voi myöhemmin osoittautua alimitoitetuksi. Valiokunta ottaa nämä huolet vakavasti. Olemme saaneet sosiaali- ja terveysministeriöltä selvityksen, jonka mukaan nykyinen opiskelijamäärään sidottu laskennallinen korvauskin on ollut ongelmallinen, ja nyt tämä uusi on tarkoitus toteuttaa niin, että tosiasialliset kustannukset otetaan huomioon.

Valiokunta siis on kiinnittänyt huomiota siihen, että korkeakouluopiskelijat saavat jatkossa riittävän rahoituksen ja riittävät palvelut, ja siksi valiokunta on tehnyt asiaa koskevan lausuman, joka korostaa riittävien terveyspalveluiden saatavuutta. Toinen lausuma liittyy tähän lainsäädännön jatkoon. Nimittäin olemme toivoneet, että Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö voisi vastaanottaa lahjoituksia niiden vaikuttamatta säätiön perusrahoitukseen, ja tästäkin on tehty lausuma.

Tässä nyt nopeasti esiteltyinä tämä kokonaisuus. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Räsänen, Päivi.

18.07 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö on kansainvälisestikin ainutlaatuinen opiskeluterveydenhuollon toimija. YTHS, vuosikymmeniä vanha toimija, on onnistunut säilyttämään asemansa opiskeluterveydenhuollon osaamiskeskuksena ja jopa vahvistamaan sitä muun muassa laajenemalla ammattikorkeakouluopiskelijoihin.

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

Valiokunnan puheenjohtaja esittelikin kattavasti tämän esityksen, jolla muutetaan lainsäädäntöä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta. Totean, että tämän käsittelyn yhteydessä on ollut huolta siitä, että tähän sisältyvä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon rahoitussäännösten täsmentäminen voisi heikentää Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön taloutta ja toimintaa. Tähän liittyy nimenomaan se, että hallituksen esityksessä ehdotetaan poistettavaksi sellainen kohta, jonka mukaan YTHS:lle suoritettavan korvauksen määrä tarkistetaan lopullisen opiskelumäärän mukaisesti. Tämän esitetyn muutoksen myötä korvaus voisi olla enintään talousarviossa myönnetyn enimmäismäärän suuruinen, jonka voi sitten toki ylittää lisätalousarviomenettelyllä. Tämä muutos selkeyttää YTHS:n saaman korvauksen määräytymisperusteita ja myös helpottaa toiminnan suunnittelua, kun käytettävissä oleva määräraha on tiedossa ennen toimintavuoden alkua.

Nämä huolet, jotka tuossa puheenjohtaja jo mainitsi, on kyllä otettu vakavasti myös valiokunnassa ja tätä pohdittu, ja sen vuoksi valiokunta ehdottaakin eduskunnan hyväksyttäväksi lausuntoa, että valtioneuvosto seuraa Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön rahoituksen riittävyttä ja tarkoituksenmukaisuutta sekä ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin rahoituksen muuttamiseksi, jos rahoitusmalli vaarantaisi korkeakouluopiskelijoiden riittävien terveyspalveluiden saatavuuden.

Ja sitten tämä toinen lausuma on kyllä myös tärkeä ajatellen tulevaisuudessa sitä, millä tavalla voidaan turvata opiskeluterveydenhuollon rahoitus. Eli esitämme selviteltäväksi ja myös ihan valmisteltavaksi tarvittavat lainsäädäntömuutokset, jotta Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö voi vastaanottaa lahjoituksia niiden vaikuttamatta tähän säätiön perusrahoitukseen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto.

18.11 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä voimassa olevasta laista esitetään poistettavaksi kohtaa, jonka mukaan YTHS:lle suoritettavan korvauksen määrä tarkistetaan lopullisen opiskelijamäärän mukaisesti. Muutoksen myötä korvaus voisi olla enintään talousarviossa myönnetyn enimmäismäärärahan tai YTHS:n toiminnasta aiheutuneiden kustannusten suuruinen. Nykyisin tarkistaminen tehdään siten, että opiskelijakohtainen kustannus kerrotaan korvausvuonna läsnä olevaksi ilmoittautuneiden opiskelijoiden keskiarvolla, josta muodostuvat opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävät kokonaiskustannukset ja lopullinen korvauksen määrä.

YTHS:n mukaan opiskelijamäärän arviolla on sen toiminnan ja rahoituksen suunnitteluun merkittävä vaikutus. Viime vuosina valtion talousarvion ja läsnä olevaksi ilmoittautuneiden opiskelijoiden määrässä on ollut merkittävä ero. Lopullisen korvauksen laskentamekanismeissa toteutuneen opiskelijamäärän huomioimatta jättäminen on omiaan heikentämään YTHS:n saamaa lopullista rahoitusta suhteessa nykytilaan sellaisissa tilanteissa, joissa toteutuneet opiskelijamäärät ovat arvioitua merkittävästi suuremmat.

YTHS:n oman arvion mukaan muutokset eivät ole vain teknisluonteisia, kuten hallituksen esityksessä annetaan ymmärtää. Ennen nykyisen rahoitusmallin muuttamista edellä kuvatulla tavalla tulisi uudistuksen vaikutukset YTHS:n rahoitukseen ja toimintaan arvioida huolellisesti ja tarvittaessa huomioida perusrahoituksen tasossa.

Arvoisa puhemies! Esitän, että tämän käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen sisältyvät lakiehdotukset.

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen.

18.13 **Ilmari Nurminen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Ensimmäiseksi haluan kannattaa tätä edustaja Meriluodon tekemää vastalauseita, ja ehkä muutama perustelu siihen.

Sinällään me kannetaan huolta tästä YTHS:n rahoituksen riittävydestä, ja tämä hallituksen esitys, jolla he pyrkivät nyt ratkaisemaan tätä YTHS-rahoituksen ongelmaa, ei tule ratkaisemaan tämän hetken haastetta ja ongelmaa myöskään valiokuntakuulemisen perusteella. Niin YTHS kuin opiskelijajärjestökin esittivät aika voimakastakin kritiikkiä tätä lakia kohtaan. Ongelma on se, että tämän lain pitäisi vahvemmin tunnistaa ne todelliset opiskelijamäärän mukaiset kulut tässä korvauksen tarkastamisessa, ja nyt kun tästä poistuvat nämä tietyt elementit ja tässä tulevat myös näitten ulkomaalaisten opiskelijoiden valtion maksamat YTHS-korvaukset, niin tämä tekee tästä järjestelmästä hieman monimutkaisen eikä vastaa tähän YTHS-rahoituksen problematiikkaan.

Lisäksi me tässä vastalauseessa esitämme myös huolen näitten YTHS-palveluitten resursseista. Erityisesti kuulumme, että mielenterveyspalvelut ovat kriisissä. Tämänkaltaisen rahoitusvaje, joka myös tämän esityksen myötä YTHS:ään lisääntyy, ei ole omiaan parantamaan etenkin Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön mielenterveyspalveluitten tilannetta.

Näin ollen kannatan tätä esitettyä vastalauseita.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Laiho.

18.15 **Mia Laiho kok:** Arvoisa puhemies! Käsittelemme korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuoltoon liittyvää lakiesitystä, joka liittyy siihen, että tutkinto-opiskelijat EU- ja Eta-valtioista, Sveitsistä tai Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneestä kuningaskunnasta vapautettaisiin opiskelijaterveydenhuollon terveydenhoitomaksun maksamisesta ja sitten nämä kulut haettaisiin kyseisiltä valtioilta, ja tämä aiheuttaa nyt rahoitusmallin muutoksen YTHS-rahoitukseen. Ja kuten täällä aikaisemminkin on ollut esillä, tässä rahoitusmallissa jo aikaisemmin on ollut tiettyjä haasteita.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että opiskelijoiden terveydenhoitomaksun eräpäivää muutetaan niin, että Kela voisi lähettää tiedon maksuvelvollisuudesta läsnä olevaksi ilmoittautuneille opiskelijoille kohdennetusti ennen eräpäivää. Tässä on ollut haasteita aikaisemmin, kun opiskelijoiden on pitänyt itse ymmärtää maksaa se maksu eikä siitä ole tullut muistutusta.

Valiokunta pitää tärkeänä, että tästä eräpäivästä tulee se ilmoitus, jotta opiskelijat saavat riittävän ajoissa tiedon tästä. Samoin valiokunnassa on tunnistettu, että opiskelijaterveydenhuoltolaki vaatii laajempia muutostarpeita, joita ei ole nyt tässä esityksessä käsitelty. Eli jatkossa on tarpeen huolellisesti seurata myöskin, millä tavalla tämä toteutuu.

Rahoitusmallin vaikutuksista on esitetty huoli valiokunnassa asiantuntijakuulemisessa, ja sen takia valiokunta otti mukaan mietintöön lausumat, joissa kehoitetaan seuraamaan Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön rahoituksen riittävyttä ja tarkoituksenmukaisuutta ja tarvittaessa ryhtymään toimenpiteisiin rahoituksen muuttamiseksi, mikäli näyttää siltä, että sillä ei pystytä saatavuutta turvaamaan.

Toinen tärkeä asia, minkä YTHS on nostanut esille, on se, että se pystyisi vastaanottamaan lahjoituksia ilman, että se vaikuttaa heidän perusrahoitukseensa. Laitettiin tästä lau-

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

suma, että tätä asiaa selvitetään ja tuodaan tarpeelliset lainsäädäntömuutokset, jos se on siis toteutettavissa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Wickström.

18.18 **Henrik Wickström r:** Värderade fru talman, arvoisa rouva puhemies! Att vi i Finland har ett så unikt system som studenthälsosystemet är verkligen fint, och det är någonting sådant som vi verkligen också ska försöka upprätthålla på alla sätt och vis.

Nu i det här själva förslaget är tanken den att man kommer att förändra några enskilda helheter. En handlar om att det ska bli klarare och tydligare direktiv om på vilket sätt man ska få in de ekonomiska resurserna från studerande som kommer från EU-länder och från vissa andra länder som använder de här tjänsterna. Därtill kommer man också att se över vissa regelverk inom ramen för själva finansieringsmodellen.

Det som kanske kom fram tydligt under hörandena och som också syns i det här betänkandet som utskottet har kommit med är oron över det befintliga systemet. Vi vet redan själva och ungdomsorganisationer och studentorganisationer lyfter starkt fram oron om hur själva studenthälsoservicen fungerar i dagsläget. Det finns väldigt långa köer, det finns oklarheter också i finansieringen när man pratar om klientens perspektiv. Därför anser jag själv att det är ytterst viktigt att också inom regeringen notera de formuleringar i vårt betänkande som lyfter fram problematiken i en större bemärkelse angående den här finansieringen, eftersom det ännu finns behov av att granska det här för att det också ska gå tryggare och bättre att ordna servicen, att det inte blir utmaningar med att förutspå hur finansieringen utvecklas.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaanko hieman käännöstä.

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten vielä edustaja Kiuru, Krista.

18.21 **Krista Kiuru sd:** Arvoisa puhemies! Pahoittelen, että tuossa äsken esittelemässäni valiokunnan mietinnössä en enää huomannut sanoa ajan päättyessä, että tämä valiokunnan mietintö sisältää vastalauseen. Pahoittelen, etten muistanut sitä äsken tuossa esittelyssä sanoa.

Arvoisa puhemies! Muutama sana ehkä tästä taustasta. Viime hallituskaudellahan korkeakouluopiskelijoiden lainsäädäntöä uudistettiin, ja silloin jo pohdittiin sitä, mikä olisi se kaikkein oikeudenmukaisin tapa tätä rahoitusta jatkossa määritellä. Kysymys on semmoisesta 80—90 miljoonan kakusta ja siitä, millä tavalla tämä sitten YTHS:lle annettaisiin niin, että mahdollisimman hyvin nämä resurssit riittäisivät. Nyt hankaluutena on ollut tässä ikään kuin opiskelijamäärään perustuvassa järjestelmässä se, että tällainen laskennallinen korvaus, joka perustuu opiskelijamäärään, on perustunut siihen, maksavatko nämä nuoret opiskelijat tämän maksun. Ja jos sitä maksua ei kaikkien osalta ole tullut, niin silloin tietenkin haasteeksi tulee se, että sen järjestelmän rahoituspohja alkaa sakkaamaan.

Nyt tässä hallituksen esityksessä pyritään tarttumaan tähän ongelmaan, ihan oikein, ja esittämään järjestelyä. Mutta tämä, mitä nyt esitetään, on hankala siksi, että meillä on jo ollut kinaa siitä, onko tämä rahoitustaso, joka ikään kuin laskennallisesti määrättäisiin, euro-

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

määräinen taso, riittävä. 21—22 ajateltiin, että 310,90 käytetään per opiskelija tähän, nyt 23 jo 320,16. Vuodelle 24 ajateltiin jo, että melkein 320, eli käytännössä pikkuisen supistui, muutaman kymmenen senttiä, tämä rahamäärä vuoteen 24. Nyt käydään keskustelua siitä, miksi se supistui ja onko tämä nyt todellista. Meillä on tällainen kiista menossa siitä, mikä sen todellisen rahasumman pitäisi olla, ja tämä asia ei ole nyt taputeltu, vaikkakin hallituspuolueet tämän esityksen läpi vievät.

Minusta on tärkeätä, että ministeriössä käytäisiin vielä keskustelua siitä, miten tämä rahamäärä antaisi uskottavalla tavalla opiskelijoille tunteen, että meidän terveydenhuollon palvelut on turvattu lain tasolla niin, että rahoitus on varmasti riittävä. Tässä kohtaa valiokunta yksimielisesti teki lausuman, että tämän rahoituksen riittävyys on turvattava. Tämä oli minusta hyvin rakentava prosessi, että saatiin tällainen lausuma yhdessä aikaan, ja uskon, että tähän asiaan täytyy todella vielä hallituksessa paneutua, ettei käy niin, että tämä rahoituspohja sakkaa edelleen.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

5. Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2022

Kertomus K 18/2023 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 3/2023 vp

Ainoa käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 3/2023 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta. — Tämän esittelee meille edustaja Puisto.

Keskustelu

18.24 **Sakari Puisto ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen talousvaliokunnan yksimielisen mietinnön eduskunnan pankkivaltuuston kertomuksesta vuodelta 2022. Kertomus käsittelee laajasti Suomen Pankin ja Finanssivalvonnan toimintaa kertomusvuonna. Euroalueen talouskasvu oli odotettua heikompaa, ja taloudelliseen toimintaympäristöön liittyi huomattavasti epävarmuuksia sekä yleisen geopoliittisen tilanteen että Venäjän hyökkäyssodan myötä turvallisuusympäristössä tapahtuneiden muutosten vuoksi.

Globaalisti kiihtyneen inflaation seurauksena Euroopan keskuspankin neuvosto nosti heinäkuun 2022 ja syyskuun 2023 välisenä aikana ohjauskorkoa poikkeuksellisen paljon ja nopeassa tahdissa, mikä päätti pitkän negatiivisten korkojen kauden. Talletuskorko on tällä hetkellä 4 prosenttia, ohjauskorko 4,5 prosenttia ja maksuvalmiusluoton korko 4,75 prosenttia. Lokakuussa 2023 EKP lopetti koronnostot ja päätti pitää ohjauskorot toistaiseksi ennallaan. Valiokunta pitää näitä linjauksia perusteltuina inflaatiokehityksen hillitsemiseksi.

Koska ohjauskorkojen nostamisen vaikutukset inflaatiotasoon näkyvät viiveellä, Euroopan keskuspankki on todennut, että korkotaso on pidettävä ylhäällä riittävän pitkään. Valiokunta huomauttaa, että pitkään jatkuva korkea korkotaso vaikuttaa väistämättä jäsen-

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

maiden keskuspankkien rahoitusvakauteen sekä tarvittaviin finanssipoliittisiin linjauksiin ja toimenpiteisiin.

Valiokunta kiinnittää huomiota kertomuksen toteamukseen siitä, että euroalueen rahapolitiikan haasteena on maiden talouskehityksen erilaisuus. Tilanne voi merkitä euroalueen rahoitusmarkkinoiden eriytymistä ja estää EKP:n rahapolitiikan virityksen välittymisen markkina- ja lainakorkoihin tavoitellulla tavalla. Esimerkiksi Suomessa sekä inflaatio että talouskasvu ovat hidastuneet euroalueen keskiarvoa nopeammin.

Arvoisa puhemies! Suomen talous alkaa taantumaa jälkeen hitaasti kasvaa ensi vuonna. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että Suomen Pankin syyskuun 2023 ennusteessa Suomen talouden kasvuennuste ensi vuodelle on 0,2 prosenttia eli selvästi maltillisempi kuin valtiovarainministeriön 1,2 prosentin kasvuennuste. Ero johtunee pitkälti haastavaan geopoliittiseen tilanteeseen liittyvistä epävarmuustekijöistä ja niiden mahdollisista vaikutuksista talouden kehitykseen. Valittavat toimenpiteet ja niiden mitoitus riippuvat olennaisesti siitä, mitä kasvuennustetta poliittisen päätöksenteon pohjana käytetään.

Suomen Pankin toimintaympäristöön ja tulokseen ovat kertomusvuonna olennaisesti vaikuttaneet inflaation kiihtyminen ja sitä seurannut korkojen nousu. Pitkään jatkuneiden alhaisten korkotasojen aikana suuri osa Suomen Pankin tuloksesta syntyi siitä, ettei se käytännössä joutunut maksamaan taseensa velkapuoella oleville erille korkoa mutta sai korkotuottoja antolainauksesta liikepankeille. Negatiivisten korkojen aikana se myös sai merkittävästi tuloja liikepankkien keskuspankille tekemistä talletuksista, joille on maksettu negatiivista korkoa.

Korkotason noustua Suomen Pankki maksaa positiivista korkoa sekä veloistaan että liikepankkien tekemille talletuksille, minkä seurauksena sen tulos on kertomusvuonna alijäämäinen ja tulee vallitsevien korko-odotusten toteutuessa olemaan sitä myös lähivuosina. Pankkivaltuuston kertomuksen mukaan Suomen Pankin aiempina vuosina tekemät varaukset kuitenkin kattavat vuoden 2022 ja sitä seuraavien vuosien tappiot. Tulevaisuudessa on välttämätöntä entistään tarkemmin huomioida myös ennakoimattomien kehityskulkujen mahdollisuus.

Suomen Pankki on viimeisen 20 vuoden aikana siirtänyt voitonjakona valtiolle keskimäärin noin 100 miljoonaa euroa vuosittain. Kertomusvuoden tulos ei tätä mahdollista, eikä voitonjako valtiolle liene mahdollista myöskään lähivuosina. Valiokunta pitää tuloksen heikkenemisen perusteluista loogisina.

Suomen Pankki on monen muun EU-jäsenmaan keskuspankin tavoin osana EKP:n rahapolitiittisia elvytystoimia ostanut matalakorkoisia tai negatiivisiin korkoihin pohjautuvia joukkovelkakirjoja. Velkakirjat pidetään pankin taseessa lähtökohtaisesti niiden erääntymiseen saakka, ja korkotason nousun aiheuttama tappio realisoituu instrumentin pitoperiodin aikana vain, jos velkakirja myydään ennen sen erääntymistä tai jos velkakirjan liikkeellelaskija ajautuu maksukyvyttömyyteen. Näin ollen velkakirjat kasvattavat Suomen Pankin tasetta, mutta niiden hintamuutokset eivät lähtökohtaisesti näy sen tuloksessa. Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota pankkivaltuuston kertomuksen mainintaan siitä, että korkojen noustua näiden instrumenttien markkina-arvot ovat laskeneet huomattavasti niiden kirjanpitoarvoa pienemmiksi.

Globaalin turvallisuusympäristön muutoksen myötä korostuu EKP:n ja jäsenmaiden keskuspankkien merkitys rahoitusmarkkinoiden kriittisen infrastruktuurin ylläpitäjänä. Suomen maantieteelliseen asemaan ja kansalliseen turvallisuuteen liittyvät erityispiirteet on huomioitava tarkoin rahoitusmarkkinoiden kriittistä infrastruktuuria vahvistavien toi-

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

mien toimeenpanossa. Valiokunta pitää erittäin keskeisenä Suomen Pankin roolia rahoitusmarkkinoiden varautumisen ja huoltovarmuuden kehittämisessä.

Arvoisa puhemies! Pankkivaltuuston kertomuksen ja asiantuntijalausuntojen mukaan Suomen finanssisektori on säilynyt vakavaraisena toimintaympäristön heikkenemisestä huolimatta. Valiokunta pitää olennaisen tärkeänä ennakointia ja varautumista, jotta vaka-varaisuus voidaan turvata vaikeissakin tilanteissa. Toimenpiteet eivät kuitenkaan saa tarpeettomasti rajoittaa pankkien toimintaa ja luotonantomahdollisuuksia.

Kertomuksessa kehoitetaan Finanssivalvontaa kiinnittämään erityistä huomiota muun muassa korkotason nousun vaikutuksiin kotitalouksien velkaantumiseen erityisesti taloyhtiölainojen osalta, pikaluottojen valvontaan, rahanpesun estämisen ja pakotteiden valvontaan sekä peruspankkipalvelujen turvaamiseen kohtuullisin kustannuksin myös niille asiakkaille, jotka eivät käytä digitaalisia palveluja. Valiokunta yhtyy näihin huomioihin.

Finanssivalvonnalla on lakiin perustuva laaja toimivalta antaa valvottavilleen määräyksiä sekä antamiinsa määräyksiin tai lainmukaisiin vaatimuksiin liittyviä ohjeita ja suosituksia. Niiden tulee olla mahdollisimman selkeitä, ymmärrettäviä, läpinäkyviä ja myös selkeästi perusteltuja suhteessa säännöspohjaan. Finanssivalvonta on Suomen Pankin tavoin osallistunut aktiivisesti ajankohtaiseen turvallisuustilanteeseen liittyvään viranomaisyhteistyöhön, esimerkiksi päivittäismaksamisen varajärjestelyjen kehittämiseen. Valiokunta pitää tätä roolia erittäin merkittävänä.

Arvoisa puhemies! Finanssipolitiikan ja rahapolitiikan on täydennettävä toisiaan kriisiaikoina, mikä edellyttää huolellista varautumista ja talouden kehityksen jatkuvaa seuranta. EKP:n ja Suomen Pankin ennusteissa tulee ottaa laajasti huomioon erilaisia riskejä ja skenaarioita, jotta EKP:n rahapolitiikalla ja sitä täydentävällä finanssipolitiikalla voidaan parhaalla mahdollisella tavalla hyödyntää erilaisiin hankkeisiin ja tilanteisiin liittyvät mahdollisuudet ja samalla minimoida niiden mahdolliset haitat. On huomioitava myös eri poliittikkasektoreilla toteutettujen toimenpiteiden kokonaisuus. Talouskasvun ja inflaation taittumisen näkökulmasta on olennaista, miten muilla politiikan alueilla reagoidaan ja millaisia talouden kasvua edistäviä toimenpiteitä niillä toteutetaan. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Reijonen.

18.33 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! Paljon kiitoksia talousvaliokunnan puheenjohtaja Puistolle erittäin selkeästä ja selväpiirteisestä kertomuksesta.

Me käsittelemme nyt eduskunnan pankkivaltuuston kertomusta, ja täällä on ihan mielenkiintoisia asioita tästä Suomen Pankista. Täällä kertomuksessa kerrotaan, että Suomen Pankin toiminta-ajatus on kiteytetty muotoon ”Suomen Pankki on kestävä talouden ja vakauden rakentaja”. Ja sitähan se on. Toiminta-ajatus nojaa lainsäädäntöön, ja sitä toteutetaan sekä kansallisen keskuspankin että eurojärjestelmän jäsenen roolissa.

Toimintoja täydentää yhteenveto Suomen Pankin ydintehtävistä, joita ovat tosiaan hintavakauden ylläpito, rahoitusjärjestelmän vakauden edistäminen, maksujärjestelmän tehokkuudesta ja turvallisuudesta huolehtiminen sekä kestävä kasvun ja korkean työllisyyden tukeminen Suomessa ja Euroopan unionissa. Nämä ovat todella tärkeitä asioita, vaikuttavia ja arvostettuja asioita, ja sen takia kyllä suosittelisin kaikkia uusiakin kansanedustajia tutustumaan tähän kertomukseen. Suomen Pankin kertomus on hyvin mielenkiintoinen, siinä on paljon tekstiä. Se kannattaa kyllä ihan ehdottomasti lukea läpi. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kaunisto.

18.34 **Ville Kaunisto kok:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia talousvaliokunnan puheenjohtajalle eduskunnan pankkivaltuuston kertomuksen esittelystä ja talousvaliokunnan siihen antamasta lausunnosta.

Siinä nousee selkeästi esiin geopoliittinen epävarmuus ja sen tuomat haasteet sekä Venäjän hyökkäyssodasta oikeastaan vauhtiin päässyt energian hinnannousu, korkea inflaatio ja korkea korkotaso, jotka kaikki heikentävät talouden näkymiä.

Kuten valiokunnan puheenjohtaja sanoi, maiden talouksien eritasoinen kehitys on myöskin erittäin haastavaa Euroopassa. Suomessa kasvu on hyvin haastavaa ennustaa, kuten valiokunnan puheenjohtaja nosti esiin, ja kyllä tässä tulee sellainen olo itselle, että pessimisti ei pety, eli kyllä kannattaa hyvin suurella valikoivuudella katsoa niitä kasvulukuja tulevaisuuteen.

Oikeastaan nostaisin kaksi itselleni tärkeää asiaa tähän keskusteluun.

Ensinnäkin näen ja koen valtavaa huolta Euroopan unionin tulevaisuudesta talouden puolella siinä, että valtiontukisäännöt ovat löystyneet sitten koronan seurauksena, ja tämä kehitys on oikeastaan vain kiihtynyt. Samaan aikaan Kiina on tehnyt valtiojohtoista politiikkaa ja investointeja jo pitkään, mutta myös Yhdysvallat aktivoituu mielestäni Euroopan toimien seurauksena omalla Inflation Reduction Actillaan nostamaan sitä valtion roolia investointien houkuttelussa. Tämä tulee olemaan Euroopan unionissa valtava kysymys, kun puhutaan unionin koheesiosta ja siitä, miten erikokoiset maat pystyvät tässä muuttuvassa talousympäristössä toimimaan. Varsin huolissani olen pienen, vientivetoisen Suomen tulevaisuuden mahdollisuuksista, miten tässä kisassa pärjätään, koska meillä ei Saksan ja Ranskan kaltaisia valtiontukia ole mahdollisuus antaa, ja toisaalta, mikä se ratkaisu sitten on, jos tällä mallilla ei edetä.

Toinen tai oikeastaan viimeinen pointti, mikä nousi pankkivaltuuston julkisessa kuulemisessa, oli Suomen jakautuminen menestyvään länteen ja näivettyvään itään. Viimeistään tämän päivän uutiset jälleen kerran herättävät siihen ymmärrykseen, että me olemme kyllä tilanteessa, jossa itäisen Suomen, kaakkoisen Suomen elinvoimaisuus on aivan keskiössä, kun puhutaan koko Suomen turvallisuudesta, ja mielestäni tämän asian pitää näkyä kaikessa politiikkatoimissa, mitä me harrastetaan. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi kertomuksen K 18/2023 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulosottokaaren 4 luvun 48 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 32/2023 vp

Toimenpidealoite TPA 12/2023 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 3/2023 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 3/2023 vp. Nyt

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Ensimmäisen puheenvuoron käyttää edustaja Eerola, esittelypuheenvuoro, olkaapa hyvä.

Keskustelu

18.37 **Juho Eerola ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esittelen nyt tosiaan siis lakivaliokunnan yksimielisen mietinnön liittyen hallituksen esitykseen 32/2023 eli tähän ulosottovelallisen suojaosuuteen.

Tässä on siis kyse ulosottokaaren muuttamisesta velallisen suojaosuuden voimassaolon jatkamiseksi ensi vuoden alusta alkaen. Viime vuonna, kuten tiedetään, tätä samaa ulosottoaarta muutettiin suojaosuuden korottamisen osalta velallisen eduksi täksi vuodeksi, ja tavoitteena oli lisätä velallisen käyttöön jääviä tuloja ja tällä tavoin tukea heidän taloudellista selviytymistään näinä poikkeuksellisen ahtaina aikoina, kun elinkustannukset ovat merkittävästi nousseet.

Tämä käsittelyssä oleva esitys perustuu hallitusohjelmaan, jonka mukaan velallisten käyttöön jäävien tulojen riittävydestä huolehditaan säilyttämällä ulosoton suojaosuus nykyisellä tasolla, kunnes jatkotoimista päätetään. Tavoitteena on, että tällä vaalikaudella tulojen ulosmittausta yksinkertaistetaan.

Mietinnössään lakivaliokunta toteaa, että tämä ulosoton suojaosuuden jatkaminen ei ole mitenkään ongelmatonta. Lakivaliokunta kuitenkin kannattaa esitystä ja etenkin sen tavoitteita. Näin pystymme siis tukemaan pienituloisimpien velallisten selviytymistä tilanteessa, jossa elinkustannukset monelta osin näyttävät myös ensi vuonna pysyvän nyt nähdyllä, aiempaa korkeammalla tasolla.

Tarkoituksena on kuitenkin tehdä laajempi lainsäädäntöuudistus aiheen tiimoilta, jolloin puututaan niihin ongelmiin, joita tässä väliaikaisessa uudistuksessa on havaittu. Jos tätä väliaikaista suojaosuuden korotusta ei nyt jatkettaisi, suojaosuuden määrä pienenis ensi vuoden alusta alkaen merkittävästi, jolloin pienituloisilta velallisilta ulosmitattaisiin selkeästi nykyistä enemmän rahaa.

Tämän esityksen valiokuntakäsittelyssä — täällä on muutamia valiokunnan jäseniäkin paikalla — nousi esiin useita vaihtoehtoisia ja ehkä jopa myös parempiakin keinoja kuin tämä suojaosuuden korotus. Oikeustilan selkeyden kannalta emme kuitenkaan nähneet muuta vaihtoehtoa, etenkin kun se varsinainen uudistaminen on lähiaikoina edessä.

Suojaosuuden korottamista ja sen jatkamista ei nyt ehdoteta säädettäväksi lailla. Tätä pidetään hyväksyttävänä, koska muutoksen on tarkoitus olla voimassa, kunnes ulosoton laskentasäännöt on sitten uudistettu. Näiden laskentasääntöjen uudistamisessa on kyse erittäin mittavasta hankkeesta, joka siis edellyttää huolellista valmistelua ja toimeenpanoa. Valiokunnan mielestä on tärkeää, että lainvalmistelussa saadaan kunnolla keskittyä tämän kokonaisuudistuksen aikaansaamiseen.

Tämän suojaosuuden korotuksen vaikutukset tullaan arvioimaan tarkemmin oikeusministeriön ja VATTin Datahuoneen kanssa kimpassa tehtävässä selvityksessä, ja tätä arviointia eduskunnan onnekkain valiokunta eli lakivaliokunta pitää erittäin tärkeänä. — Kiitokset.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

18.42 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ulosottokaarta siten, että velallisen suojaosuuden määrä säädettäisiin lailla samalle tasolle kuin väliaikaisen lain voimassaoloaikana vuonna 2023. Tämä on hyvä esitys ja jatkossa myös hyvä päätös. Toivon, että jatkotoimissa, kun ulosottovelallisen suojaosuudesta päätetään, sitä vielä nostettaisiin. Tämä lisäisi velallisen parempaa elämän edellytystä sekä parhaimmillaan voi vaikuttaa jopa siihen, että jos velallinen ei ole palkansaaja, niin tämä voi myös motivoida henkilöä hakeutumaan sitten töihin tarvittaessa. Joten suhtaudun edustaja Eerolan äskeiseenkin kommenttiin ja puheisiin tähän asiaan liittyen myönteisesti. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 32/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisälön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Rikkomaton - kielletään eheytyshoidot

Kansalaisaloite KAA 6/2023 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään yksi tunti. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Keskusteluun, ja sieltä ensimmäisenä edustaja Päivi Räsänen, olkaapa hyvä.

Keskustelu

18.43 **Päivi Räsänen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä kansalaisaloite on toisinto viime kaudelta hiukan eri nimellä, eli ”Rikkomaton — kielletään eheytyshoidot”. Viime kaudella tätä käsiteltiin sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa, ja nyt kuulin, että tämän on tarkoitus mennä lakivaliokuntaan, mikä on tietysti johdonmukaisempaa, kun on kysymys kriminaalisoinnista.

Tämän kansalaisaloitteen tavoitteena on siis kriminalisoida hoidot, jotka tähtäävät seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen niin kutsuttuun eheyttämiseen eli seksuaalisuuden muuttamiseen heteroksi ja/tai sukupuolen muuttamiseen cis-sukupuoliseksi. Näin sanotaan tässä kansalaisaloitteen aluksi.

Eheytyshoidot ja eheytysterapia ovat käsitteinä hyvin epämääräisiä ja tulkinnanvaraisia. Toimin lääkärinä ennen kansanedustajauraani ja edelleenkin seuraan lääketiedettä tiiviisti. En ole itse törmännyt yhteenkään lääkäriin tai terapeuttiin tai hoitolaitokseen, joka antaisi tässä kuvattuja eheytyshoitoja. Ainoat tiedossani olevat eheytyshoidot ovat niin sanotut transhoidot, joissa korjataan sukupuoli henkilön oman kokemuksen ja toiveen mukaiseksi. No, mitä eheytyshoidolla käytännössä tarkoitetaan? Kuka niitä antaa Suomessa? Toivon, että tähän täällä salissa vastattaisiin. Kansalaisaloitteessa tämä jää vaille vastausta.

Ihmiselle ei missään olosuhteissa saa tehdä henkistä väkivaltaa. On väärin painostaa tai tarjota muutosta ihmiselle, joka ei sellaista itse halua. Ammattitaitoinen sielunhoitaja tai

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

psykoterapeutti ei tee sitä. Mutta mikäli henkilö itse omasta tahdostaan kuitenkin kokee seksuaalisuutensa alueella kipua tai ristiriitaa ja pyytää apua, niin ei kai sitä tule häneltä kieltää. Mikäli tässä esityksessä ollaan kieltämässä yksityisen ihmisen oikeus hakea apua, liikutaan kyllä epäeettisellä alueella.

YK:n taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen artiklassa sopimusvaltiot tunnustavat jokaiselle oikeuden nauttia korkeimmasta saavutettavissa olevasta ruumiin ja mielen terveydestä. Jos ihminen itse kokee, että häntä häiritsee esimerkiksi joku seksuaalinen taipumus, mutta häneltä kielletään mahdollisuus siihen, että hän saisi siitä avoimesti puhua, hakea siihen apua, niin miksi ihmeessä sitä tehtäisiin? Hänhän olisi silloin epätasa-arvoisessa asemassa esimerkiksi sellaiseen ryhmään nähden, joka saa vaikkapa hakea muutosta sukupuolenkorjausleikkauksen tai hormonihoidojen kautta omaan sukupuoleensa tai sukupuolen kokemukseensa.

Ollaan juridisesti epäoikeudenmukaisessa tilanteessa, mikäli ihmisen seksuaalisuuden niin sanottu ehyttäminen esimerkiksi sukupuolenkorjausleikkauksen kautta hyväksyttäisiin mutta sitten hoitava keskustelu keskusteluapua pyytävän ihmisen kanssa esimerkiksi sielunhoidon tai psykoterapian muodossa jäisi jollakin tavalla epäilyksen alaiseksi tai jopa kriminalisoitaisiin.

Malta on Euroopan ensimmäinen maa, joka on kriminalisoinut seksuaalisen identiteetin muuntumiseen tähtäävän niin sanotun kääntymisterapian eli nämä eheytyshoidot. Tällä hetkellä Maltassa on käynnissä oikeudenkäynti sellaista henkilöä vastaan, joka on oikeudessa syytettynä eheytyshoitojen mainostamisesta, kun hän omien sanojensa mukaan on kertonut julkisuudessa oman tarinansa siitä, kuinka hänen homoseksuaalisuutensa on muuttunut, kuinka hän on jättänyt sen taakseen. Maltan laki siis käytännössä kieltää henkilön vapauden kertoa julkisesti seksuaalisen muuntumisensa heteroseksuaaliseksi, ja tällaiseen sensuuriin emme kyllä demokratiassa saa suostua. Sama kehityssuunta olisi meilläkin uhkana, mikäli tällainen kriminalisointi tuotaisiin.

Tämä aloite on kansainvälisen sateenkaariliikkeen agendalla, eli tämä ei ole pelkästään kansallinen aloite. Ihan vastaavaa aloitetta on kopioitu eri Euroopan maissa.

Kiinnitän huomiota nyt siihen, että tässä aloitteessa ei puhuta nyt pelkästään homoseksuaalisuudesta vaan muistakin sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöistä, ja kerron nyt esimerkkinä, että esimerkiksi Sexpo-säätiö puhuu lapsikohteisesta seksuaalisuudesta, mikä tarkoittaa siis seksuaalista kiinnostusta esimurrosikäisiä lapsia kohtaan. No, onko kukaan kieltämässä terapiaa, joka kohdistuu tällaiseen henkilöön, joka hakisi omaan sukupuoli-identiteettiinsä joko sielunhoidollista tukea tai terapiatukea? Olisi kyllä vahingollista kieltää tällaisten henkilöiden auttaminen ja tukeminen, jotka hakevat muutosta omaan lapsikohteiseen seksuaaliseen suuntautumiseensa. Ja korostan nyt vielä, että siellä Sexpo-säätiön sivuilla todetaan, että tässä lapsikohteisessa seksuaalisuudessa on nimenomaan kysymys seksuaalisesta identiteetistä, joka ei vielä ole rikos, vaan kyseessä on ihmisen oma kokemus. Ajattelen, että tästäkään näkökulmasta tätä ei ole nyt aivan loppuun saakka ajateltu.

Totean myös sen, että meillä edelleenkin tautiluokituksessa, jota lääkärit käyttävät päivittäin, ICD-10:ssä, on ”itseä häiritsevä sukupuolinen suuntautuminen” ja siellä yhtenä alaryhmänä ”homoseksuaalinen”.

Aloitetta on lähestyttävä myös uskonnonvapauden näkökulmasta, ja kyllä tästä aloitteesta ovat huolissaan esimerkiksi monet pastorit tai sielunhoitajat: puututaanko tässä esimerkiksi ihan sielunhoitotilanteiden ytimeen, torjutaanko avun tarvitsija, joka tulisi koh-

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

data myötätunnolla, inhimillisyydellä ja lämmöllä. Ulkoapäinhän emme voi sanella, minkälaista apua ihminen kaipaa.

Kannan huolta myös siitä, millaisia vaikutuksia tällä esityksellä olisi mielenterveyden ammattilaiseen, joka saisi pelätä seurauksia siitä, jos hän osoittaisi myötätuntoa seksuaalisuuden alueella muutosta etsivälle asiakkaalle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Gebhard.

18.51 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Kukaan ei ole identiteetiltään vääränlainen. Kukaan ei ole vääränlainen sen perusteella, ketä rakastaa. Eheytystoiminnan ydin on siinä ajattelutavassa, että homoseksuaalisuus tai sukupuolivähemmistöön kuuluminen on virhe, ei-toivottu ominaisuus, josta voitaisiin mystisesti parantua. Sateenkaari-ihmisten syrjinnällä on pitkä historia, ja tämä keskustelu on osa sitä. Eheytyksen on surullisen perinteikäs tapa ylläpitää ennakkoluuloja. Valitettavasti syrjintä ei ole loppunut mihinkään. Vähemmistöihin kuuluvia työkseen kohtaavat ammattilaiset saavat edelleenkin kuulla tilanteista, joissa tällaista eheytystoimintaa on harjoitettu.

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvien nuorten tilanteesta on jonkun verran tutkimusta, josta käy yksiselitteisesti ilmi syrjinnän kokemuksen negatiiviset vaikutukset heidän hyvinvointiinsa. Heillä on esimerkiksi muita ikätovereitaan isompi riski joutua henkisen tai fyysisen väkivallan kohteeksi, ja pahimmillaan tämä tapahtuu kotona. Henkisenä väkivaltana pidetään esimerkiksi identiteetin ja itsemäärityksen kieltämistä tai halventamista. Kaikista järjestelmällisin identiteetin kieltämisen muoto on eheytystoiminta.

Me olemme täällä eduskunnassa vastuussa siitä, minkälaisen viestin lähetämme nuorille, joita oma identiteetti mietityttää. Me olemme vastuussa siitä, lietsommeko me syrjintää ja ennakkoluuloja vai puhummeko kaikista kunnioittavasti. Sanat ovat valtaa, siksi meidän viestimme tulisi olla kirkas: kenenkään seksuaalisessa suuntautumisessa tai sukupuoli-identiteetissä ei ole eheyttävää.

Ketään sellaista ihmistä, joka on halunnut itseään koskevaa eheytystoimintaa, ei pidä myöskään syyttää. Lainsäädäntömme tulee kuitenkin lähteä siitä, että esimerkiksi homoseksuaalisuudessa ei ole korjattavaa. Ideaalitulanteessa kukaan ei joudu tilanteeseen, jossa kokee tarvitsevansa eheyttämistä.

Koska meidän työtämme on säätää lakeja, on syytä puhua myös juridiikasta. Vaikka valitettavasti eheytystoiminta voi jo nykyisellään täyttää henkisen väkivallan tunnusmerkit, ei sitä ole riittävän spesifillä tavalla kielletty, että asiaan voitaisiin lainsäädännön puitteissa puuttua. En usko, että eheytystoiminta loppuu, mikäli sitä ei nimenomaisesti kielletä. Sosiaali- ja terveydenhuollon piirissä eheytystoiminta ei ole sallittua. Valvira esimerkiksi katsoo, että se ei voi puuttua sosiaali- ja terveydenhuollon ulkopuoliseen toimintaan, eikä siksi eheytystoimintaan voida riittävällä tavalla puuttua.

Oikeusministeriön vuonna 21 julkaisemassa selvityksessä käsitellään tätä sateenkaariystävällisemmän Suomen rakentamista sekä myös eheytystoimintaa. Siinä on vedetty hieman yhteen tietoja, mitä meillä eheytystoiminnasta on, ja esimerkiksi kartoitettu kyselyillä eheytystoimintaa kokeneiden omia ajatuksia. Kyselyihin vastanneet kertovat eheytystoiminnan haitallisista vaikutuksista muun muassa tällaisia kuten itsetuhoisuus, mielen-terveysongelmat, negatiiviset vaikutukset omassa suhteessa uskoon ja niin edelleen.

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

Arvoisa puhemies! Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvat ovat joutuneet ja joutuvat yhä kokemaan monenlaista syrjintää, jolla voi olla pitkät vaikutukset mielenterveyteen. Ei ole ihme, että mielenterveyden ammattilaiset, kuten esimerkiksi Suomen Psykiatriyhdistys, ovat todenneet, että seksuaalinen suuntautuminen tai sukupuoli-identiteetti eivät ole millään hoidoilla muokattavissa. Sen sijaan eheytysterapioille altistuminen on mielenterveydelle haitallista ja kärsimystä aiheuttavaa. Heidän mukaansa ammatillinen ja tieteellinen näkemys ovat tässä hyvin yksiselitteisiä.

Ja kyllä kansainvälinen liikehdintä viitoittaa tietä nimenomaan eheytystoiminnan kieltämisen puolesta. Esimerkiksi EU-komissio toteaa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä koskevassa strategiassaan, että eheytystoiminta on yksi sellaisista haitallisista käytänteistä, joilla on vakavia seurauksia sateenkaari-ihmisten terveydelle. Eri malleja eheytystoiminnan kieltämiseksi on kehitetty esimerkiksi Islannissa, Ranskassa, Saksassa, Kanadassa ja Uudessa-Seelannissa.

Minusta meidän tulisi Suomessa terävöittää lainsäädäntöämme tältä osin. Tällaista periaatteellisesti hyvin arveluttavaa, vähemmistöön kuuluvien mielenterveyteen negatiivisesti vaikuttavaa ja ennen kaikkea syrjivää toimintaa ei pitäisi saada jatkaa. Eheytystoiminta on henkistä väkivaltaa. Se pitää kieltää, sillä kukaan ei ole vääränlainen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kokko.

18.57 Jani Kokko sd: Arvoisa puhemies! Edustaja Gebhard oikeastaan hyvin jo tiivistä omatkin ajatukseni liittyen tähän kansalaisaloitteeseen ja nimenomaan eheytyshoitojen kriminalisoimiseen ja otti hyvin laajan näkökulman nimenomaan siihen ihmisoikeusnäkökulmaan ja ihan myös niihin laillisiin kysymyksiin. On selvää se, mitä tutkimusnäyttökini nimenomaisesti tukee, että erityisesti seksuaali- tai sukupuoli-identiteettiä ei voi eheytymishoidon kaltaisilla toimenpiteillä muuttaa. On myös tutkimusnäyttöä, johon myös edustaja Gebhardkin hyvin viittasi, että sen sijaan ne eheytymishoitojen kohteena olevat henkilöt, varsinkin erityisesti nuoret, joutuvat vahvasti mielenterveysongelmiin ja saattavat jopa päätyä itsetuhoisiin ratkaisuihin johtuen nimenomaan niistä eheytyshoidoista. Toivoisin itsekini, mihin edustaja Gebhard viittasi, että eduskunta antaisi vahvan tuen tälle kansalaisaloitteelle ja sen tahtotilalle erityisesti perus- ja ihmisoikeuksien näkökulmasta. Nämä eheytyshoidot tuntuvat olevan lähinnä sellaista pseudolääketiedettä, johon en itse ole yhdenkään vakavasti otettavan terveydenhuollon ammattilaisen huomannut tukeutuvan tai oikeasti kannattavan.

Mitä tulee laajemmin erityisesti sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin, erityisesti nuorten asemaan, niin jos nyky-yhteiskunta monessa suhteessa ja erityisesti tulevaisuuden näkymät ovat monelle nuorelle erittäin haasteellisia, niin sitten kun siihen lisätään vielä sen oman identiteetin ja ehkä sen oman suuntauksen pohtiminen ja löytäminen, niin minun mielestäni meidän yhteiskunnassa ei pitäisi sitä taakkaa nuorille lisätä ja antaa sellaista kuvaa, että se, mikä sinä oikeasti olet, on jollain tavalla vääränlaista, että se, minkälainen sinä oikeasti olet, on tavallaan jossain määrin väärin ja epäkelvollista tässä yhteiskunnassa, vaan otettaisiin tässäkin suhteessa se ihmisarvo huomioon ja erityisesti se yksilön oikeus olla aidosti oma itsensä. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Nurminen.

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

18.59 **Ilmari Nurminen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelemme tänään kansalaisaloitetta eheytyshoitojen kieltämiseksi. Haluankin aivan aluksi kiittää tämän Rikkomaton-kansalaisaloitteen tekijöitä ja kaikkia allekirjoittajia, ja hienoa, että pääsimme nyt eduskunnassa tätä käsittelemään.

Eheytyshoidot ovat väkivaltaa, ulkopuolelta tulevaa suoranaista vihaa, syrjintää ja pahutta ihmisyyttä ja ihmisarvoa kohtaan. Tällainen toiminta on omiaan rikkomaan ihmisen ja aiheuttamaan pitkälle vaikuttavia haittavaikutuksia. Eheytyshoitoja tehdään Suomessa. Sitä tehdään osin piilossa ja verhottuna, mutta sitä on, ja se on tarkoituksenmukaista, [Päivi Räsänen: Missä sitä on?] ei ehyttävää, vaan ihmistä rikkovaa toimintaa. Mielestäni meidän pitäisi pyytää tämän lain käsittelyvaiheessa myös anteeksi kaikilta heiltä, jotka ovat joutuneet tämän haitallisen toiminnan kohteeksi. Kohtalot ovat olleet sanoin kuvaamattoman kauheita.

Me emme ole lainsäätäjänä pystyneet suojelemaan näitä ihmisiä, ihmisoikeuksia ja ihmisyyttä. Nyt tähän on kuitenkin saatava muutos. Toiminta on ehdottomasti lainsäädännöllä kiellettävä, ja tätä harjoittavat tahot on saatettava rikosoikeudelliseen vastuuseen. Olen surullinen toisaalta, ettei hallitusohjelmassa ole mainittu tätä tai seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeuksien parantamista, mutta toivon, että hallitus tästä huolimatta auttaa tämän asian eteenpäinviemiseksi ja lainsäädännön rakentamiseksi. Tulemme tekemään kaikemme, ettei ihmisiä Suomessa ehytetä vaan että jokainen voi olla arvokas oma itsensä.

Arvoisa rouva puhemies! Viime kaudella kansalaisaloite saapui loppukaudesta eduskuntaan, ja se tuli sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaan. Kuitenkin se tuli niin loppukaudesta, että valiokunta ei kerinnyt kuin tekemään tämän kuulemisen. Nyt on hyvä, että tämä on lähetetty lakivaliokuntaan, johon osin enemmän tämä sopii, kun puhutaan, että tämä toiminta kriminalisoitaisiin.

Meillä valiokunnan kuulemisessa oikeastaan kaikki tahot pitivät järkevänä, että tämä toiminta kielletään. Kuitenkin nähtiin, että tämä oikeudellinen kriminalisointi vaatii paljon lainsäädännöllistä työtä, ja sen takia onkin nyt tärkeätä, että kun tämä eduskunnasta menee lakivaliokuntaan, niin siellä ripeästi aloitetaan tämän lain valmistelu, niin että se saadaan voimaan tällä hallituskaudella.

Valiokunta kuuli myös järjestöjä, jotka esimerkiksi tekevät tällaista toimintaa. Valiokunta kuuli esimerkiksi Elävät Vedet -järjestöä, joka suoranaisesti ei sanonut, että he harjoittavat tällaista toimintaa, mutta kertoivat auttavansa ihmisiä, jotka tuodaan tai tulevat heidän tykönsä. Kuitenkin tässä on ongelma se, että ihmisiä usein pakotetaan tai viedään tällaisten järjestöjen ylläpitämään toimintaan, jotka tekevät ihmisoikeuksille ja ihmiselle itselleen haitallista työtä. Kuulimme tosiaan tätä toimijaa ja myös lukuisia muita. Valiokunnalle kuitenkin näiden kuulemisten perusteella tästä muodostui hyvin yksiselitteinen kuva, että tätä toimintaa on. Me kuulimme myös näitä järjestöjä, jotka myös edustaja Räsänen täällä toi esiin, ja meillä oli myös ihmisten omien kokemusten kautta, joita kuulimme, ihan suoranaista faktaa tästä toiminnasta. Eli selvästi tätä toimintaa on ja tätä harjoitetaan, ja tähän pitää puuttua, ja tämä pitää kieltää.

Sinäällään vielä mietin tässä nyt — opponoin vähän edustaja Räsänen kanssa — että ainakin 2015, kun itse tulin tänne, muistan, että oli tasa-arvoisen avioliittolain liitännäislait — te silloin vastustitte niitä ja näitte myös erilaisia pelkoja tässä, jos avioliittokäsitys muutetaan laissa sukupuolineutraaliksi. Toisaalta me ollaan käsitelty täällä äitiyslakia — olette nähnyt myös siinä hyvin paljon uhkakuvia. Viime kaudella translaki. Oikeastaan tämä kuvaa sitä, että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen oikeudet ovat ehkä vasta viime vuosi-

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

na ottaneet niitä edistysaskelia, joita olisi pitänyt ottaa jo kauan aikaa sitten. Toivon, että myös tässä suhteessa me menemme eteenpäin kohti ihmisoikeuksia ja ihmisarvoa kunnioittavampaa Suomea. Tiedän, että täällä on myös vastustavia ja soraääniä, mutta koko sydämestäni toivon, että me saamme tämän lain käsiteltyä ja voimaan mahdollisimman nopeasti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Garedeu.

19.05 **Kaisa Garedeu ps:** Arvoisa puhemies! Eduskuntaan on saapunut kansalaisaloite, jolla halutaan kriminalisoida eheytyshoidot. Voisiko sanoa: kerrassaan suvaitsevaisuuden irvikuva. Mutta, kuten arvata saattaa, aloitteen takana on lähinnä viheraktiiveja. Aloite perustuu viiteen aivan virheelliseen väittämään.

Ensimmäinen virhe on jo aloitteen otsikossa ja sen perusteluissa. Aloitteen nimeksi on valittu ”Rikkomaton”, sillä aloitteen tekijöiden mukaan ihmisen seksuaalisuutta tai sukupuolta ei voi rikkoa ja siten ei myöskään voisi eheyttää. Tämä väite vähättelee jokaisen seksuaalista väkivaltaa kokeneen henkilön kokemuksia. Mikään ei riko ihmistä yhtä syvästi kuin seksuaalinen, erityisesti lapsuudessa koettu väkivalta. En nyt väitä, että ihan aivan kaikki poikkeavat kokemukset sukupuoli- ja seksuaali-identiteetistä johtuisivat väkivallan kokemuksista, mutta on tieteellinen tosiasia, että lapsuudessa koettu seksuaalinen väkivalta voi vaikuttaa seksuaalisen identiteetin kehitykseen. [Ilmari Nurminen: Ei pidä paikkaansa!] Näin kertoo esimerkiksi Suomen Delfins ry.

Toinen aloitteen ongelma on se, että siinä seksuaalisuutta pidetään muuttumattomana vakiona. Tämä ei edes Setan mukaan pidä paikkaansa. Setankin mukaan seksuaalinen suuntautuminen voi muuttua elämänkaaren aikana. [Ilmari Nurminen: Ei muutu!]

Kolmas väärä oletamus liittyy eheytyshoitojen sisältöön. Sitä ei olla määritelty. Eheytyshoito ei ole väkivaltaa, pakottamista tai joitain kummallisia manaamissessioita. Kyse on vertaistuesta ja sielunhoidosta. Suomessa toimijat ovat saaneet koulutusta, jonka kautta on varmistettu esimerkiksi, että tilanteessa ei pääse esiintymään henkistä väkivaltaa. Minäkäänlaista painostamista tai henkistä tai hengellistä väkivaltaa ei tietenkään tule hyväksyä. Mikäli sitä väkivaltaa esiintyy, on se jo nyky-lainsäädännössä kriminalisoitu.

Aloitteen tekijät näyttävät siis ajattelevan, että täysi-ikäisen ihmisen ei ole mahdollista itse haluta eheytyä. Näkemys on todella suppea, eikä sekään pidä paikkaansa. Kuten ei myöskään se, että tiede olisi osoittanut hoidot yksiselitteisesti haitallisiksi. Esimerkiksi erään vertaisarvioidun seurantatutkimuksen [Ilmari Nurmisen välihuuto] mukaan 69 prosenttia vastaajista oli kokenut jonkinlaista muutosta. Seurannan mukaan hoito ei ollut haitallista ja hyvinvointi lisääntyi seurannan aikana.

Amerikan psykologisen yhdistyksen, APAn, tekemän erittäin laajan, 83 vertaisarvioitua tutkimusta kattaneen meta-analyysin lopputulema oli, että tutkimusten perusteella ei voida päätellä, ovatko viimeaikaiset seksuaalisuuden muutosyritykset haitallisia.

Arvoisa puhemies! Toteutuessaan eheytyshoitojen kieltäminen rajoittaisi uskonnonvapautta ja yksilön valinnanvapautta. Olisi todella huolestuttavaa, mikäli päädyttäisiin luomaan lainsäädäntöä, jonka perusteella esimerkiksi henkilön puolesta rukoileminen olisi-kin yhtäkkiä rikos.

Ihmisille, jotka aivan vapaaehtoisesti itse kokevat kristillisen vakaumuksen perusteella, että he haluavat elää Raamatun mukaista elämää ja saada siihen tukea ja apua, tulee antaa mahdollisuus. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö.

19.10 **Saara Hyrkkö vihr:** Arvoisa puhemies! Sanon heti alkuun: niin sanotut eheytyshoidot ovat väkivaltaa, ja ne tulisi kieltää lailla. Jokainen on ehjänä syntynyt. Eheytyshoidot tähtäävät muuttamaan ihmisen seksuaali- tai sukupuoli-identiteettiä heteroksi tai cis-sukupuoliseksi. Tutkimusten mukaan ehyttäminen ei kuitenkaan toimi. Seksuaali- ja sukupuoli-identiteettiä ei voida muuttaa tämänkaltaisilla toimenpiteillä. Ja miksi pitäisi-kään? Toiminta perustuu ajatukseen, että esimerkiksi homous tai transsukupuolisuus olisi jotakin ei-toivottavaa. Näinhän ei suinkaan ole. Kyse on ihmisyydestä.

Eheytyshoidot ovatkin osa sateenkaari-ihmisten syrjinnän pitkää historiaa. Nämä hoidot ovat ihmisoikeuksien vastaisia, ja niillä on vakavia ja pitkäaikaisia vaikutuksia kohteena olevan mielenterveydelle, potentiaalisesti jopa hengenvaarallisia vaikutuksia. Tästä huolimatta eheytyshoitoja järjestetään Suomessa esimerkiksi erilaisten yhdistysten ja yhteisöjen toimesta.

Paitsi lapset ja nuoret myös täysi-ikäiset voivat joutua muiden painostamina käymään läpi tätä traumatisoivaa puoskarointia. Ainoa vaihtoehto näiden niin sanottujen hoitojen läpikäymiselle voi olla tulla poissuljetuksi omasta perheestään tai yhteisöstään. Tosiasiallinen vapaaehtoisuus on tästä kaukana.

Useat psykologiset ja lääketieteelliset järjestöt sekä Suomessa että maailmalla ovat irtisanoutuneet eheytyshoidoista. Myös Suomen evankelis-luterilainen kirkko on tuominut niitä. Hoidoista ei ole mitään tieteellisesti todistettua hyötyä, sen sijaan huomattavasti haittaa.

Tässäkin salissa on esitetty väitteitä, että kyseessä olisi uskonnonvapauskysymys. Näin ei ole. Kyseessä on ihmisoikeuskysymys. Kyse on siitä, että jokaisella on oikeus olla oma itsensä. Jokaisella on oikeus koskemattomuuteen, siihen, että itsemääräämisoikeus todella toteutuu. Väitteet siitä, että kiellon myötä ei saisi harjoittaa esimerkiksi sielunhoitoa tai ruokailua, eivät ole totta. Siitä ei ole tässä kansalaisaloitteessa kysymys.

Euroopan unioni on kehottanut jäsenvaltioitaan kieltämään eheytyshoidot. EU-maista Malta, Ranska, Saksa ja Espanja ovat sen tehneet. Nyt on meidän vuoromme. Emme saa antaa tämän väkivallan jatkua.

Haluan vielä, arvoisa puhemies, kiittää lämpimästi kansalaisaloitteen tekijöitä ja tukijoita sitkeästä työstä. Todella hienoa, että saimme aloitteen heti tämän uuden eduskuntakauden alussa taloon sisään. Sydämeni pohjasta toivon, että kansalaisaloite etenee. Luotan siihen, että lakivaliokunta löytää asianmukaiset keinot toteuttaa tämän kansalaisaloitteen hengen ja tahtotilan mukaisen tavan säätää Suomen laissa tämän vakavan henkisen väkivallan muodon kieltämisestä. Toivon ja luotan myös, että valiokunta todella paneutuu kysymykseen ja eheytyshoitojen kohteeksi — tai pitäisikö sanoa uhriksi — joutuneiden ihmisten kokemuksiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto.

19.13 **Laura Meriluoto vas:** Arvoisa puhemies! Ensiksi haluan kiittää tämän kansalaisaloitteen tekijöitä. Näen hyvin tärkeänä kansalaisaloitteen tavoitteet niin kutsuttujen eheytyshoitojen kieltämisestä. On tosiaan niin kuin kansalaisaloitteessa todetaan, että seksuaalisuutta tai sukupuolta ei voi rikkoa. Ei siis tarvita eheytyshoitoja, koska ei ole mitään ehytettävää tai korjattavaa.

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

Eheytushoidot ovat pitkän ja synkän historian jäänteitä. Joukossamme on edelleen esimerkiksi paljon niitä ihmisiä, jotka ovat joutuneet kasvamaan aikuisiksi Suomessa, missä oma seksuaalisuus on kriminalisoitu. Jokainen voi miettiä, miten tällainen kasvuihmapiiri herkässä nuoruusiässä vaikuttaa elämään. Siitä on kuitenkin vasta vähän päälle 50 vuotta, kun homoseksuaalisten tekojen kriminalisointi poistettiin rikoslaista Suomessa.

Valitettavasti tämä kaikki ei ole historiaa, mistä eheytushoidot ovat konkreettinen esimerkki. Edelleen sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt kohtaavat syrjintää ja myös suoranaista väkivaltaa. On huolestuttavaa, että sateenkaarinuorilla väkivallan kokemukset ovat kouluterveyskyselyn mukaan yleisiä ja esimerkiksi masennusoireet huomattavasti yleisempiä kuin muilla nuorilla. Näiden suurien epäkohtien parantamiseksi meillä on tässä salissa suuri vastuu ja valta.

Arvoisa puhemies! Suomen pitää olla hyvä maa kaikille, myös vähemmistöille. Eheytushoidot ovat väkivaltaa. Eheytushoittojen kieltäminen lailla antaa selkeän viestin siitä, että ihmisillä on oikeus olla suojassa häirinnältä ja väkivallalta. Eheytushoidot ovat todiste siitä, että vuonna 2023 meidän pitää edelleen alleviivata sitä, että sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt eivät ole rikki. Tämä viesti on tärkeä kaiken ikäisille, mutta erityisesti se on tärkeä lapsille ja nuorille. Lasten ja nuorten on kuultava meiltä aikuisilta, että ihmisellä on vapaus määritellä ja ilmaista seksuaali- ja sukupuoli-identiteettiään. Jokaisella on itsemääräämisoikeus, mitä eheytushoidot räikeästi rikkovat.

Jotta lapset ja nuoret voivat kasvaa eheiksi, niin sanotut eheytushoidot pitää siis kieltää. Jotta lapset ja nuoret voivat kasvaa eheiksi, he tarvitsevat sukupuoli- ja seksuaali-identiteettin moninaisuuden hyväksyvän yhteiskunnan, eivät niitä tuomitsevan. Vasemmistoliiton kanta tässä on selvä: tämä niin kutsuttu eheyttäminen, mitä nämä eheytushoidot edustavat, sekä sen mainonta tulee kieltää lailla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Virta.

19.17 **Sofia Virta vihr:** Arvoisa puhemies! Aloitamme tänään Rikkomaton-kansalaisaloitteen käsittelyn, jonka pitäisi olla hyvin selkeä. Suomessa minkäänlaista väkivaltaa ei hyväksytä, Suomessa jokainen saa elää omana itsenään, Suomessa eheytushoidot kielletään. Kuitenkin viime kauden kokemuksesta tiedän, ettei asia ole tässä talossa jokaiselle yhtä selkeä. Olemme tänäänkin jo tässä salissa kuulleet muun muassa puheenvuoron, jossa kannettiin huolta sielunhoitajien huolesta sen sijaan, että kannettaisiin huolta heistä, joita näillä eheytushoidoilla pyritään rikkomään. Olemme kuulleet täällä hoitoalataustaisen edustajan puheenvuoron, jossa aloitetta kuvattiin muun muassa suvaitsevaisuuden irvikuvaksi ja jossa erittäin törkeällä tavalla linkitettiin homoseksuaalisuus esimerkiksi lapsuudenaikaisen seksuaalisen hyväksikäytön kokemuksiin. Olen todella pahoillani jokaisen puolesta, joita nämä puheenvuorot satuttivat.

Nämä puheenvuorot eivät kyllä yllätä — sen verran on kokemusta viime kaudelta siitä, kuinka vastaavaa aloitetta käsiteltiin tässä talossa. Silloin kävimme lukuisia keskusteluita ja löytyi sitä tahtoakin eheytushoittojen kriminalisoimiseksi, mutta ei tarpeeksi. Toivon todella, että tällä kertaa tässä uudessa eduskunnassa sitä ihmisoikeusmyönteistä tahtoa kieltää kaikki väkivalta löytyy riittävästi.

Haluan kiittää kaikkia tämän Rikkomaton-kansalaisaloitteen tekijöitä, sitä edistäneitä ja sen allekirjoittaneita: kiitos, että te seisotte ihmisoikeuksien puolella väkivaltaa vastaan. Tämän kansalaisaloitteen on allekirjoittanut 50 000 suomalaista. Se on vahva viesti. Aloit-

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

teen tekijät ja kansalaiset ovat nyt tehneet osuutensa, ja nyt on meidän vuoromme täällä eduskunnassa varmistaa, että tässä maassa jokainen saisi elää turvassa omana itsenään vail-la minkäänmuotoista väkivaltaa ja painostusta. Eheytyshoidot kieltämällä voimme myös osoittaa hoitojen kohteeksi joutuneille, että tunnustamme heidän kokemansa kärsimyksen sekä sen, että heitä kohtaan on tehty vääryyttä. Päätös päätökseltä Suomessa tulee pyrkiä varmistamaan, ettei yksikään lapsi, yksikään nuori tai yksikään aikuinen joudu minkäänlaisen väkivallan, kaltoinkohtelun tai painostuksen uhriksi. Sen ei pitäisi olla epäselvää. Näin ollen tulisi olla selvää, että eheytyshoidot halutaan kieltää ja kriminalisoida, tekijät saada vastuuseen, uhreille riittävä tuki ja yhteiskunnallisesti alleviivattua, että ihmisoi-keuksista ei tingitä.

Arvoisa puhemies! Ajatus eheytyshoidoissa on jo aivan vinoutunut lähtökohtaisesti, niillä kun pyritään muuttamaan ihmisen seksuaalista suuntautumista tai sukupuoli-identi-teettiä. Ne ovat siis niin kutsuttuja hoitoja ja terapioida, jotka pohjaavat jo vääristyneeseen ajatukseen siitä, että heteroseksuaalisuudesta eroava seksuaalinen suuntautuminen tai syn-tylässä määritellystä sukupuolesta eroava sukupuoli-identiteetti olisivat jollakin tavalla parannettavia ja korjattavia tai ehyttämistä vaativia ominaisuuksia. Nämä hoidoiksi kut-sutut toimenpiteet pitävät sisällään erimuotoista henkistä väkivaltaa, mutta tiedetään, että niiden osana voi olla myös fyysistä väkivaltaa. Esimerkkinä mainittakoon aversiohoito, jolla pyritään yhdistämään kivun tunne seksuaalisuuteen tai sukupuoli-identiteettiin liitty-viin ajatuksiin.

On aivan selvää, että ei identiteettiä pidä eikä voi muuttaa. Sen sijaan kyse on vain hen-kisestä ja/tai fyysisestä väkivallasta, mitä ei pitäisi missään muodossa sallia. Ei ole tarkkaa tietoa siitä, kuinka moneen henkilöön Suomessa on kohdistettu tai kohdistetaan eheytyshoitoja, mutta uusia tapauksia tulee tietoon vuosittain. Asiantuntijoiden mukaan usein taustalla on jokin suljettu uskonnollinen yhteisö, kuten erilaiset herätyksiin. On selvää, että suuri osa eheytyshoidoista jää piilorikollisuudeksi, mutta näyttöä on myös siitä, ettei eheytystoiminta suinkaan rajoitu vain niin kutsutuiksi eheytyshoitoiksi vaan terapeutit saat-tavat tarjota eheytysterapiaa tiskien alta. Erityisen järkyttävää on, että hoitoja pyritään koh-distamaan nimenomaan lapsiin ja nuoriin vääristyneesti ajatellen, että seksuaalisuutta tai sukupuoli-identiteettiä kyettäisiin ehyttämään sitä vahvemmin, mitä nuorempina hoidot aloitetaan.

Väkivallaton lapsuus kuuluu jokaiselle, ja meidän tässä täällä salissa pitäisi tehdä kaik-emme, ettei yksikään nuori tai lapsi joudu eheytyshoitojen uhriksi — lapsen kehityksen kannalta kun olisi oleellista, että hän voisi aina kokea tulevaisuutensa hyväksytyksi ja arvoste-tuksi omana itsenään.

Vaikka ihminen itse toivoisi eheytyshoitoja, kuten täällä olemme muutamassa puheen-vuorossa tänään kuulleet, ei niiden antaminen ole oikein tai eettistä, sillä niistä on näyttöä, että ne eivät toimi, vaan ne itse asiassa ovat vahingollisia. Terveystieteiden ammattilai-sella tai uskonnollisella ammattilaisella on ammattieettinen vastuu, eikä minkäänlaiseen ammattietikkaan voi sisältyä hoidon antaminen, jonka vaikutusten tiedetään olevan vahin-gollisia.

Arvoisa puhemies! Pitäisi siis olla selvää, että eheytyshoito on rikos. Teoriassahan näin onkin, sillä kyseessä on pahoinpitely, ja pahoinpitely on Suomessa rikosasia. Käytännön sovellus ei kuitenkaan vastaa edellistä ajatusta, mistä kertoo esimerkiksi se, ettei Suomes-sa ole annettu yhtäkään ehyttämistuomiota. Sen vuoksi tarvitaan erillislaki tai rikoslakiin muutos niin, että yhdeksi pahoinpitelyn muodoksi kirjataan ehyttämishoidot. Rikokseksi

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

säättäminen antaisi myös selkeän signaalin siitä, että eheytyshoidot eivät ole yhteiskunnallisesti hyväksyttäviä, sekä sulkisi eheytyshoitoja tarjoavat toimijat yhteiskunnan eri palveluiden ja etujen ulkopuolelle. Jatkossa esimerkiksi eheytyshoitoa tarjoava yhdistys voisi olla mahdollista julistaa lakkautettavaksi.

Eheytyshoidot kieltämällä ja kriminalisoimalla Suomi noudattaisi kansainvälistä linjaa, sillä EU-maista muun muassa Malta on jo vuonna 2016 kieltänyt eheytyshoidot lailla ja Euroopan unionin parlamentti on kehottanut jäsenvaltioitaan kieltämään eheytyshoidot. Lisäksi tällä hetkellä eheytyshoidot kriminalisoivia lainsäädäntöhankkeita on muun muassa Saksassa, Kanadassa ja osassa Yhdysvaltojen osavaltioita.

Ei siis pitäisi olla mitään epäselvää, miten asiassa tulee edetä. Eheytyshoidot tulee kieltää ja kriminalisoida ja tietoa sekä koulutusta lisätä esimerkiksi sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaisille, poliiseille sekä esimerkiksi lasten kanssa työskenteleville, jotta eheytyshoitosten uhreiksi joutuvat tunnistetaan ja heitä kyetään auttamaan sekä tekijät saattamaan vastuuseen.

Haluan kiittää vielä kerran aloitteen tehneitä ja allekirjoittaneita ja vetoan, että eduskunta seisoo ihmisoikeuksien puolella kaikkea väkivaltaa vastaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tanus, poissa. — Edustaja Diarra, olkaa hyvä.

19.23 **Fatim Diarra vihr:** Kiitos paljon, arvoisa rouva puhemies! Arvoiset edustajat! Olin mukana tekemässä sitä edellistä kansalaisaloitetta, ja valitettavasti se ei mennyt maaliin, ja sen takia olen jotenkin erityisen onnellinen siitä, että uusi kansalaisaloite on tehty. Suuret kiitokset tämän aloitteen tekijöille, ja valtavan suuret kiitokset myös kaikille niille, jotka tämän aloitteen allekirjoittivat.

Ajattelen, että tämän kansalaisaloitteen ydin on valtavan yksinkertainen: tässä on kysymys siitä, että jokainen ihminen on hyvä sellaisena kuin hän itse on. Tämän kansalaisaloitteen tarkoituksena on kieltää sellaiset hoidot, jotka tähtäävät seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen muuttamiseen tai korjaamiseen, ja tässä on tämän kaiken juju: Ei ihmistä tarvitse muuttaa tai korjata. Ei homoutta voi korjata. Ei transsukupuolisuutta voi mitenkään loihkia miksikään muuksi kuin mitä se on.

Me tiedetään, että eheytyshoidot pohjaavat sellaiseen vääristyneeseen ajatukseen, jonka mukaan heteroseksuaalisuus on oikein ja kaikki muu on jotenkin virheellistä, kaikki muu on jotenkin likaista ja se muu pitää joksikin muuksi muuttaa. Ajattelen, että tällainen ajatusmaailma on hirvittävän vaarallinen ja hajottaa meidän yhteiskuntaa ja hajottaa ihmisiä. Myös tieteellisen tutkimuksen perusteella me tiedetään, että seksuaali- tai sukupuoli-identiteettiä ei voi muuttaa eheytyshoitosten kaltaisilla toimenpiteillä. Oikeastaan voi sanoa, että kysymys on mielen manipulaatiosta, jolla yritetään huijata ja valehdella ihmiselle, että se, mitä sinä olet, ei kelpaa ja ei ole kunnollista. Sen sijaan meillä on tutkimusnäyttöä siitä, että eheytyshoidot rikkovat ihmisen mieltä. Ne hajottavat, ne repivät, ja ne murskaavat, ja pahimmillaan ne johtavat siihen, että ihminen ei koe enää itseään kelvolliseksi ja pahimmillaan saattaa päättää oman elämänsä. Siitä minusta tässä lopulta on kysymys.

Monet lääketieteelliset organisaatiot ja liitot ovat todenneet, että tällaisia hoitoja ei pitäisi sallia olevan. Sellaisia ovat Suomen Psykiatriyhdistys, Suomen Psykologiliitto, American Psychological Association, American Medical Association ja monet muut. Samaan aikaan myös moni Suomen evankelis-luterilaisen kirkon piispoista on sanonut tukevansa

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

tätä aloitetta. Kysymys on siis siitä, että niin kristillinen yhteisö kuin myös lääketieteellinen yhteisö ovat tämän aloitteen puolella. Se, että jotkut pienet ryhmät haluavat pakottaa muut elämään niin kuin ne itse ajattelevat, ei ole oikein. Ajattelen, että se, että myös moni kirkon piispoista on lähtenyt tähän mukaan, on aitoa rakkaudentyötä ja aitoa lähimmäisenrakkautta.

Kuten moni muu täällä sanoi, monessa länsimaassa on jo käynnissä prosessi, jossa pyritään kriminalisoimaan näitä hoitoja, ja toivon, että Suomi lähtee tähän samaan mukaan.

Haluan vielä tähän aivan loppuun sanoa, että te, jotka kuuntelette tai katsotte tätä keskustelua, uskokaa — uskon, että suurin osa täällä salissa, tai missä ikinä muualla ovatkaan, ymmärtää, että te, juuri sellaisina kuin olette, olette täydellisiä, teitä ei voi korjata ja te riittäte juuri sellaisina kuin olette. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, poissa. — Edustaja Laiho.

19.26 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Käsittelemme täällä kansalaisaloitetta ”Rikkomaton”, kiitoksia kaikille kansalaisaloitteen allekirjoittajille. Eli tämä aloite koskee ehytysthoidon kieltämistä. Viime kaudella samansisältöinen kansalaisaloite oli käsittelyssä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, ja kuten täällä on nostettu esille, se tuli aika loppuvaiheessa viime vaalikautta ja sen käsittely jäi kesken, ja nyt päästään kauden alkuvaiheessa tätä käsittelemään.

Ehytysterapioilla tarkoitetaan seksuaalisen suuntautumisen tai sukupuoli-identiteetin muuttamiseen tähtääviä hoitotoimenpiteitä, ja on katsottu, että ne pohjaavat vanhentuneeseen ajatukseen, jonka mukaan heteroseksuaalisuudesta eroava seksuaalinen suuntautuminen tai cis-sukupuolesta eroava sukupuoli-identiteetti olisi jollakin tapaa muutettavissa tai parannettavissa. Aiemmin näin on otaksuttukin, mutta sairausluokituksista nämä poistui-
vat vuonna 73 ja 92, ja transsukupuolisuus myöskin poistuu mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriön pääluokasta, kun ICD-11 tulee käyttöön.

Tieteellinen tutkimus on osoittanut, ettei seksuaalinen suuntautuminen ole muokattavissa terapeuttisin interventioin. Sen sijaan lisääntyvää tutkimusnäyttöä on siitä, että ehytysterapioille altistuminen on ihmisen mielenterveydelle haitallista ja kärsimystä aiheuttavaa. Useimmat johtavat lääketieteelliset ja psykiatriset organisaatiot kansainvälisestikin ovat selkeästi irtisanoutuneet ehytysterapioista, ja myös EU:n parlamentti on kehottanut jäsenvaltioita kieltämään ehytysterapiat, mutta toistaiseksi ainoastaan Saksa ja Malta ovat toimineet sen mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Ehyttämishoitoja on Suomessakin, mutta on vaikea arvioida, mikä verran niitä on ja missä näitä hoitoja annetaan. Silloin kun valiokunnassa oli kuulemisia, silloinkin oli vaikea saada käsitystä, missä määrin niitä Suomessa on, mutta jonkinlainen ongelma se vaikuttaa kuitenkin olevan, kun tämäkin kansalaisaloite on kerännyt kuitenkin nopeassa ajassa tämän 50 000 allekirjoittajaa.

Tieteellisen näytön tulee ohjata ihmisten hoitoa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin liittyvissä kysymyksissä samalla tavoin kuin lääketieteessä yleensäkin. Sen takia onkin tärkeää, että terveyspalvelujen tuottajien tietoa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöistä lisätään, jotta jokainen terveyspalveluita tarvitseva voi luottaa turvalliseen ja kunnioittavaan kohteluun terveyspalveluissa.

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

Kuten täällä on noussut esille, eheytyshoidot ja -terapiat voivat vahingoittaa vakavastikin ihmisten hyvinvointia ja terveyttä, ja tällöin on arvioitava myöskin rajoittamisen perusteet. Eheytyshoitojen riskinä on se, että identiteettiään pohtivat jäävät ilman asianmukaista ihmisoikeuksiin, nykyaikaiseen tutkimukseen ja ammattiosaamiseen perustuvaa tietoa ja tukea.

Sinällänsä oman identiteetin etsimiseen ja psyykkiseen tukeen hoitoa ja tukea on tietenkin saatavissa, ja se kuuluu ihan normaaliin hoitoon ja lääketieteeseen. Eli en näe näitä mitenkään vastakkaisina, tai se, että normaalia tukea ja terapiaa olisi saatavissa, ei tarkoita, että se olisi kiellettyä, mutta nimenomaan sen, että halutaan lähteä muuttamaan ihmisen seksuaalista identiteettiä, näen haitallisena, ja sen takia tämä kansalaisaloite on tervetullut. On hyvä, että sitä nyt arvioidaan myös lakivaliokunnassa, jossa on myöskin mahdollisuudet sitten arvioida näitä juridisia perusteita.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen.

19.32 **Ville Väyrynen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Henkilökohtainen mielipiteeni on, että eheytyshoidot tulisi kieltää hyödyttöminä ja useimmiten haitallisina. Perustelut ovat aika lailla yksinkertaiset: niistä puuttuu sekä ehyttävä että hoitava komponentti. Sinänsä hyvä, koska kummallekaan ei ole tarvetta. Lisäksi ajatus eheytyshoidosta loukkaa käsitystäni ihmisarvosta, yksilönvapaudesta sekä usein myös itsemääräämisoikeudesta.

Aloitteessa on kuitenkin yksi kohta, josta olen eri mieltä. Siinä todetaan, että suomalaisessa terveydenhuollossa elää yhä käsitys, jonka mukaan suhtautuminen seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin ja ehyttämiseen olisi jollakin tavalla mielipideasia ja että niin kutsuttu eheytyminen olisi hyväksyttyä, mikäli potilas sitä itse toivoo. Ei suomalainen terveydenhuoltojärjestelmä sentään niin hajalla ole, että käsittelee yksilöitä, joihin eheytyshoidoista puhuttaessa viitataan, potilaina, saati pitäisi eheytyshoitoja mielipideasiana. Yksittäisiä mielipiteitä toki suureen joukkoon mahtuu, mutta terveydenhuoltomme ei systeemin tasolla tunnista eheytyshoitokonseptia missään muodossa. Itselleni on esimerkiksi varsin epäselvää, kuinka laajaa eheytysoiminta eri variaatioineen on.

Arvoisa rouva puhemies! Tuen kansalaisaloitteen perusajatusta eheytyshoitojen kieltämisestä ja tunnen suurta sympatiaa heitä kohtaan, joiden ihmisarvoa eheytyshoidoilla on loukattu — tai siihen mahdollisesti vielä pyritään. Rajanveto kriminalisointiin ei ymmärtääkseni ole yksiselitteistä, ja odotan sen suhteen tulevaa valiokunnan mietintöä. Omaaloitteisesti haetun tuen rajoittamisessa tulee kuitenkin olla pidättyväinen, kumpuaa avun tai neuvon tarve sitten mistä tahansa. Myös tällöin puhutaan yksilönvapaudesta. Kaiken ytimessä tulee olla itsemääräämisoikeus. Tunnen joka tapauksessa pettymyksensekaista yllätystä siitä, että 2020-luvulla edes nousee keskustelua eheytyshoito-otsikon alla. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, poissa. — Edustaja Peltokangas.

19.34 **Mauri Peltokangas ps:** Kiitos, arvoisa puhemies! Otan lyhyesti kantaa aloitteeseen. Itselläni ei sinällään ole mitään sen kiihkeämpiä mielipiteitä muutoin kuin se, että huomioin tässä keskustelussa hyvinkin kiihkeää otetta siihen suuntaan, että olisi kiellettävä kokonaan ja jopa kriminalisoitava. Tässä kohtaa itselleni nousee kysymykseksi: jos täy-

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

sivaltainen, täysi-ikäinen henkilö haluaa esimerkiksi eheytyshoidon kaltaiseen terapiaistuntoon, en näe kyllä sellaista, että olisi järkevää lähteä tässä yhteiskunnassa kieltämään, koska se nyt sitten liippaa jo itsemääräämisoikeuden kohdalla mielestäni väärään suuntaan.

Totean myöskin, että jos tässä yhteiskunnassa saat kerran vuodessa vaihtaa sukupuolesi, niin miksi silloin terve ihminen ei voisi mennä psykiatrille puhumaan kenties sukupuoliseen suuntautumiseen liittyvistä asioista, omasta mielestään kenties ehyttävään suuntaan. Itse en näe tässä... Minun mielestäni jokainen saa tuntea ja jokaisen pitääkin saada tuntea itsensä miksikä haluaa enkä lähtisi korjaamaan kenenkään omaa mielipidettä tai ajatusta itsestään ja seksuaalisuudestaan.

Tämä on semmoinen huomio, jonka haluan kyllä tuoda tässä keskustelussa esiin. Elikkä tämä aloite kieltäisi kokonaan ja kriminalisoisi jonkun normaalin ihmisen halun saada kenties mielelleen jotain keskustelua. En pidä tällaisesta. Muutoin en ota aloitteeseen kantaa.

Tämän tuon huomiona esiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö.

19.36 **Saara Hyrkkö vihr:** Arvoisa puhemies! Täällä on muutamassa puheenvuorossa pohdittu ja kysytty, missä näitä eheytyshoitoja annetaan, ja ajattelin, että siihen vielä omalta osaltani vastaan sen puolesta, mitä minulla on tiedossa: Minun tiedossani on, että aiemmin täälläkin salissa mainittu Elävät Vedet -yhdistys on viimeksi tämän vuoden heinäkuussa järjestänyt leirin ihmisille, joilla on ”hämmennystä seksuaalisuuden saralla”. Iltalehti on myös kesällä uutisoinut aiheesta laajasti, myös muun muassa tällaisista terapeuteista, jotka tarjoavat niin sanottua eheytysterapiaa tiskin alta. Eli minusta on selvää, että ilmiö on olemassa ja tarvitsemme nykyistä vahvempia työkaluja myös lainsäädännöllä siihen puuttua.

On hyvä, että aloite on nyt eduskunnassa, ja lakivaliokunta varmasti tekee huolellista työtä pohtiessaan, mikä on se oikeanlainen lainsäädäntökehikko, jolla tähän haitalliseen ja vakavaan ilmiöön päästään käsiksi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

8. Lakialoite laiksi eläinten hyvinvoinnista annetun lain liitteen 1 muuttamisesta

Lakialoite LA 15/2023 vp Hanna Holopainen vihr ym.

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään maa- ja metsätalouseliokuntaan. — Sitten keskustelua, ja edustaja Holopainen tulee meille esittelemään. Olkaa hyvä.

Keskustelu

19.38 **Hanna Holopainen vihr** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on yksi Euroopan harvoja maita, missä turkistarhaus on yhä sallittua. Turkistarhaus ei ole millään

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

mittapuulla eettistä, kestävää eikä taloudellisesti kannattavaa. Nyt on siis korkea aika lopettaa turkistarhaus myös Suomessa.

Olen jättänyt lakialoitteen turkistarhauksen lopettamisesta. Voimassa olevan eläinten hyvinvointilain tavoitteena on suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla niiden hyvinvoinnille aiheutuvalta haitalta. Tämä lain tavoitteena on edistää eläinten hyvinvointia ja hyvää kohtelua. Nykyisen kaltainen turkistarhaus on näiden tavoitteiden kanssa räikeässä ristiriidassa. Turkistarhauksen eettiset ongelmat ovat olleet meillä jo pitkään tiedossa. Kaikille eläimille oleellista on esimerkiksi oikeus lajityypillisen käyttäytymisen toteuttamiseen, kuten liikkumiseen, sosiaalisuuteen ja poikasten hoitamiseen. On itsestään selvää, että koko elämänsä verkkopohjaisissa häikeissä eläville turkiseläimille lajityypillinen käyttäytyminen ei ole mahdollista.

Eläimen arvo liitetään usein siitä saatavaan hyötyyn. Lehmä on arvokas maidon tai lihan vuoksi, kettu turkin takia ja kani sillä tehtävän tutkimuksen vuoksi. Eläimen arvo ei kuitenkaan saisi olla riippuvainen siitä saatavasta hyödystä, vaan jokaisen eläin yksilön arvo tulisi tunnustaa ilman hyötynäkökulmaa. Tutkimusten mukaan kaikilla nisäkkäillä on tietoisuus. Uusien tutkimusmenetelmien avulla on pystytty osoittamaan, että eläinten tunnemaailma on rikkaampi kuin olemme aiemmin ajatelleet. Monilla eläimillä on käsitys sekä itsestään että omasta toiminnastaan suhteessa muihin. Nisäkkäiden on todennettu tuntevan perustunteita, kuten iloa, surua, pelkoa ja kiintymystä. Tämän tiedon valossa turkistarhaus on puhdasta eläinrääkkäystä. Sivistyneenä yhteiskuntana meidän pitäisi tunnustaa tämä epäkohta ja muuttaa lakia niin, että turkistarhaus jää meilläkin historiaan.

Arvoisa puhemies! Viime kesänä tuli selväksi, että turkistarhaukseen liittyy myös vakavia kansanterveydellisiä riskejä, kun lintuinfluenssa pääsi leviämään turkistarhoille. Yli 100 000 turkiseläintä on jo lopetettu lintuinfluenssan leviämisen estämiseksi suomalaisilla turkistarhoilla. Pandemiat kehittyvät helposti turkistarhoissa, joissa eläimet ovat ahtaissa elinoloissa ja virukset siirtyvät helposti nisäkkäistä toiseen. Koronapandemian aikana koronavirus levisi Tanskassa minkkitarhoille, joilta se siirtyi ihmisiin. Vuonna 2023 lintuinfluenssa on siis siirtynyt Suomessa ensimmäistä kertaa turkiseläimiin. Lintuinfluenssavirukset muuntuvat herkästi, ja niiden kyky aiheuttaa tautia myös ihmisessä kasvaa niin kutsutun nisäkäsadaptaation eli nisäkkäisiin sopeutumisen myötä. Pahimmassa tapauksessa tämä johtaa uuden influenssaviruksen aiheuttaman pandemian syntymiseen. Ruokavirasto on tänä vuonna julkaissut Turkistarhojen zoonoosit — riskiprofiili -nimisen tutkimuksen. Tutkimuksesta käy ilmi, että turkistarhaus luo otolliset olosuhteet taudinaiheuttajien lisääntymiselle, leviämiselle ja useiden taudinaiheuttajien muuntumiselle. Tähän meidän olisi nyt syytä herätä Suomessa.

Lintuinfluenssaepidemian torjuntaan on budjetoitu tälle vuodelle vajaa kymmenen miljoonaa euroa. Suurin osa tästä on turkistarhaajille maksettavia korvauksia. Tässä ei ole mitään järkeä. On todella lyhytnäköistä, että valtio tällä tavoin jatkaa turkistarhauksen tukemista. Suomalaiset turkistarhat ovat pandemiauhka. Tuet pitäisi suunnata turkistarhauksen lopettamiseen ja tukea tarhaajia siirtymään muihin elinkeinoihin. Koronapandemian aikana turkistarhausta tuettiin yli 30 miljoonalla eurolla. Viime viikolla tartuntoja on todettu kymmenellä uudella kettutarhalla. Tartuntoja löytyy myös kokonaan uusilta paikkakunnilta. Kaikkiaan lintuinfluenssaa on nyt löydetty 42 suomalaiselta turkistarhalla. Kaikkien näiden tarhojen eläimet on määrätty lopetettaviksi, mikä tarkoittaa satojatuhansia tapettavia eläimiä.

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

Kaikkien eettisten ongelmien lisäksi turkisalalan merkitys Suomen kansantaloudelle on pieni. Sen osuus kansantaloudesta ja viennistä on pienentynyt vuosi vuodelta. Turkistarhojen nettoviennin arvo oli vuonna 2022 vain 0,04 prosenttia Suomen tavaraviennin kokonaistuloista. Turkistarhaus on ollut viime vuosina yksi huonoiten kannattavista toimialoista, ja yli 60 prosenttia alan yrityksistä teki viime vuonna tappiota.

Suomen turkistarhoilla kasvatetaan vuosittain noin 1,3 miljoonaa eläintä. Viidessä vuodessa eläinten määrä on laskenut yli 60 prosenttia. Suomessa on tällä hetkellä noin 400 turkistarhaa. Olisi myös tarhaajien etu, että turkistarhaus ajettaisiin alas hallitusti. Turkistarhaus on ollut pääasiallinen elannon lähde noin 200 yrittäjälle viime vuoden tilastojen mukaan.

Tässä lakialoitteessa esitetään siirtymäjaksi turkistarhauksen lopettamiseksi kolmea vuotta, ja turkistarhauksen lopettamiseksi tulisi perustaa monialainen työryhmä arvioimaan tarhaajien tarvitsemia tukitoimia. Tämä työryhmä voisi teettää tarkemmat selvitykset turkistarhojen tämän hetken ikäjakaumasta, pää- ja sivutoimisuuden asteesta, toiminnan kannattavuudesta sekä kiinteiden rakenteiden nykykäyttöarvosta. Turkistarhaajia tulee auttaa siirtymään muihin elinkeinoihin tai eläköitymään. Näillä toimilla varmistetaan, että kukaan ei menetä elantoaan valmistautumatta.

Arvoisa puhemies! Enemmistö suomalaisista vastustaa turkistarhausta nykymuodossa. Suomi on Euroopan harvoja maita, joissa turkistarhaus on yhä sallittua. Melkein kaikki Euroopan maat ovat kieltäneet turkistarhauksen kokonaan tai ainakin osittain. Kansanliike turkistarhauksen lopettamiseksi on myös Suomessa vahva. Kansalaisaloite turkistarhauksen lopettamiseksi keräsi vaadittavat 50 000 allekirjoitusta vain yhden päivän aikana. Tämä kertoo suomalaisten vankasta halusta lopettaa turkistarhaus. Nyt on aika auttaa turkistarhoja siirtymään muihin elinkeinoihin tai eläköitymään niin, että kukaan ei putoa tyhjän päälle. Samalla otamme askeleen kohti eläinten parempaa kohtelua ja minimoimme myös riskejä uuden pandemian syntymiselle.

Arvoisa puhemies! Haluan kiittää kollegoja, jotka ovat tämän aloitteen allekirjoittaneet, tuesta tälle tärkeälle asialle. Toivon, että tästä kysymyksestä ei tule hallitus—oppositioasetelmaa vaan löydämme yhteisen sävelen yhteisen asian ympärille. Toivon, että myös täällä eduskunnassa näkyy tahtotila turkistarhauksen kieltämiseksi Suomessa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto poissa, edustaja Kokko poissa. — Edustaja Norrback.

19.45 **Anders Norrback r:** Tack, ärade talman! Det är flera gånger vi har diskuterat den här frågan, hur vi ska se på pälsnäringens framtid. Jag tycker också vi behöver lägga in det i ett vidare perspektiv. Vi har näringsfrihet, vi har som statsmakt enligt mig skyldighet att se till att de som idkar en näring ska känna sig trygga, att verksamhetsförutsättningarna inte förändras och att statsmakten inte drar undan mattan för en verksamhet som man sköter inom lagens gränser. Det här är någonting som vi aldrig får glömma bort. Vi vet att den här diskussionen kring djurens välmående inte bara gäller pälsdjur. Vi vet att det också internationellt sett finns rörelser som vill att vi ska avsluta många andra näringar som gäller djurhushållning, framför allt inom fjäderfäproduktionen och så vidare.

Det här kräver en grundlig diskussion: Hur ska vi ha det, hur ska vi se på vårt samhälle? För mig är det klart att Finland ska vara ett land där vi stöder näringar och försöker utveckla dem i den takt som verksamheten och omgivningen förändras. Vi ska inte avveckla sa-

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

ker utan vi ska i stället utveckla dem. Jag tror vi behöver det om vi ska ha råd med våra välfärdstjänster, om vi ska ha råd med det som vårt samhälle behöver. Den här dimensionen får vi inte glömma bort när vi diskuterar den här saken, hur framtiden generellt sett ser ut, och det här är någonting som glöms bort i den här diskussionen.

Sedan vill jag påpeka, när det gäller sjukdomsläget, att under koronapandemin var den finska pälsnäringen tillsammans med Helsingfors universitet snabba att utveckla ett vaccin som visade sig vara väldigt funktionellt. Jag är också helt övertygad om att man kan lösa den här situationen när det gäller fågelinfluensan, som utan tvivel är utmanande, men det kräver förstås tid.

Arvoisa puhemies! Turkisalahana on globaalinen ala, ja markkinat määrittävät, miten ala menestyy. Meidän turkistuotannolla on hyvä laatujärjestelmä, voidaan vaikka väittää, että se on maailman parhaimpia järjestelmiä. Turkisteollisuuden lopettaminen Suomesta ei poista markkinoita, vaan tuotanto siirtyy muualle. Sitten voidaan miettiä, miten siellä tuotetaan ja millä ehdoilla ja millä vaaroilla. Haluan, että me yhdessä mietimme, miten voimme tehdä turkisalasta suotuisampaa sekä tuottajillemme että turkiseläimillemme. Tässä keskustelussa on tietysti helppo löytää kauhukuvia, mutta on myös rehellisesti katsottava kokonaisuutta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö.

19.48 **Saara Hyrkkö vihr:** Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan arvot punnitaan siinä, miten se kohtelee heikoimpia ja puolustuskyvyttömiä. Ketut ja minkit ovat villieläimiä, jotka eivät kuulu häkkeihin. Turkistarhaus on jätettävä historiaan Suomessakin. Kyseessä on yksi eläintuotannon julmimpia muotoja ja myös auringonlaskun ala. On korkea aika kuunnella suomalaisten ylivoimaisen suurta enemmistöä ja lopettaa turkistarhaus. Olisi myös tarhaajille reiluinta tehdä nuo tarvittavat ja vääjäämättä edessä olevat päätökset viivyttämättä. Turkistarhauksen kieltäminen voisi tosiaan astua voimaan siirtymäajalla, mutta tarhaajille tulisi ja kannattaisi tarjota porkkana mahdollisimman nopean luopumisen tueksi.

Arvoisa puhemies! Turkisalan merkitys Suomen taloudelle ei ole suuri, vaikka sitä monesti onkin liioiteltu. Monet muotitalot ovat jo lopettaneet turkisten käytön eettisistä syistä. Kyseessä on taantuva ala, mutta se ei tarkoita, etteikö yksittäisen turkistarhaajan näkökulmasta muutos olisi dramaattinen. Muutos ei saisi johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin. Tarhaajia on tuettava siirtymään uusiin elinkeinoihin tai eläköitymään.

Turkistarhaus on lopetettu jo isossa osassa Euroopan maita. EU:ssa on myös vireillä kansalaisaloite turkistarhauksen kieltämiseksi koko EU-alueella, ja enemmistö EU-maista kannattaa tätä kieltä. Suomi on siis jäämässä peränpitäjäksi, vaikka suomalaisten ylivoimainen enemmistö on jo hyvän tovin kannattanut turkistarhauksen lopettamista.

Arvoisa puhemies! Lintuinfluenssa siirtyi tosiaan tänä vuonna Suomessa ensimmäistä kertaa turkiseläimiin. Se oli mielestäni viimeinen niitti. Turkistarhoilla kasvaa riski myös ihmisiin tarttuvasta lintuinfluenssasta, sillä tarhoilla taudit kehittyvät ja sopeutuvat nisäkkäisiin. Tarhat tarjoavat otolliset olosuhteet tautien leviämiseksi ja pandemioiden kehittymiseksi. Riski kasvaa jälleen keväällä muuttolintujen palatessa, ja siksi mielestäni olisi vastuullista toimia tässä ripeästi. Turkistarhauksen hallittu alasajo on siis tarpeen niin eläinten hyvinvoinnin, kansanterveyden kuin kansantaloudenkin perusteella. Suomesta alkunsa saanut pandemia olisi Suomen taloudelle erittäin kohtalokas.

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

Vihreät esittivät tällä viikolla, että hallitus valmistelisi viipymättä eduskunnalle esityksen turkistarhauksen hallitusta alasajosta ja turkistarhaajille suunnatusta luopumistuesta. Vielä keskiviikkona se ei saanut eduskunnan enemmistön tukea, mutta sydämeni pohjasta toivon, että asia etenee vielä tämän vaalikauden aikana esimerkiksi tämän lakialoitteen pohjalta.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä näihin vasta-argumentteihin: Usein kuulee vedottavan elinkeinovapauteen, että turkistarhausta ei voida kieltää, koska se on sallittua. Tämänhän tekisi tavallaan eduskunnan työstä täysin tarpeetonta, jos ajattelisimme, että lakeja ei voisi muuttaa. Mutta tämä argumentti elinkeinovapaudesta ei oikein muutenkaan kestä merivettä. Emmehän me mitä tahansa, kenties historiassa joskus hyväksytyäkin, toimintaa tänä päivänä salli. Kun tietoisuus esimerkiksi eläinten hyvinvoinnista lisääntyy, on minusta sivistysvaltion velvollisuus punnita lainsäädäntöä myös uuden tiedon valossa. Nyt ei toki ole kyse mistään uudesta tiedosta. Meillä on ollut tieto turkiseläinten hyvinvoinnista, lajityypillisestä käyttäytymisestä ja turkistarhojen heikoista oloista jo pitkään, ja toivon, että aika olisi vihdoinkin kypsä muutokselle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki.

19.52 Anne Rintamäki ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä olevan aloitteen tavoitteena on lopettaa turkistarhaus Suomessa — siis lopettaa se laillinen elinkeino, josta äskettäin juuri kuulimme. Olen itse kotoisin Pohjanmaalta, jossa turkiselinkeinolla on pitkät perinteet tärkeänä maaseudun elinkeinona, joka on lisäksi merkittävä alueellinen työllistäjä. Turkistarhaus on ammatti, joka kulkee usein suvussa sukupolvelta toiselle. Turkiseläinten jalostustyö on vuosia tai jopa vuosikymmeniä kestänyttä pitkäkestoista työtä. En siis löydä mitään lopetusta puoltavia seikkoja.

Onneksi Suomessa on nyt hallitus, joka ei tällaista älyttömyyttä ohjelmassaan edistä. Hallitusohjelma päinvastoin toteaa ymmärtävänsä turkisalan tärkeyden ja erityishaasteet.

Tästä aloitteesta käy ilmi, etteivät tämän aloitteen tekijät näytä alkuunkaan tunnistavan turkisalan tärkeyttä. Aloitteessa vedotaan turkisalan kannattamattomuuden ohella myös mahdolliseen uuteen pandemiaan, joka voisi aiheutua viruksesta, joka on siirtynyt linnuista ulosteen kautta turkiseläimiin. Tämä lintuinfluenssan käyttäminen oman asiansa eteenpäinviemiseksi, eli tässä tapauksessa turkiselinkeinon kuoppaamiseksi maastamme, ei sinällään yllätä. Vihreä agenda ei yleensääkään piittaa, kuinka yksilön käy utopian edessä.

Arvoisa rouva puhemies! On ihan selvää, että turkistarhojen varjotalot tulisi verkoilla suojata haittalintujen vierailuilta. Tämä on tietysti tarhaajalle kustannuskysymys, mutta se on järkevämpää kuin antaa lintujen vapaasti levittää tautia tarhoille. Usein kuulee puhuttavan, että turkistarhoissa eläimillä olisi aivan järkyttävät olosuhteet. Tosiasia kuitenkin on, että hyvinvoiva eläin on nimenomaan tarhaajan etu, sillä huonovointinen eläin ei myöskään tuota hyvää turkista.

Jos olette joskus nähneet vaikkapa kettuja luonnossa, niiden turkit saattavat olla kapisia, ja luonnossa elävä elukka näyttää joskus kovin kurjalta. Sen sijaan tarhoissa elävät ovat pulskia ja hyväturkkisia eläimiä. Eläimet ovat syntyneet tarhoilla eivätkä tiedä luonnossa elämisestä mitään. Kannattaa tutustua alaan tarkemmin, niin ei tarvitse luulla.

Meillä Suomessa turkistarhausta valvotaan hyvien kriteerien mukaisesti. Jokaisesta ammattikunnasta löytyy ammatinharjoittajia, joilta uupumus tai masennus on vienyt kyvyn hoitaa ammattiaan kunnialla. Näistä tapauksista löytyy esimerkkejä vuosien varrelta, mut-

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

ta niihin puututaan ja on puututtu eri viranomaisten yhteistyöllä. Koko elinkeinoa ei pidä ajaa alas muutaman poikkeuksen vuoksi.

En kannata käsiteltävänä olevaa lakialoitetta, ellei ole tullut jo selväksi. — Kiitos. [Mauri Peltokangas: Erinomainen puheenvuoro!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Virta.

19.56 **Sofia Virta vihr:** Arvoisa puhemies! Turkistarhaus on eläinräkkäystä. Emme koskaan hyväksyisi samaa toimintaa tehtäväksi esimerkiksi koirille. Turkiseläimetkin ovat tuntevia olentoja, joita ei ole tarkoitettu pieneen häkkiin elämään vain siksi, että niiden päällä oleva turkki siirretään ihmisten asusteisiin. Tiedän, että tämän ääneen sanominen suututtaa osaa suomalaisista. Ymmärrän, että se saattaa tuntua erityisen pahalta heistä, jotka toimivat juuri turkistarhauksen elinkeinonharjoittajina ja ovat mahdollisesti tehneet hyvinkin mittavia investointeja alaan. Sen ei kuitenkaan pitäisi olla este sille, ettei asiaa voi todeta ääneen: turkistarhauksessa on kyse eläinräkkäyksestä. Kuka pitäisi eläinten puolta, jos me ihmiset emme niitä asioita uskaltaisi päätöksentekosaleihin tuoda?

Suomen turkistarhoilla tapetaan noin kaksi miljoonaa eläintä vuosittain. Kaksi miljoonaa turhaa kuolemaa, jota ennen eläimillä ei ole ollut minkäänlaisia mahdollisuuksia elää lajityypillistä elämää. Turkistarhojen eläimet ovat usein häiriintyneitä elinolojensa vuoksi. Eläimet saattavat esimerkiksi alkaa purra itseään tai toisiaan ja jopa syödä häkkiveroita. Usein ketut tappavat omat poikasensa.

Eläinlääkäriliitto otti tällä viikolla kantaa vaatien turkistarhauksen lopettamista. Kannanotossa todetaan häkkikasvatukseen perustuvan tarhauksen aiheuttavan turkiseläimille vakavia hyvinvointiongelmia, kärsimystä, sairauksia ja stressiä. Lienee paikallaan kysyä: missä nyt on se paljon peräänkuulutettu pohjoismainen linja, johon kokoomusjohtoinen hallitus monet muut päätöksensä nojaa? Ruotsi nimittäin on aloittanut turkistarhauksen lopettamisen ja sen alan hallitun alasajamisen. Missä ovat Suomen toimet?

Vihreät ovat lukuisia kertoja kysyneet tänäkin syksynä asiasta hallitukselta, mutta vastaukset loistavat poissaolollaan. Se on hämmentävää, sillä turkistarhauksen jatkamiselle ei ole mitään perusteita, ei edes taloudellisia, pandemiariskeistä puhumattakaan. Kaiken keskiössä tulisi tietysti olla perusteena se, että turkistarhaus on eläinräkkäystä eikä eettisesti hyväksyttävää. Ja jos, arvon hallitus, pohjoismainen malli ei kelpaa, niin miksi haluatte pitää Suomen poissa eurooppalaisesta linjasta? Turkistarhaus kun on kielletty lähes kahdeskymmenessä Euroopan maassa, mutta ei Suomessa. Tässä asiassa linkityimme nykytilassa itäiseen Eurooppaan, emme länteen, jossa mielestäni Suomen tulisi aina olla ja edustaa.

Arvoisa puhemies! Haluan lämpimästi kiittää vihreiden kansanedustaja Hanna Holopainista tästä tärkeästä lakialoitteesta, jolla esitetään turkistarhausta lopetettavaksi Suomessa. On helppo tukea tätä aloitetta ja vedota, että hallitus ryhtyisi suunnittelemaan turkistarhauksen hallittua alasajoa. Taloudellisen tukipaketin rakentamalla voidaan toimia reilummin ja kestävämminkin myös alan yrittäjiä kohtaan, kuten muun muassa Ruotsin hallitus on todennut ja ryhtynyt toimiin. Turkistuotanto on nimittäin kielletty, kuten jo mainitsin, useissa EU-maissa, eikä ole mahdotonta, että myös EU-tasoinen kielto olisi tulossa, kuten muun muassa Kauppalehdessä taannoin pohdittiin.

On todella lyhytnäköistä politiikkaa, että hallitus jatkaa sen sijaan turkistarhauksen tukemista. Tuet pitäisi nimenomaan suunnata turkistarhauksen lopettamiseen ja tukea tarhaajia siirtymään muihin elinkeinoihin tai eläköitymään niin, ettei kukaan pääse putoa-

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

maan tyhjän päälle. Vihreät ovat ajaneet turkistarhauksen lopettamista pitkään, mutta samalla olemme koko ajan puhuneet siitä, että emme mekään halua jättää turkistarhaajia tai muita alalla työskenteleviä ilman tukea. Tuki voisi tarkoittaa esimerkiksi muutos- ja investointitukia, opintoseteleitä, yritysneuvontaa tai muuta tarpeellista muutosturvaa, mahdollistaen myös jo aiemmin mainitun aikaisemman eläköitymisen. Alan tekohengittäminen sen sijaan erilaisin tukimuodoin on käsittämätön ja vanhentunut poliittinen valinta.

Turkistarhat ovat jo vähentyneet merkittävästi Suomessa. Kun vielä 80-luvulla tarhoja oli lähes 6 000, puhutaan tällä hetkellä vähän yli 400 tarhasta, jotka työllistävät noin 500 ihmistä. Suurin osa yrityksistä on jo raskaasti tappiollisia. Sen lisäksi, että turkistarhaus on toissijaista ihmisten tarpeisiin nähden ja aiheuttaa eläimille turhaa kärsimystä, se on myös ympäristön kannalta ongelmallista. Kun turkiseläinten lanta ja virtsa kertyvät häkkien alle, rehevöittäviä sekä happamoittavia typpi-, fosfori- ja ammoniakkiyhdistelmiä pääsee vapautumaan ympäristöön, mikä aiheuttaa muun muassa vesistöjen pilaantumista ja puustovaurioita.

Näin ollen, arvoisa puhemies, vetoan: Kun kerta neljä viidestä suomalaisesta vastustaa nykykuotoista turkistarhausta, miksi hallitus ei uskalla toimia, miksi hallitus ei voisi pitää tässä eläinten puolta, miksi hallitus ei välitä? Suomella on valmius olla eläinten oikeuksien kärkimaita maailmassa. Tässä kohdassa me emme voi enää väittää ylpeästi olevamme etujoukoissa tai muita edellä, mutta rohkeutta meiltä voi löytyä yhä toimia. Hallitus voi valita myöntää, että parantamisen varaa on, ja valita toisin. Turkistarhauksen lopettaminen olisi konkreettinen, merkittävä teko eläinten oikeuksien vahvistamiseksi.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Marttila.

20.01 Helena Marttila sd: Arvoisa rouva puhemies! Nykyisen kaltainen turkistarhaus on tullut tiensä päähän. Muualla Euroopassa alaa rajoitetaan jo huomattavasti, ja monessa maassa se on kielletty kokonaan. Suomi on Euroopan viimeisiä maita, joissa turkistarhaukseen ei ole puututtu lainkaan. Tämähkö on se kuva, jonka haluamme välittää muualle Eurooppaan ja maailmalle?

Turkistarhakasvatus aiheuttaa eläimille huomattavaa kärsimystä, sairauksia ja stressiä, mikä on vastoin niin eläinten hyvinvointilain kuin eläinsuojelulainkin tavoitteita. Ennen kaikkea se on kuitenkin vastoin suomalaisten enemmistön mielipidettä. Taloustutkimuksen tuoreen kyselytutkimuksen mukaan runsaat 80 prosenttia suomalaisista vastustaa nykykuotoista turkistarhausta. Yli puolet kannattaa turkistarhauksen täyskieltoa mahdollisimman nopeasti. Aiemmin tällä viikolla Suomen Eläinlääkäriliitto julkaisi tiukan kannanoton, jonka mukaan se kannattaa nykykuotoisen turkistarhauksen kieltämistä Suomessa. Liiton mukaan turkistarhaus on ongelmallista niin eettisesti kuin eläinten hyvinvoinnin, ympäristönsuojelun ja zoonoottisten tautien kannalta. Eläimen on voitava syödä, liikkua, leikkiä, levätä, huoltaa kehoaan sekä käyttäytyä sosiaalisesti lajityypillisellä tavalla, eikä häkkikasvatukseen perustuva toiminta mahdollista mitään näistä. Alaa ja sitä koskevaa sääntelyä ei ole kyetty uudistamaan niin, että ne edistäisivät turkiseläinten hyvinvointia.

Samaan aikaan turkistarhauksen osuus Suomen kansantaloudesta ja viennistä on pienentynyt vuosi vuodelta. Vuonna 2022 nettoviennin arvo oli enää vain 0,04 prosenttia Suomen tavaraviennin kokonaistuloista. Lisäksi se on ollut viime vuosina yksi huonoiten kannattavista aloista: yli 60 prosenttia alan yrityksistä teki tappiota vuonna 2022. Vaakakupissa ovat toisaalta ne yhdeksän miljoonaa, jotka tänä vuonna on budjetoitu lintuinfluenssan

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

torjuntaan. Turkiksilla ei ole enää markkinoita Euroopassa. [Mauri Peltokangas: Viime vuonna oli paras hinta pitkään aikaan!] Onkin kestänyt, että hallitus ei ole valmis ottamaan askelia turkistarhauksen kieltämiseksi vaan päinvastoin jatkaa alan tukemista verovaroin. [Mauri Peltokankaan välihuuto] — Yhdeksän miljoonaa.

Arvoisa puhemies! Sen lisäksi, että turkistarha-alan toiminta on epäeettistä ja vahvasti ristiriidassa voimassa olevassa eläinten hyvinvointilaissa eläinten suojelemiseksi ja hyvinvoinnin edistämiseksi asetettujen tavoitteiden kanssa, siihen liittyy merkittäviä turvallisuusriskejä kansanterveydelle. Esimerkiksi turkistarhoille levinneen lintuinfluenssaviruksen uhkana on viruksen muuntuminen ja siirtyminen ihmiseen. Tänä vuonna epidemia alkoi turkistarhoilla heinäkuun puolivälissä, minkä jälkeen turkistarhoilla on Ruokaviraston mukaan raportoitu 42 lintuinfluenssatapausta. Ihmisten terveyden suojaamiseksi Ruokavirasto on määrännyt lopetettavaksi yli 300 000 turkiseläintä. [Mauri Peltokangas: Se on miljoonien tappiot veronmaksajille!] Taudin torjuntatoimenpiteet turkistiloilla jatkuvat edelleen, mutta onneksi uusia epäilyyn perustuvia lintuinfluenssartuntoja ei ole syyskuun jälkeen todettu.

Tämä ei suinkaan ole ainoa kerta, kun eläinperäiset virukset ovat levinneet turkistarhoilla ja uhanneet levitä myös väestöön. Esimerkiksi Tanskassa havaittiin korona-aikana viruksen levinneen minkkitarhoihin, minkä seurauksena epidemia paheni myös ihmisten keskuudessa. Vastaavan kaltaiset tapaukset tulevat tulevaisuudessa vain lisääntymään, jos tilanteeseen ei puututa. Pahimmassa tapauksessa meillä on edessä jälleen uusi pandemia.

Arvoisa puhemies! On tietenkin totta, että turkistarhauksesta luopumiseen tarvitaan siirtymäaika, sillä elinkeinonharjoittajilla tulee olla aikaa ajaa toiminta hallitusti alas. Lisäksi toiminnan harjoittajat ja tarhoilla työskentelevät tarvitsevat tukitoimia, jotta heidän toimentulonsa on turvattu jatkossakin. Osa voi siirtyä harjoittamaan muuta elinkeinoa, ja osalla voi jo eläköityminen olla ajankohtaista. Käsittääkseni iso osa tarhaajista toimii sivutoimisesti.

SDP:n kanta on, että turkistuotanto ja turkisten myynti Suomessa on kiellettävä ja turkistuotannosta luopumiseen on laadittava suunnitelma, jossa edetään asteittain ja jossa alalta elantonsa saavia ei jätetä oman onnensa nojaan. Suunnitelmassa voidaan hyödyntää niiden maiden malleja, joissa turkistarhaus on jo loppunut tai loppumassa siirtymäajan jälkeen. Pitkän aikavälin tavoitteena tulee olla turkistarhauksen täyskielto EU:n alueella. Selvä on, että turkistarhauksen lopettaminen on ainoa kestävä ratkaisu. Tähän tarvitaan selkeä suunnitelma ja vuosiluku sille, koska tämä tapahtuu. Muutos ei tapahdu hetkessä, joten toimiin on ryhdyttävä nyt.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elo.

20.06 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Turkistarhaus on julma elinkeino, joka aiheuttaa turkiseläimille turhaa kärsimystä. Se on voimakkaasti taantuva elinkeino ja pahimmillaan uhka kansanterveydelle. Turkistarhauksen puolustajat käyvät yhteiskunnassa todella vähiin. Tällä viikolla Suomen Eläinlääkäriliitto ilmoitti kannattavansa nykytuotoisen turkistarhauksen kieltämistä kokonaan Suomessa. Liiton kannanoton mukaan häkkikasvatukseen perustuva tarhaus on vastoin eläinsuojelulain tarkoitusta. Eläimen on voitava syödä, liikkua, leikkiä, levätä, huoltaa kehoaan sekä käyttäytyä sosiaalisesti lajityypillisellä tavalla. Näin ei turkistarhoilla ole. Myös suomalaisten selvä enemmistö, noin 80 prosenttia, vas-

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

tustaa nykymuotoista turkistarhausta. Kansalaisaloite turkistarhauksen kieltämiseksi keräsi lyhyessä ajassa yli 100 000 allekirjoitusta.

Arvoisa puhemies! Suurta huolta herättää myös uhka siitä, että turkistarhoille levinnyt lintuinfluenssavirus muuntuu ja siirtyy ihmiseen. [Mauri Peltokangas: Höpö höpö!] Turkistarhojen lintuinfluenssaepidemian torjuntaan on budjetoitu tälle vuodelle liki yhdeksän miljoonaa euroa. Nämäkin eurot voisi käyttää viisaammin turkistarhauksen hallittuun alasajoon. Meidän ei pidä ottaa riskiä, että uusi pandemia saisi alkunsa suomalaiselta turkistarhaltalta.

Keskustelussa vedotaan usein elinkeinonvapauteen ja turkistarhaajien tilanteeseen. Kun ymmärryksemme yhteiskunnassa kasvaa ja maailma muuttuu, myös elinkeinorakenteemme tulee muuttua. Kuten Suomen Eläinlääkäriiliittokin totesi, turkiseläinten kasvattaminen häkeissä on vastoin eläinsuojelulain tarkoitusta eli tässä salissa säätämämme lain tarkoituksena. Lakien tarkoituksena on saada aikaan muutosta. Eläinten hyvinvointilain tarkoituksena on eläinten suojeleminen uusimman tiedon valossa. Turkistarhauksen osalta on kerta kaikkiaan tullut selväksi, että kestäviä perusteita tälle elinkeinolle ei enää ole.

Arvoisa puhemies! On selvää, että turkistarhauksen kieltäminen vaikuttamaan merkittävästi elinkeinonharjoittajiin. On kuitenkin niin eläinten kuin elinkeinonharjoittajien kannalta vastuutonta tekoahengittää elinkeinoja, jotka ei nykytiedon valossa kestä eettistä tarkastelua. Eläinten turha kärsimys on lopetettava tekemällä päätökset alan hallitusta alasajosta ja tarjottava turkistarhaajille tukea muutoksessa. Tämän puolesta vihreät ovat puhuneet pitkään, ja tämä sisältyy vihreiden vaihtoehtobudjettiin.

Olennaista on nyt tunnustaa tosiasiat. Turkistarhaus on kestävä ja epäeettinen elinkeino, joka on jo aikaa sitten tullut tiensä päähän. Vetoankin hallitukseen ja eduskuntaan, että asiantuntijoiden ja suomalaisten enemmistön näkemykset otetaan nyt vakavasti ja tehdään tarvittavat päätökset turkistarhauksen kieltämiseksi mahdollisimman lyhyellä siirtymäajalla.

Tuen edustaja Holopaisen tekemää lakialoitetta, kiitän häntä tämän aloitteen tekemisestä ja toivon todella, että sille löytyy eduskunnasta enemmistön tuki.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltokangas.

20.10 Mauri Peltokangas ps: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelemme lakialoitetta laiksi eläinten hyvinvoinnista annetun lain liitteen 1 muuttamisesta. Lakialoitteen tavoitteena on lopettaa turkistarhaus Suomessa. Lakialoite katsoo, että nykyisenlainen turkistarhaus on vahvasti ristiriidassa eläinten hyvinvoinnin ja hyvän kohtelun kanssa. Minä olen kuullut monenlaista tässä salissa, mutta tällaista hölynpölyä en vielä kertaakaan. Minä olen itse aiemmin työskennellyt turkistarhalla muutamana kautena kymmenisen vuotta sitten. Minä tiedän, että turkistarhaajat pitävät eläimistään Suomessa erittäin hyvää huolta. Turkistarhauksen kannattavuudenkin kannalta eläinten hyvinvointi on täysin välttämätöntä, sillä sairas, nääntynyt ja huonovointinen eläin ei jätä jälkeensä laadukasta turkista, ja tarhauksen tarkoituksena on viedä maailmalle laadukkaita turkiksia. En tätä nyt osaa paremmin rautalangasta taivuttaa. No, tämän lisäksi vielä turkistarhausta valvotaan Suomessa erittäin tarkasti ja laadukkaasti. Meillä on Suomessa maailman parhaat tarhaajat, vastuulliset sellaiset.

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

Lakialoite pelottelee sillä, että turkistarhasta voi alkaa uusi koronan kaltainen pandemia niin sanotun nisäkäsadaptaation kautta, kun esimerkiksi lintujen kantamat virukset saattaisivat siirtyä ulosteen kautta turkiseläimiin. No, eivätkö ne siirry siihen naapurin navettaan? Se sama kymmentuhatpäinen lokkiparvi pyörii siinä niin kuin tornado, ja te suojelette niitä, ja juuri itse myönnätte, että niistä on vaaraa elinkeinolle, josta parhaina vuosina tuotiin suomalaiseseen yhteiskuntaan lähes miljardi ja huonoimpinakin noin 250 miljoonaa vuodessa sitä riihikuivaa rahaa, jolla tuotetaan palveluita niissä pienissä kunnissa esimerkiksi Pohjanmaalla, missä turkistarhasta toivon mukaan vielä sadan vuodenkin päästä harrastetaan.

Arvoisa puhemies! Ei tällaisten syiden takia tarvitse koko elinkeinoa kieltää. Riittää, että laissa on säännökset, että turkistarhaajilla on keinot esimerkiksi siihen, että linnut eivät pääse lähellekään turkiseläinten ruokaa. Se on ihan täysin mahdollista toteuttaa, jos tahotilaa vain löytyy. Ongelmana on siis se, että lokkien on annettu parveilla turkistarhojen yläpuolella. Tässä olisi tarvittu ennaltaehkäisyä, jota tarhaajat ovat pyydelleet jo kymmeniä vuosia. Se ongelma on siellä tiedetty. Mutta ei, nämä lokit ovat olleet niin arvokkaita, rääkyneet siellä tosissaan hirvittävässä parvissa, että on ollut sellainen vaara, että elinkeino vaarantuu. Te suojelette niitä lokkeja siellä navettojenkin päällä ja sikaloiden päällä, joka paikassa. Siihen tulee puuttua. Ne vaarantavat elinkeinon, ja niiden luonnollinen ympäristö ei ole turkistarhan yläpuolella. Kyllä minun mielestäni tarhaajilla tulisi olla ja olisi pitänyt olla jo vuosia sitten lupa säilyttää ja ampua lokkiparvia, jos ne kasvavat niin suuriksi, että niitä ei muutoin saa enää lähtemään pois ja ne vaarantavat elinkeinon.

Me puhumme nyt erittäin perinteisestä alasta, joka on ollut meillä kauan ja tuonut hyvinvointia tähän maahan omalta osaltaan. Otetaan esimerkkinä Pohjanmaalta pieniä kuntia, joissa turkistarhaajien tuoma veromäärä on merkittävä kunnan taloudelle: jossain Kaustisen kokoisessa kunnassa, vähän yli neljätuhatta ihmistä, parhaimmillaan puoltatoista miljoonaa, ja siellä siis sivistyksen budjetti on jossain kahdeksan miljoonan kohdalla. Tiedetään, että nämä ovat siellä suuria summia.

Te haluatte tuhota elinkeinon. Hävetkää, jos osaatte. Suomella ei ole varaa tuhota ainutakaan elinkeinoa tässä taloudellisessa tilanteessa, eikä huomenna, ei kymmenen vuoden päästä eikä sadan vuoden päästä. Minun mielestäni Suomessa on yrittämisen vapaus, jota pitää suojella kaikin keinoin. Valtion tehtävä ei ole tuhota elinkeinoja ja sitä kautta suomalaisen veronmaksajan ja hänen perheensä elämää. Sen, että luen tällaisia aloitteita tässä eduskunnassa, koen irvokkaaksi, koska tämän talon tehtävä on varmistaa, että tähän maahan riittää veroeuroja ja että jokaisella yrittäjällä alasta riippumatta on vapaus yrittää ja tehdä parhaansa tämän Suomen hyvinvoinnin eteen ja sen takaamiseksi.

En missään tapauksessa voi kannattaa tällaisia aloitteita. Toivon ja uskon, että nykyinen hallitus antaa yrittäjien yrittää rauhassa ja ettei suomalainen hieno turkistalous lakkaa, koska itse asiassa, toisin kuin täällä on väitetty, viime vuosi oli ennätys turkisanahkojen osalta. Ihan ei päästy hinnoissa vielä tappiin, mutta koska Kööpenhaminan turkishuutokaupat lopettivat, niin meillä Suomessa on nyt mahdollisuus olla todellinen turkismaa. Yhtenä pienenä purona tämä elinkeinon ala tuo meille sitä hyvää, mitä me jokainen tarvitsemme, olttiin me siitä sitten mitä mieltä hyvänsä, mutta yhtenä maaseudun elinkeinona se tulee säilyttää niin kuin muutkin. Suomen perustuslain mukaan tässä maassa on yrittäjän vapaus, ja näin on myös turkistarhaajille. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hopsu poissa. — Edustaja Gebhard.

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

20.16 Elisa Gebhard sd: Arvoisa puhemies! Uskon, että joskus tulevaisuudessa ihmiset ihmettelevät, kuinka julmasti eläimiä on vielä vuonna 23 saanut kohdella. [Mauri Pelto-kangas: Onko nahkakengät?] On selvää, että turkistarhaus, sellaisena kuin sitä harjoite-taan, ei kestä minkäänlaista eettis-moraalista tarkastelua.

Minusta meillä ihmisillä on velvollisuus kaikella toiminnallamme vähentää eläimille ai-heuttamaamme kärsimystä. Eläimet eivät voi antaa meille lausuntoja lakiesityksistä tai osoittaa mieltään oikeuksiensa puolesta, ja juuri siksi meidän tulee suojata eläinten oikeuk-sia. Eläimet ovat tuntevia ja ihmisten mittapuulla monella tavalla älykkäitäkin. Eläinten arvo nähdään usein välineenä, ja mielestäni lainsäädännössä tarvitaan pikemminkin eläin-ten oikeuksia kunnioittavia näkökulmia.

Turkistarhaus pitää lopettaa eettisistä syistä. Turkistarhalla eläin elää elämän, jota ei parhaalla tahdollakaan voida kutsua lajityypilliseksi. Turkiseläimet kuolevat sen tähden, että meillä ei ole valmiutta lopettaa alaa, joka muutenkin on tullut tiensä päähän.

Suomalaisten enemmistö kannattaa turkistarhauksen lopettamista, ja ihmisten mielipi-teet ovat olleet edellä eduskunnan enemmistöä tässä asiassa jo pidemmän aikaa. Kysymys kuuluukin: olemmeko me jäljessä vai osoitammeko me johtajuutta tässä asiassa? Suomi on Euroopassa viimeisiä maita, jossa turkistarhaus on yhä sallittua.

Paitsi että turkistarhaus on moraalisesti kestänyt, on se myös hiljattain aiheuttanut meille uuden pandemiariskin. Meidän suhteemme luontoon ja eläimiin aiheuttaa tällaisia hyvin konkreettisia vaaratilanteita myös ihmisten terveydelle. Eläinperäiset virukset voi-vat potentiaalisesti tuottaa meille vakavat seuraukset.

Toki on niin, että turkistarhaus on tällä hetkellä laillinen elinkeino. Juuri siksi me kes-kustelemme siitä, tulisiko näin olla jatkossakin. Eläinraakkäyksen ei tule olla laillista, ja siksi turkistarhaus tulisi kieltää. Haluan myös huomauttaa kollegoille, että elinkeinonva-pautta on itse asiassa aika monenlaisilla lainsäädännöllisillä ratkaisuilla rajattu.

On selvää, että ei ole kenenkään, myöskään turkiselinkeinon harjoittajien, edun mukais-ta, jos alan alasajo tapahtuu hallitsemattomasti. Sen vuoksi meidän olisi syytä toimia asias-sa nopeasti etukenossa, lopettaa turkistarhauksen tekohengittäminen ja miettiä, miten me voimme tukea alalla työskenteleviä siirtymään eteenpäin. Turkisalalta elantonsa saavia ei pidä hylätä.

Haluan vielä kiittää edustaja Holopaisista hyvästä aloitteesta. On ilo tukea sitä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Krista Mikkonen.

20.20 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin kiitos edustaja Han-na Holopaiselle tämän tärkeän lakialoitteen tekemisestä. On hyvä, että me ollaan voitu sii-tä tänään keskustella.

Tässä on tietysti jo kaikki sanottu, kun tässä vaiheessa iltaa tulee puhumaan, mutta mie-lestäni on tärkeää huomioda se, että maailma muuttuu. Turkistarhaus on todellakin ollut joskus varsin merkittäväkin elinkeino varsinkin alueellisesti, mutta koko ajan yrittäjien määrä on vähentynyt, sen merkitys meidän kansantaloudessa on vähentynyt ja sen merki-tys meidän viennissä on vähentynyt. Mielestäni olisi reilua meiltä päättäjiltä katsoa myös totuutta silmiin ja miettiä, mitä me tässä tilanteessa sitten teemme, kun on aivan vääjäämä-töntä, että ala tulee ennen pitkää loppumaan. Täällä on puhuttu, onko mahdollisesti EU-lainsäädäntö, onko meidän oma kansallinen lainsäädäntö vai mikä se on. Me tiedetään, että muotialalla vastustetaan turkiksia. Tässä on tullut esille se, että jos se meiltä lopetetaan,

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

niin siirtykö se jonnekin muualle. No, kaiken kaikkiaan nimenomaan tämä, että muotialakin karsastaa tätä asiaa, on yksi asia. Toinen on tietysti se, että meidän vastuu on se, mitä meillä tehdään, ja huolehtia siitä, että meidän lainsäädännössä huolehditaan siitä, että toiminta, jota harjoitetaan täällä, on eettistä ja toisaalta myös että se on meidän muun lainsäädännön mukaista. Tässähän esimerkiksi Suomen Eläinlääkäriliitto todellakin tällä viikolla otti hyvinkin jyrkän kannan ja totesi ihan selkeästi, että tarhaus aiheuttaa eläimille vakavia hyvinvointiongelmia, kärsimystä, sairauksia ja stressiä ja tämä on vastoin nykyisen eläinsoojelulain ja uuden eläinten hyvinvointilain tarkoitusta.

Tietysti myös herää kysymys siitä, että jos me pystyttäisiin tekemään turkistarhausta niin, että se todellakin mahdollistaisi eläinten lajityypillisen käyttäytymisen, niin silloinhan myös ne rakenteet olisivat hyvin erilaisia. Se olisi tietysti huomattavasti kalliimpaa tuottajille, ja sitten tulee esiin myös se, että kun tämä lintuinfluenssan todellinen riski tässä on nostettu esiin, niin jos tuottajat itse — niin kuin normaalisti elinkeinonharjoittajat vastaavat eri riskeistä — myös joutuisivat tämän riskin kantamaan, niin eihän se taloudellisesti silloin olisi millään tavalla myöskään kannattavaa. Kaikki nämä tekijät ovat minusta selviä, että meidän on hyvä tavallaan katsoa sitä totuutta silmiin ja todeta, että kyllä tämä ala on sellainen, joka tulee loppumaan.

Se on myös tietysti ollut suomalaisten kansalaismielipide hyvin vahvasti jo pitkään. Nyt uusimpien selvitysten mukaan neljä viidestä suomalaisesta katsoo, että turkistarhaus ei ole eettisesti kestävä, ja ajattelen, että meidän päätöksentekijöiden pitäisi varautua tähän skenaarioon. Meidän täytyisi miettiä, miten me tuetaan alalla toimijoita siirtymään muihin elinkeinoihin. Me ei saataisi tässä tehdä sitä samaa virhettä, mitä me ollaan tehty turvetuottajien osalta, kun on ollut jo pitkään tiedossa, että myös turpeen energiakäyttö tulee vähenemään ja tulee ajan myötä loppumaan, kun tiedettiin esimerkiksi, että EU:n päästökauppa tulee ja siinä niistä päästöistä, mitä turpeen poltosta aiheutuu, joutuu maksamaan kalliin hinnan. Me ei silloin myönnetty — vihreät kyllä tämän myönsivät, mutta laajasti poliittisesti ei sitä myönnetty — että nyt alan yrittäjiä ja toimijoita pitää tukea siirtymään toisiin ammatteihin, ja me jouduttiin tilanteeseen, jossa tämä tuli sitten aika monelle turvetuottajalle liian äkillisesti vastaan, kun se tilanne realisoitui. Nyt meidän ei pitäisi tehdä samaa virhettä turkistuottajien kanssa, vaan todella nyt sitten siirtymäajalla lopettaa turkistarhaus, asettaa siihen jo se vuosiluku, milloin se loppuu, ja sitten todella auttaa näitä tuottajia löytämään uutta elinkeinoa.

Määrähän on varsin pieni. Jos mietitään meidän turkistarhaajien määrää tällä hetkellä, se on koko ajan pienentynyt. Monet tekevät sitä osa-aikaisesti, ja siinä mielessä myös mahdollisuudet siinä, että me pystytään näitä ihmisiä auttamaan jopa hyvinkin yksilöllisesti, ovat tässä tilanteessa hyvät, ja se pitäisi ehdottomasti tehdä. Toivon todella, että tätä suunnitelmaa nyt mietitään, miten me pystytään auttamaan tuottajia tältä alalta toisiin ammatteihin.

Me ollaan tällä viikolla todellakin käsitelty täällä myös lisätalousarviota, ja siinähän oli noin 12 miljoonaa varattu lintuinfluenssasta johtuviin kuluihin, mitä aiheutuu, kun turkistarhoilla on jouduttu lopettamaan eläimiä, ja valtio on sitten nämä maksanut. Nyt esimerkiksi tässä kohdin olisi ollut fiksu, että kun osa tarhaajista on joutunut lopettamaan eläimensä, niin heille olisi jo nyt ollut mahdollisuus tarjota jotakin muuta, jotakin lisäapua ja tukea siinä siirtymässä.

Tämä on se, mikä minusta tässä on nyt kaikkein oleellisinta: katsotaan eteenpäin, tunnustetaan ja tunnustetaan ne tosiasiat ja mietitään, miten me voidaan tarhaajia auttaa toisel-

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

le alalle, ja päästään sitä kautta varmistamaan, että tilanne ei kellekään ole kohtuuton, kun me tiedetään jo nyt, [Puhemies koputtaa] että on vain ajan kysymys, milloin turkistarhaus loppuu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kangas.

20.26 Antti Kangas ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kävin pukeutumassa mustiin, koska koen tämän lakialoitteen niin synkäksi. Olen kasvanut ja asunut koko ikäni alueella, missä on turkistarhoja. Olen asunut turkistuotannon keskellä. Tunnen turkistuottajia, ja he tuntevat minut. Onneksi meidän hallitusohjelma antaa täyden tuen turkistuotannolle. Sen asema yhteiskunnassa tunnustetaan viimein.

Siitä me kaikki varmasti ollaan yhtä mieltä, että eläinten hyvinvointia pitää kehittää. Sitä pitää kehittää pitkäjänteisesti ja sitä pitää kehittää järkevästi, mutta se, että elinkeinoa uhaataan jatkuvasti alasajolla ja pyritään systemaattisesti torpedoimaan alan kehitystä, johtaa siihen, että ala halvaantuu. Kukaan ei uskalla investoida mitään, eikä uskalleta tehdä uusia innovaatioita. Turkisala haluaa kehittyä. He haluavat tehdä toimenpiteitä turkiseläinten hyvinvoinnin varmistamiseksi. Ennen lintuinfluenssapandemiaa siellä oli muutamia hankkeita, missä suunniteltiin esimerkiksi kettujen ulkoilutuslankkuja ynnä muita systeemejä. Mikäli pandemiaa nyt ei olisi tullut, nämä hankkeet olisivat lähteneet eteenpäin. Tämä on sitä kehitystä, mitä turkisala kaipaa.

Olen äärimmäisen huolissani, mikäli tässä salissa hyväksytään turkistuotannon alasajo. Ovatko seuraavana vuorossa broilerit? Entä siat tai ritiläpalkilla kasvavat sonnit? Meillä on vastuu. Meidän vastuu koskee eläinten paikallisen hyvinvoinnin sijasta myös globaaleja markkinoita. Me tiedetään, että turkistarhaus on ollut pitkään alamäessä ja turkismarkkina on laskenut, mutta viimeiset viisi—kymmenen vuotta turkismarkkina globaalisti on pysynyt suhteellisen tasaisena. Ja on ihan sama, mitä me sanotaan siitä, että meidän pitää tehdä paikallisesti toimia. Me toimitaan globaaleilla markkinoilla, ja se ei ole eläinten hyvinvoinnin kehittämistä, että tuotanto siirretään Kiinaan ja muihin kehittyviin maihin ”poissa silmistä, poissa mielestä” -mentaaliteetilla.

Arvoisa rouva puhemies! Juuri tulit eduskunnan saunalta, ja siellä keskusteltiin yli puoluerajojen turkistuotannon merkityksestä Suomen vientituloihin ja työpaikkoihin. Jokainen näistä työpaikoista on arvokas, ja jokainen miljoona vientituloja on arvokas.

Lisäksi turkistuotanto minulle itselleni luomutilallisena on valtava kiertotalousteko. Se on luomulannoite, se on teurasjätteen loppusijoituspaikka, se on roskakalan loppusijoituspaikka, se on kiertotalousteko — turkistuotanto on kiertotalousteko. Se on ainutlaatuinen biologinen järjestelmä, mitä meidän elintarvikeyritykset käyttävät. Meidän luomutilat käyttävät lannoitteita, ja tämä ainutlaatuinen, hyvä fosforilannoite luomutuotantoon.

Pandemian osalta voisin sanoa sen verran, että missäänpäin maailmaa ei ole todettu, että lintuinfluenssa olisi siirtynyt turkiseläimestä ihmiseen. Kukaan tutkija ei ole sanonut, että missäänpäin maailmaa olisi nähty sellaista riskiä, että se siirtyy ihmiseen. Se on teoreettinen ja hypoteettinen riski, mutta tämäntyyppisiä riskejä meillä on monella alalla ja monessa asiassa. Halutaanko me aina, jos tulee teoreettinen mahdollisuus jostain riskistä, kieltää kokonainen ammattikunta? Meillä ei ole kohta mitään ammatteja, jos me toimimme näin.

Ja siitä, että Eläinlääkäriliitto on lausunut näin turkistuotannon kieltämisen puolesta, tulee mieleen, että ovatkohan Viikin vihreät eläinlääkärit menneet ideologiansa taakse. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hyrkkö.

20.30 Saara Hyrkkö vihr: Arvoisa puhemies! ”Höpö höpö”, kuului huuto hallituspuolueiden riveistä äskettäin, kun täällä salissa keskusteltiin lintuinfluenssa- ja pandemiarikistä turkistarhoilla. Oli itse turkistarhauksesta mitä mieltä tahansa, niin soisin kyllä vastuussa olevien suhtautuvan täysin relevantteihin riskeihin hiukan vakavammin.

Täällä on puheenvuoroissa jopa kritisoitu, että tätä riskiä ylipäänsä on nostettu esiin. Ei, ratkaisu ei ole kaikkien lintujen ampuminen, kuten myös olemme tänä syksynä heittona kuulleet, ja täälläkin on aika vahvasti säilytetty vastuuta tästä lintuinfluenssasta nimenomaan esimerkiksi lokkien niskaan. Ratkaisu itse asiassa olisi pohtia, miten tämä meidän ihmisten elämäntapa luo puitteita erilaisten tautien kehittymiselle ja leviämiselle, ja turkistarhaus on siitä toki vain yksi elementti. Haluan todeta, että se riski on tosiaan todellinen, ja ikävä kyllä se voi olla tällä hallituksella vielä edessä. Sitä ei välttämättä pääse pakoon, vaikka kuinka toivoisi, ja silloin vastuunkantajien täytyy siihen pystyä reagoimaan, oli sitten todella turkistarhauksesta mitä mieltä tahansa.

Toiseksi, kuten totesin, tällainen suomalaiselta turkistarhalla lähtöisin oleva pandemia — olkoonkin, että vielä sellaista ei ole nähty, mutta sitä riskiä ei voida poissulkea — olisi suomalaiselle taloudelle todella kohtalokas isku.

Ja kolmanneksi: Täällä on myös kritisoitu sitä, että tästä lintuinfluenssariskistä puhuminen olisi jonkinlainen keppihevonen oman asian ajamiselle. Koko tässä turkistarhauksen kritiikissä ei ole kyse mistään oman asian ajamisesta vaan nimenomaan itse asiassa muunlaisten eläinten asian ajamisesta — he kun eivät tässä salissa itse saa ääntään kuuluviin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Krista Mikkonen.

20.32 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Edustaja Kangas tietysti hyvin alaa tuntevana todellakin toi esille sen, että se on näin, että turkistarhoilla hyödynnetään paljon esimerkiksi silakkaa, muuta kalaa ja teurasjätettä ja myös ulosteet ja jätökset käytetään lannoitteena. Se on tietysti hyvä juttu, mutta tietysti on hyvä muistaa, että meillä on toki myös ilman turkistarhoja muuta eläintuotantoa, jonka lantaa voimme hyödyntää ja entistä enemmän tulisikin hyödyntää ravinteena. Siinä mielessä, vaikka turkistarhoja ei enää olisi, se ei sinänsä aiheuttaisi sitä, ettemme voisi kiertotaloutta noin muuten harjoittaa.

Itse asiassa on varsin surullista, että meidän silakkasaaliista vain kolme prosenttia päätyy ihmisravinnoksi. Kaikki muu menee rehukäyttöön, turkistarhoille iso osa, ja myös hoitokalastuksesta eli särkikalojen kalastuksesta, mitä entistä enemmän tehdään, paljon menee rehuksi, kun niistä voisimme myös valmistaa hyvää kotimaista kalaruokaa. Tätähän ilahduttavan paljon entistä enemmän tehdäänkin, ja tämä on sitä todellista kiertotaloutta.

Oikeastaan olisin halunnut kysyä, koska tiedän, että edustaja Kangas tosiaan tuntee tätä alaa, ja tiedän myös, että hän kykenee fiksuun keskusteluun ja asioiden pohtimiseen: Nostin esille sen, että jos me mietitään turkisalaa ja jos me ajatellaan, että se olisi jatkossakin elinkeino elinkeinon joukossa, niin eikö sen pitäisi myös itse sitten kantaa ne riskit, mitä siihen elinkeinon harjoittamiseen liittyy? Siinä on esimerkiksi kysymys lintuinfluenssasta tai muista mahdollisista tällaisista pandemioista, jotka ovat ihan todellinen riski. Nythän on käynyt todella niin, että valtio on nämä kaikki maksanut. Jos me tavallaan ajatellaan, että turkistarhauksen pitäisi olla elinkeino siinä kuin kaikkien muidenkin, niin senhän

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

pitäisi ensinnäkin tietysti noudattaa meidän lainsäädäntöä, vaikkapa eläinten hyvinvointilakia, ja sen pitäisi myös kantaa itse nämä riskit, mitä elinkeinon liittyy, ja sitä kautta on vaikea nähdä, että edes taloudellisesti se olisi järkevää.

Sitten toinen kysymys siitä, että kun turkisan sisältä jo itsessään on tuottajilta tullut sitä huolta ja sitä toivetta, kun sielläkin monet näkevät, että ala tulee hiipumaan, niin miten me voisimme auttaa heitä tässä siirtymässä. Toivoisin, että vastuullisina päättäjinä me todella voisimme sen tehdä ja meillä olisi se polku ja reitti toisiin elinkeinoihin, mitä voisimme turkistarhaajille tarjota, ja olisin kysynyt edustaja Kankaalta: miten näette tämän?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Holopainen.

20.36 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Tämä on ollut tosi arvokasta keskustelua ja vuoropuhelua. Siksi halusin vielä itse käyttää puheenvuoron ja kommentoida muutamaa asiaa tässä, jotta tämä keskustelu mahdollistuu.

Täällä nousi esiin se, että muutama edustaja koki tämän aloitteen vihamieliseksi näitä turkistarhaajia kohtaan, mutta haluan korostaa itse vielä sitä, että tässä nimenomaan on kysymys myös siitä, että tehtäisiin realistinen analyysi tämän alan toimintaympäristöstä ja sen tulevaisuudesta, ja kun sitä tehdään niillä periaatteilla, millä liiketoiminnassa yleensä sitä tehdään, on kyllä vaikea ymmärtää, että voi päätyä päätelmänä mihinkään muuhun lopputulokseen kuin siihen, että alan hallittu alasajo on myös näitten turkistarhayrittäjien etu.

Olen itse keskustellut sellaisten turkistarhayrittäjien kanssa, jotka ovat myöskin itse tätä toivoneet, myös mediassa on ollut näitä tietoja ja kommentteja, ja ihan siltä pohjaltakin uskallan kyllä väittää, että motiivi tämän aloitteen tekemiselle on myöskin juuri tarhaajien edun ajaminen. Sen lisäksi, että tässä puhutaan ensisijaisesti näitten eläinten hyvinvoinnista, myös tarhaajien etu olisi, että toteutettaisiin hallitusti tämä alasajo, joka omana analyysinani ja hyvin monen asiantuntijankin mielestä on joka tapauksessa tulossa oleva muutos. Se, että kieltäydytään näitä tosiasioita tunnustamasta, hyvin todennäköisesti johtaa tarhaajien kannalta paljon hankalampaan lopputulokseen. Jos otetaan nyt vaikka tämä seikka, että EU-tasolla voidaan tämä toiminta kieltää, niin sitten kyllä suomalaiset turkistarhaajat siinä kohtaa varmasti kokevat alan omien suomalaisten edunvalvojen epäonnistuneen omissa analyyseissaan, jos ei olla tällaista vaihtoehtoa osattu ajatella ja siihen varautua niin, että myös nämä tarhaajat kärsivät tässä mahdollisimman vähän.

Sitten vielä tästä lintuinfluenssatartuntojen ja mahdollisen uuden pandemian syntymisestä ja sen riskianalyyseista: Haluan korostaa, että kyllä nimenomaan tartuntatautiasiantuntijat ovat todenneet, että turkistarhojen aiheuttama riski on todellinen. Kun täällä on verrattu, että miksi ei arvioida, että vaikka sikaloissa tai navetoissa olisi samantyyppinen riski, niin se on hyvin eri asia, koska turkistarhoilla toisaalta nisäkäspopulaation tiheys on niin suuri, että se aiheuttaa paljon suuremman mahdollisuuden, että viruksista erilaisia muunnoksia esiintyy, ja sitten myöskin esimerkiksi minkeillä on hengitysteissä semmoisia ominaisuuksia, jotka mahdollistavat, että minkki voi samanaikaisesti kantaa esimerkiksi sekä ihmisen influenssavirusta että lintuinfluenssaa, ja se silloin kyllä aiheuttaa todella suuren riskin sille, että se lintuinfluenssa muuntautuu ihmisille vaaralliseksi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kangas.

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

20.39 **Antti Kangas ps:** Kiitos, rouva puhemies! Kiitän edustaja Mikkosta rakentavasta puheenvuorosta. Me tarvitaan rakentavaa puhetta tässä salissa. Meidän polarisoiva keskustelukulttuuri ei ehkä ole aina sitä rakentavinta, mutta tämä oli erittäin rakentava puheenvuoro.

Puuttuisin ensimmäisenä silakan käyttöön turkisten rehuna: juuri maa- ja metsätalousvaliokunnassa meni tämä silakka-asia läpi, ja silakan rehukäyttö turkiksille on reilusti alle 20 prosenttia tällä hetkellä.

Sitten tämä fosforilannoitus ja lannan käyttö: Eläinlanta ja sen käyttöä voi tehostaa edelleen esimerkiksi biokaasutuksella. Kaikki eläinlanta päättyy tällä hetkellä tiloille, mutta turkislannan erityisen korkean fosforin takia se on tehokasta kuljettaa pitkiä matkoja. Meillä ei ole juurikaan luomulannoitteita, mitkä toimivat pitkän matkan kuljetuksessa ja ovat näin tiiviitä ravinteiden osalta.

Sitten tähän vastuuseen, että kantaako turkisala vastuun esimerkiksi tästä pandemiasta: Mielestäni keskustelu on hiukan haastavaa, sillä ihan kaikilla aloilla, mitä Suomessa on ollut esimerkiksi koronan osalta tuli yrityksille koronatukia, kun yritykset joutuivat olemaan kiinni. Meidän maa on rakentunut sille, että yhteiskunta kantaa kokonaisvastuuta yhteiskunnallisesti merkittävissä kysymyksissä. Turkistuotanto on samanlainen asia. Mikäli joku muu eläintauti tulisi muille aloille, uskoisin, että valtio ottaisi vastaan. Se otti iskua vastaan korona-asiassa, ja se ottaa iskua vastaan tässä.

Ja sitten tähän turkistilojen lopettamistukihalukkuuteen: On totta, että osa turkistiloista haluaa lopettamistukia. Se on aivan täysin totta. Vihreitten ryhmä on täysin oikeassa siinä. Mutta tämä ryhmä on samalla myös se, jonka turkistilojen kannattavuus on ollut pitkään erityisen huonoa. Sitten siellä on ryhmä, joka on saanut kehitettyä systemaattisesti yritystoimintaa, ja sen yritystoiminta on hyvässä kunnossa. Siellä on kaksi ryhmää, ja se toinen ryhmä haluaisi todellakin lopettaa, mutta se ei kuitenkaan kerro läpileikkaavasti koko alasta. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Krista Mikkonen.

20.41 **Krista Mikkonen vihr:** Kiitos, ja kiitos edustaja Kankaalle. — Tosiaan siis silakan osalta kaiken kaikkiaan ihmisravintokäyttö on se kolme prosenttia, ja sitähan menee muuallekin rehuksi ja käyttöön.

Ehkä tarkoitin tässä tavallaan riskin kantamisessa sitä, että jos mietitään nyt vaikka kai-vosteollisuutta, josta me tiedetään, että siinä on tiettyjä ympäristöriskejä, niin alan täytyy sitten tehdä vakuuksia siitä. Tai meillä oli vaikka Öljysuojarahasto, jossa öljyalan toimijat yhdessä keräsivät tämmöistä vakuutusrahastoa siitä, että jos tulee joku tämmöinen onnettomuus, niin nimenomaan sieltä rahastosta niitä kustannettiin eikä yhteiskunta. Siinä mielessä nyt kun me tunnustetaan riski siinä, että turkistarhoilla on tällainen riski erilaisten pandemioiden leviämisessä, niin samalla tavallahan sitten myöskin tämän alan pitäisi ottaa jotain vakuutuksia, ihan niin kuin kaiken kaikkiaan yritykset ottavat vakuutuksia erilaisten riskien osalta. Tietysti koronapandemia sinänsä oli sitten jo oma kysymyksensä, joka oli tämmöinen niin kuin kaiken kattava, ja yhteiskunta siinä mielessä paljon tuki sitä, mutta tavallaan jos me tiedetään, että jollain alalla on joku tietty riski, josta voi aiheutua laajasti vahinkoa, niin normaali käytäntöhän on, että sitten ala tai yritys vakuutusten myötä tähän riskiin varautuu, ja kyllä ajattelen, että turkistarhojen osalta tämä riski on ilmeinen. Varmas-

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

tikin ajan myötä, jos me halutaan, että turkistarhaus on elinkeino elinkeinojen joukossa, sillä pitäisi olla myös samat pelisäännöt kuin kaikilla muillakin elinkeinoilla.

Itse todella näen, että tässä on monia syitä, miksi turkistarhaus tulisi lainsäädännöllisesti lakkauttaa, ja erityisen tärkeätä on, että me sitten tarjotaan niille ihmisille välineitä etsiä jotakin muuta elinkeinoa ja tehdään se suunnitelma jo ja autetaan ja tuetaan näitä itse toimijoita.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kangas.

20.43 **Antti Kangas ps:** Kiitos, rouva puhemies! Tarve tällaiseen rahastoon on täysin uusi. Siksi ala ei ole voinut varustautua siihen. Tällainen pandemiariski on tiedostettu hyvin lyhyen aikaa, joten alalla ei ole ollut mitään mahdollisuuksia vastata tähän. Tämä on yksi osa sitä, että mikäli me ruvettaisiin puhumaan eläinten hyvinvoinnin kehityksestä turkikalalla ja tuotannon kehittämisestä turkikalalla pitkäjänteisesti, me päästäisiin tähän keskusteluun, voitaisiinko tämäntyyppisiä toimenpiteitä tehdä. Mutta nyt kun keskustelu veloo siinä, jatkuuko turkistarhaus vai kielletäänkö turkistarhaus, kaikki toimenpiteet ovat halvaantuneet ja kukaan ei tee mitään. Eläinten hyvinvointiin ei tehdä mitään merkittäviä satsauksia, ei tehdä esimerkiksi pandemiarahastoa, eikä tehdä mitään muitakaan toimia. Eli peräänkuuluttaisin sitä, että kun tämä lakialoite saadaan käsiteltyä täällä, niin mikäli me hallitusohjelman mukaisesti jatketaan turkistaloutta Suomessa, ruvettaisiin miettimään pitkäjänteistä eläinten hyvinvoinnin ja alan hyvinvoinnin kehitysohjelmää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Krista Mikkonen.

20.45 **Krista Mikkonen vihr:** Joo, todellakin niin. Ei varmasti ala ole nyt voinut tähän olemassa olleeseen pandemiaan varautua, koska se sinänsä tuli yllätyksenä, mutta nyt kun se riski tiedetään, niin jatkossahan se tarkoittaisi sitä, että joko yritysten pitäisi itse ottaa ne vakuutukset tai sitten olisi joku tällainen alan yhteinen vakuutusjärjestelmä, joka tietysti toisi sitten myös taloudellisia rasitteita entistä enemmän alalle. Sen takia itse ajattelen, että koko tämä taloudellisuuskin tässä on yksi kysymys. Esimerkiksi kun nythän turkistarhaus on maatalouden lomitustuen piirissä ja lomituksen piirissä, niin varmaan tulisi sitten myös keskusteluun, tuleeko alan toimijoiden itse kustantaa oma lomituksensa ja näin edelleen. Tavallaan minusta tässä taloudellinen kysymys on se yksi, että onko tämä oikeasti edes kannattavaa millään tavalla silloin kun se tehdään niin, että myös eläinten hyvinvointi todella huomioidaan ja luotaisiin sellaiset olosuhteet, että eläimet pystyisivät lajityypilliseen käyttäytymiseen, ja sitten se toinen kysymys on tietysti, onko näitä markkinoita. Myös tämä on semmoinen, sillä koko ajan markkinat ovat hiipuneet, ja on vaikea nähdä, että nämä markkinat olisivat tulevaisuudessa kasvavat. Sen takia itse pidän tätä aloitetta äärimmäisen tärkeänä, ja on hyvä, että me ollaan tänään saatu tästä keskustella. Toivon tosiaan, että me poliitikot pystyisimme aiempaa paremmin tekemään tällaisia ennakointityötä, jotta emme jätä ketään pulaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kangas.

Pöytäkirja PTK 57/2023 vp

20.46 **Antti Kangas ps:** Kiitos, rouva puhemies! Kiitän edustaja Mikkosta jälleen rakentavasta puheenvuorosta. Tällaista vuoropuhelua me tarvittaisiin täällä salissa enemmän; vähemmän tunteita ja enemmän asiaa.

Haluaisin kiittää erityisesti myös vihreiden eduskuntaryhmää. Täällä on nyt ollut vihreiden ja perussuomalaisten välinen vuoropuhelu tästä asiasta käynnissä, ja olen hiukan harmissani, kun keskustapuolue perinteisenä alkutuotannon puolustajana puuttuu keskustelusta kokonaan. Olisi voitu saada hiukan lisää väriä tähän keskusteluun.

Lomitusjärjestelmistä ja kaikista, kuten sanottiin, pitää tehdä pitkän aikavälin strategia. Turkisala on sellainen, että sen markkina supistui takavuosina voimakkaasti, mutta nyt kun katsotaan globaaleja turkismarkkinoita, siellä ei ole tapahtunut mitään voimakkaita muutoksia. On jopa Shanghaissa todettu, että muotialalla on hiukan turkisten käyttö lisääntynyt viime vuosina. Elikkä tässä ei ole mitään globaalia suurta muutosta tapahtunut, vaan muutokset ovat enemmän paikallisia täällä Euroopassa.

Toivotaan, että sitten kun tämä lakialoite on käsitelty, lähdetään pitkäjänteiseen kehitystyöhön. — Lopetan tältä iltaa tähän. Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Krista Mikkonen. — Pieni hetki, mikrofoni ei ole päällä.

20.48 **Krista Mikkonen vihr:** Joo, itsekin ajattelin lopettaa tältä illalta tähän. — Ihan hyvä, että saadaan tätä keskusteluakin tänne. Kyllä täällä salissakin joskus, yleensä silloin kun sali on suhteellisen tyhjä, sitä keskustelua käydään. Sinänsä tietysti harmillista, että salissa ei myöskään ollut perussuomalaisten tunnettuja eläinsuojelusuojeluasioita ajavia edustajia, joita olisivat esimerkiksi edustaja Elomaa tai edustaja Meri. Siinä mielessä on hyvä muistaa, että niin kuin suomalaisten keskuudessa muutenkin, kyllähän kaikkien puolueiden keskuudessa on myös paljon niitä ääniä, jotka näkevät sen, että turkistarhauksen aika on jo ohi.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

9. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 17.11.2023 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 20.49.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen